ב"ה

ואביטה

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

התוועדות ל"ג בעומר | עמ' ב
אור לח"י אייר ע"ח - בת עין

פגישה עם הרב דוב קוק שליט"א | עמ' כג
מוצאי א' אייר ע"ח - טבריה

ברית מנחם-מענדל שי' לופס | עמ' כט
ט"ו אייר ע"ח - כפ"ח

ברית יוסף-חיים שי' ברג | עמ' לד
י"ב אייר ע"ח - כפ"ח

"גדולה מילה" | עמ' לח
ברית שלום-דוב-בער שי' נחשון

דבר יום ביומו | עמ' ס
פרשת בהר

מענות ותשובות (3) | עמ' סב
תשובות לשאלות במייל

יוצא לאור לקראת שבת
פרשת בהר תשע"ח

לקבלת השיעורים: itielgi@pnimi.org.il
לקבלת מסרי הוואצאפ: 0507951105

אור לח"י אייר ע"ח - בת עין

התוועדות ל"ג בעומר

א. שמות אלקים במזמור סז (כוונת הספירה)

לחיים לחיים. רבי שמעון הוא רבי שמחא, הוא רוצה שכולנו נשמח בהילולא שלו. בזכות השמחה בהילולא דרשב"י נזכה לשמחת הגאולה האמתית והשלמה על ידי משיח צדקנו – **משיח** אותיות **ישמח** (בעצמו) **וישמח** (אחרים), שמח באור המאיר לעצמו ובאור המאיר לזולתו.

בת עין ומגדל עדר

נפתח בכבוד אכסניא: אנחנו פה בבת עין. חוץ מזה שיש פה מעין, בת עין הוא שם הספר של רבי אברהם-דוב מאווריטש, האוויריטשער רב, והספר הזה כולו מדבר על שפלות, מדת ארץ ישראל שהיא מדת השפלות. כנראה שאם נתנו את השם הזה למקום הזה גם צריך להכיר טוב את הספר וגם להתעצם עם המדה של הספר הזה, מדת השפלות, עליה הוא מדבר.

מצוה עלינו תמיד להזכיר שהשם המקורי כאן הוא מגדל עדר, אבל השם המאומץ אחר כך הוא בת עין, ו"אלו ואלו דברי אלהים חיים". מגדל עדר הוא המקום שממנו יבוא משיח – כך כתוב בתרגום יונתן, שמשיח בא ממגדל עדר, וכאן המקום של מגדל עדר – מבית לחם בדרך חברונה. בכל אופן, נתחיל עם רמז של בת עין.

שם אלקים בפרק "מקשה אחת" – "אני אמרתי אלהים אתם"

אחת מכוונות ימי ספירת העומר – עכשיו ספרנו "שלשה ושלשים יום לעומר" – הוא המלה השייכת לכל יום של הספירה בפרק סז בתהלים. מ"אלהים [יחננו]" עד הסוף, "כל אפסי ארץ", יש **מט** תבות, ומקובל שכל יום ויום מכוונים תבה אחת, לפי הסדר. היום הכוונה היא שם "אלהים".

זהו פרק מיוחד, ידוע שמציירים אותו בצורה של מנורה, שהיא "מקשה אחת" – נסביר בהמשך מהי "מקשה אחת" – פרק המנורה, שהיא סימן וסמל של עם ישראל. "בהעלותך את הנרות" – שבעת הנרות הם שבעה שרשי נשמה, כמבואר בלקו"ת של אדמו"ר הזקן. מענין שהשם היחיד – שם ה' – שמוזכר בפרק זה הוא רק שם אלקים, אין בו שם הוי', שם המיוחד, ולא אחד משאר השמות של הקב"ה, אלא רק שם אלקים. ודאי משמעותי שה"מקשה אחת" דווקא קשורה לשם אלקים, "אני אמרתי אלהים אתם" – עם ישראל אמור להיות בעצמו אלקים. ככה לפני חטא אדם הראשון, "אני אמרתי אלהים אתם ובני עליון כלכם". אחרי החטא התהפך, "אכן כאדם [הראשון] תמותון וכאחד השרים תפלו [קומה אלהים...]", אך הכוונה של הקב"ה שנהיה אלקים ממש.

האריז"ל אומר ש"**אני אמרתי אלהים אתם**" (= 1239 = 7 פעמים 177, **אמונה-בטחון** וכו') רומז

[א] נרשם על ידי איתיאל גלעדי. לא מוגה.

[ב] מתחיל ב"**אלהים**" ומסיים ב"**ארץ**" שעולה בגימטריא אלהים במילוי – **אלף למד הא יוד מם**, מ"אלהים" פשוט ל"אלהים" מורכב, ממעשה בראשית, "בראשית ברא אלהים", למעשה מרכבה, "רכב אלהים", מאמונה לבטחון, וכמו שיתבאר בהמשך; "**אלהים... ארץ**" = 377 = "**מצוה לממני יומי**", **אמונה** במספר קדמי, כדלקמן.

לגילוי היחידה שבנפש. ברגע שיהודי זוכה לגלות את ה"יחידה ליחדך" הוא מיישם את הכוונה המקורית של ה' "אני אמרתי אלהים אתם". אכן, זהו פרק של שם אלקים, מאד משמעותי, שנזכה להיות אלקים, ואחד משמות אלקים שבו הוא הכוונה של היום, **לג** בעומר. זהו היום של רשב"י, בעל ספר הזהר, שבמקור נקרא "מדרש יהי אור" – "ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור" (השם "אלהים" שבפסוק זה הוא ה"אלהים" השלישי מתחלת התורה – "ברא אלהים... ורוח אלהים... ויאמר אלהים" – כמו ששם "אלהים" של **לג** בעומר, "**גל** עיני וגו'", הוא השם "אלהים" השלישי של פרק סז בתהלים).

שש הופעות שם אלקים בפרק – סוד בת עין

כמה הופעות של שם אלקים יש בפרק? שש סך הכל (כמו שיש שש פעמים אלקים ביום אחד של מעשה בראשית, וכמו שנראה שכל ששת שמות אלקים של פרק סז בתהלים כלולים ב"אלהים" הראשון, ה"אלהים" של "היום יום אחד לעומר", "אלהים יחננו ויברכנו יאר פניו אתנו סלה", חסד שבחסד), שמתוכם ה"פ "אלהים" ועוד פעם אחת "אלהינו" (בסמיכות, "אלהים אלהינו").

לפי הסדר **אלהים-אלהים-אלהים-אלהים-אלהינו-אלהים** – בגימטריא **בת עין**. לכבוד הישוב הזה, המקום שאנחנו יושבים בו ביחד – מקום שמסוגל לקיים את הפסוק "אני אמרתי אלהים אתם", שכל החבר'ה פה יהיו אלקים (ועד לקיום "[אני אמרתי אלהים אתם...] קומה אלהים שפטה הארץ כי אתה תנחל בכל הגוים", שרוח ההתנחלות הזאת תתפשט בכל העולם, "תנחל בכל הגוים"). כמה שנהיה בשפלות ככה נהיה יותר אלקים – שנזדהה עם הבת עין, ובכלל עם תורת הבעל שם טוב, ורבי מענדלע ויטבסקר, השפל באמת, ואדמו"ר הזקן שקבל את מדת השפלות וכו'.

הכל כלול ב"אלהים" הראשון ("חסד שבחסד")

שם אלקים בדרך כלל מזוהה עם מדת הגבורה, הצמצום, הדין. אבל הכי מענין כאן שהכוונה הראשונה, של "היום יום אחד לעומר", חסד שבחסד, היא "אלהים". אחרי פסוק הכותרת, "למנצח בנגינות מזמור שיר", הכוונה של **מט** הימים מתחילה מ"אלהים" – "אלהים יחננו ויברכנו יאר פניו אתנו סלה" (פסוק שכולו אומר חסד ומאור פנים. "**אלהים יחננו ויברכנו**" = **ז** פעמים **חסד**, כללות השבוע הראשון של ספירת העומר).

והנה, פלא, "**חסד שבחסד**" עולה "**אלהים... אלהים... אלהים אלהינו**". נמצא שיחד עם כוונת "**אלהים**" של אותו יום, "**חסד שבחסד**"-**אלהים** עולה כל ששת שמות אלקים של פרק סז, בגימטריא **בת עין** כנ"ל, הכל נכלל ב"אלהים" של "חסד שבחסד", "יום אחד לעומר"! ואכן, "יום אחד לעומר" הוא יום הנפת קרבן העומר וראוי שכל ימי הספירה יהיו כלולים בו. ובהיות קרבן העומר מן השעורה, מאכל בהמה, בירור הנפש הבהמית, "איזהו גבור הכובש את יצרו", מובן למה השם של ה' השייך לעבודה זו הוא שם אלקים דווקא. והוא העבודה של "זבחי אלהים רוח נשברה לב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה", עבודת השפלות ושבירת הקליפה של הנפש הבהמית, כמבואר באגרת התשובה.

התגברות החסדים

איך הולך יחד ש"אלהים" הוא לא סתם חסד, אלא הפתיחה – "הכל הולך אחר הפתיחה", "בתר רישא גופא אזיל" – והוא "חסד שבחסד"? בימי חג הפסח, זמן חרותנו, היום הזה – "יום אחד לעומר" – הוא היום השני של פסח. כלומר,

בתוך הפסח הוא הגבורה. על זה מדברים הרבה פעמים, שה"חסד שבחסד", התעצמות עם החסד של ספירת העומר, חל בתוך פסח ביום שהוא הגבורה של החג. כבר מתחיל ליישב את התמיהה איך פותח בשם אלקים, שם הגבורה.

אלא מה? קשור לפרק החדש של הרבי, מ-יא ניסן, בו כתוב "הללו את הוי' כל גוים שבחוהו כל האומים. כי גבר עלינו חסדו ואמת הוי' לעולם הללויה". פרק המנורה מתחיל "אלהים", והוא "חסד שבחסד", "יום אחד לעומר" – כמו "יום אחד" של מעשה בראשית, "ויאמר אלהים יהי אור", הזכרנו את מדרש "יהי אור" – אומר שהוא-הוא התגברות החסדים, "כי גבר עלינו חסדו". מהי התגברות החסדים? מה שבעתיקא, בכתר, בפנימיות הכתר, "לית שמאלא... כולא ימינא". אין שם אלקים שהוא בבחינת שמאל, דין וצמצום – יש שם אלקים, אבל "כולא ימינא", יותר ימין מהימין, יותר חסד מהחסד, התגברות החסדים, חסד שבחסד, חסדים אין סוף, חסדים כל כך חזקים כמו "גבורות גשמים" שחודרים לעומק המציאות, לעומק הארץ. חסד יכול להשאר רק מקיף, מרחף על המציאות, אבל הגבורה של החסד היא כדי להחדיר את החסד לפנימיות המציאות, שהמציאות תתעבר כביכול מהחסד, כמו אשה הרה. על חדירת החסד לארץ, למציאות, בסוד "אמת מארץ תצמח" – שזו הגאולה האמתית והשלמה – כתוב "כי גבר עלינו חסדו ואמת הוי' [אותה אמת 'שמארץ תצמח'] לעולם הללויה". זהו סיום הפרק, הפרק הכי קצר בתהלים – קיז.

בכל אופן, זהו ההסבר למה ה"אלהים" הראשון הוא "חסד שבחסד", הכי חסד, "יום אחד".

"אלהים" השני – הילולת "השפל באמת"

מה שם "אלהים" השני? איזה מקום הוא? הוא המלה ה-16, שלפי הימים של ספירת העומר הוא א' אייר, כלומר, היום השני של ר"ח אייר. עיקר ימי הספירה הם חדש אייר, שאנחנו עדיין בתוכו, וכולו ספירת העומר – זו המצוה המיוחדת של חדש אייר. כמו שנראה, היום הראשון של אייר הוא שם "אלהים" וגם היום האחרון. ה"אלהים" האחרון בפרק הוא המלה ה-**מד**, כט אייר. גם א' אייר הוא "אלהים", גם כ"ט אייר הוא "אלהים", וגם היום, ח"י אייר, הוא "אלהים".

מה חשוב ב-א' אייר? הזכרנו הרגע – יום ההילולא רבא של רמ"מ מויטבסק, גדול צדיקי החסידות שעלה לארץ עם שלש מאות נפשות, זכותו יגן עלינו. היות שהוא שייך לחודש אייר הוא גם שייך לרשב"י של היום. הוא חתם את עצמו "השפל באמת". לא כולם יודעים, אבל כתוב שבהיותו בחו"ל הוא חתם עצמו רק "השפל", והחידוש שכאשר עלה לארצנו הקדושה והתעצם עם ארץ הקדש (מדת השפלות בעצם כנ"ל) הוא הוסיף לחתימה – ואצל צדיקים הכל אמת לאמתה, במיוחד אצלו – הוא הוסיף את ה"באמת" לחתימה. איזו אמת? "אמת מארץ תצמח" – מארץ ישראל (מדת השפלות). הצמח, שהוא המשיח, צומח מתוך מדת השפלות.

דווקא כאן, ככה מוסבר בחסידות, הוא הגשים את היחוד של זו"נ, שבלשון הזהר של השבוע – בעצם של פרשת בחקתי, תיכף נסביר את הקשר של בחקתי לל"ג בעומר – כתוב שעיקר עבודת ה' היא לעשות שם, "ויעש דוד שם". ככה דורש רשב"י, בעל ההילולא של היום. מה שעושים בעולם הזה הוא שם – עושים שם. "לעשות" היינו לתקן – מתקנים את השם של ה' (ומבואר בלקו"ת של אדה"ז שלעשות היינו גם להכריח, כמו "גדול המעשה כו'" הנאמר בהקשר למצות הצדקה, המצוה שעל ידה עשה דוד שם, כמו שיתבאר. והיינו שאנחנו מעשים את ה', מכריחים כביכול את הקב"ה להוריד שפע ברכה לעולם, שהרי "כל המרחם על הבריות מרחמים עליו [ועל כל העולם כולו שמתקיים בזכותו] מן השמים [שם מים-

שפע, ויעש דוד שם]"). איך? כשמחברים את האמת עם השפל, שיהיה "השפל באמת". מדת השפלות היא פנימיות ספירת המלכות, "והייתי שפל בעיניי", מדת דוד המלך בפני עצמו – המדה העצמית של דוד, המלכות. "שפל באמת" היינו שהשפלות מיוחדת עם מדת האמת – או יסוד, "חותמו של הקב"ה אמת", או תפארת, "תתן אמת ליעקב". איך שלא יהיה, זהו יחוד זו"נ – לעשות שם, לייחד את השם. שוב, זהו הזהר של פרשת בחקתי.

קשר לג בעומר לפרשת בחקתי

כבר נסביר: הרי היום אנחנו בפרשת בהר כאן בארץ. רק בשבוע הבא יהיה בחקתי, אבל בהרבה שנים פרשיות בהר-בחקתי מחוברות יחד, וגם בנוגע לשנה הזאת, כל ל"ג בעומר קשור בעצם לפרשת בחקתי, כך כתוב.

"אם בחקתי תלכו ומצותי תשמרו ועשיתם אתם. ונתתי גשמיכם בעתם וגו' ונתתי שלום בארץ וגו' ונתתי משכני בתוככם". שלש פעמים "ונתתי" – **ג**שמיכם-**ש**לום-**מ**שכני, ר"ת **גשם**, הכל הגשמת היעוד של "והיה הוי' למלך על כל הארץ". צריך גשמיות, שלום ומשכן – הכל מותנה ב"אם". הפשט הפשוט של "אם" הוא תנאי. יש בחז"ל עוד שני פירושים ל"אם", אבל הפשט הוא תנאי – "אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אתם", תקיימו את התנאי, אז "ונתתי גשמיכם וגו'". בפסוק הזה, שפותח את פרשת בחקתי, יש **לג** אותיות.

אם מתחילים לספור מפרשת בראשית כל פרשת בחקתי היא הפרשה ה-**לג** בתורה. בהר – בהר סיני – היא ה-**לב**, פרשת ה-**לב** של התורה (היינו בהירות בלב, "לבי ראה הרבה חכמה"). פרשת בחקתי היא ה-**גל** של התורה, "**גל** עיני ואביטה", תורת רשב"י.

יש 33 אותיות בפסוק, זו הפרשה ה-**גל**, ויש עוד רמז חשוב – "**אם בחקתי**", שם הפרשה, עולה **לג** במשולש, סכום כל המספרים מ-1 עד 33. הרי בספירת העומר לא סופרים 'היום יום שני לעומר' אלא דווקא "היום שני ימים לעומר", "שלשה ימים", "ארבעה ימים". כתוב שאלה ימים מצטרפים – ביום השני כבר ספרנו "יום אחד" ו"שני ימים" (לא יום שני), אז יש כבר שלשה ימים, ביום השלישי עוד "שלשה ימים" אז יש כבר ששה. כשמגיעים ל-**לג** בעומר, היום, ספרנו 561 ימים, שוה "**אם בחקתי**" – המשולש של **גל**. היות ש-**גל** הוא מספר לא זוגי אז המשולש שלו היינו הוא כפול הנקודה האמצעית שלו – **גל** פעמים **טוב** (**לג** בעומר הוא יום ה**טוב** לעומר החל מהסוף, ממלכות שבמלכות, שבסוד המשכת האורות המקיפים הוא חסד שבחסד, כמבואר בכוונות האריז"ל. רק ב-**לג** בעומר קיימת תופעה זו שכפל-הכאת ה"אור ישר" שלו ב"אור חוזר" שלו שוה משולש עצמו, ודוק). הרמז הראשון לקשר בין **טוב** ל-**גל** הוא ב"טוב" המקורי של התורה – "[וירא אלהים את האור כי] **טוב**", המלה ה-**גל** מתחלת התורה, מבראשית. שוב, **גל** פעמים **טוב** שוה המשולש של **גל**, "**אם בחקתי**".

---

[3] "**השפל באמת**" = **כו**, **הויי**, פעמים **גל**. יום ה-**כו** של הספירה הוא הוד שבנצח ויום ה-**גל**, **לג** בעומר, הוא הוד שבהוד. הוד הוא "עמק תחת", שפלות, "איהי [מלכות, שפנימיותה שפלות] בהוד", ויחוד-כפל שני ה"הוד" של נצח והוד היינו סוד הזיווג של "איהו בנצח ואיה בהוד" במדת השפלות גופא – השפל באמת, ודוק. והנה, "**השפל באמת**" בהכאה פרטית = 470, י"פ **הויי אהיה** כמבואר בכתבי האריז"ל, פעמים **גל**, וביחד עם "**השפל באמת**", **כו** פעמים **גל**, עולה הכל **מלכות** פעמים **גל** כאשר **מלכות** ועוד **גל** = 529, **תענוג**, 23, **חיה**, ברבוע. ויש לציין ששמו של בעל "השפל באמת", **מנחם מענדל** = **הוד שהוד**, ל"ג בעומר, הילולא דרשב"י.

כלומר, יש כבר חזקה, שלשה רמזים מובהקים, של קשר בין **גל** לבין פרשת "בחקתי" דווקא. יש עוד כמה וכמה דברים קצת יותר מורכבים, אבל כבר השתכנענו שפרשת "אם בחקתי" שייך בעצם ל-**לג** בעומר.

נוסיף עוד רמז חשוב, הקשור לכוונת שם "אלהים" ב-**לג** בעומר: לפי האתנחתא, הפסוק הראשון של פרשת בחקתי מתחלק "אם בחקתי תלכו, ואת מצותי תשמרו ועשיתם אתם" – תחלת וסוף כל משפט, "**אם**... **תלכו**, **ואת**... **אתם**" = 1345, **כתר כל הכתרים**, ראה לקמן, ואילו התבות שבאמצע, "**בחקתי**... **מצותי תשמרו ועשיתם**" = 2838 = **גל** פעמים **אלהים**, כוונת **לג** בעומר!

שמחת רשב"י – אחדות עם ישראל מכח השפלות

הברכות של "אם בחקתי תלכו" הן כל מה שרשב"י רוצה – הוא רוצה להמשיך ברכה לעם ישראל. לכן כל היהודים אוהבים את רשב"י ואוהבים לנסוע למירון. אנחנו גם צריכים לעשות יחוד במחשבה שלנו – "במקום מחשבתו של אדם שם הוא נמצא" – שאנחנו יחד עם רבבות עם ישראל שנוסעים הלילה לרשב"י למירון. היות שאנחנו בכלל מחזיקים מראש לא-מקומי כל המקומות מתחברים (כל נקודות האור-האמונה מתחברות לשטח רחב, ועד למרחב העצמי, כמו שיתבאר), רק תלוי במחשבה שלנו, היסוד של תורת הבעל שם טוב.

שוב, רשב"י הוא רבי שמח, כמו שפתחנו, וגם רבי שמכח השמחה שלו הוא מאחד את כל עם ישראל, את כל הפלגים שיש בעם ישראל, כל המפלגות, מלה שנואה לחסידים (היות שהוא לשון פילוג ופירוד זמ"ז). רשב"י מאחד את כולם יחד. איך מאחדים את כולם יחד? צריך להגיע למכנה המשותף. איך מגיעים למכנה המשותף? על ידי שפלות, ככה כתוב בחסידות. אם רוצים להגיע לאחדות תלוי בשפלות, כי שפלות היא המכנה המשותף – הנמוך ביותר – ואז כולם אותו הדבר. מתוך זה גם, כתוב בחסידות, מגיעים למסירות נפש – מסירות הנפש של עם ישראל תלויה בשפלות ואחדות, הכל הא בהא תליא.

"אם" – תנאי, הלואי, תחנונים

היינו באמצע הדרוש של ששת שמות "אלהים" בכוונת פרק המנורה של ספירת העומר, הארכנו בשני – א' אייר. השלישי הוא היום, **לג** בעומר, ח"י אייר. אחר כך, מ-**לג** בעומר[ד] ה"אלהים" הבא הוא היום ה-**מא** – מה המיוחד בו? "יסוד שביסוד". כמו שהיום הוא "הוד שבהוד" יום ה-**מא** הוא "יסוד שביסוד" – יש זיקה ביניהם. **מא** היינו "**אם**", המלה הראשונה של הפרשה, "**אם** בחקתי"[ה].

אמרנו שכל הפרשה היא "אם [בחקתי]". חוץ מהפשט של "אם", לשון תנאי, אמרנו שיש שני

[ד] שני ה"אלהים" הראשונים הם יום ה-**א** ויום ה-**טז** לספירה, יחד – **טוב**, הנקודה האמצעית של **גל**, כנ"ל, ה"אלהים" השלישי. עד כאן – 1 16 33 = 50, "תספרו חמשים יום". 16 ברבוע ועוד 33 ברבוע = 1345, **כתר כל הכתרים**, "**אם**... **תלכו**, **ואת**... **אתם**" כנ"ל.

[ה] **אם** הוא רו"ס **אלהים**, וכן **אלהים** במ"ס = 41, **אם** במספר הכרחי. גם **רמח** וגם **שסה** במ"ס = 41, **אם**, נמצא ש"**אם** [בחקתי]" רומז לכל **תריג** מצות התורה, "ואת מצותי תשמרו [**שסה** מצות לא-תעשה] ועשיתם אתם [**רמח** מצות עשה]". גם **חיים** וגם **מות** במ"ס = 41, **אם** – "ראה נתתי לפניך היום את החיים... ואת המות... ובחרת בחיים".

פירושים בחז"ל. פירוש אחד הוא "הלואי". איזו עוד מלה דורשים כ"הלואי"? "כן בקדש חזיתיך". כך מפרש הבעל שם טוב, "צמאה לך נפשי כמה לך בשרי בארץ ציה ועיף בלי מים" בגלות, והלואי ש"כן בקדש חזיתיך" תיכף בגאולה האמתית והשלמה, שעצמת הגעגועים והמסירות-נפש שהיו בגלות לא יאבדו אלא ישארו. אם כן, הבעש"ט דורש "כן" כ"הלואי". בחז"ל, מובא בחסידות, דורשים גם את "אם" כ"הלואי". כלומר, אם-כן, צמד, ניב, הוא פעמיים הלואי. **הלואי** אותיות **אליהו** – אליהו הנביא זכור לטוב שיבוא ויבשר לנו את הגאולה.

איזה עוד פירוש יש ל"אם"? דומה אבל אחר. כמו שה' אומר הלואי בחקתי תלכו – ה' רוצה מאד, יותר ממה שהעגל רוצה לינוק הפרה רוצה להניק, ה' רוצה לתת לנו כל טוב סלה, כל הברכות, גשמיכם-שלום-משכני, עד "ואולך אתכם קוממיות". יש פירוש שה' אומר "הלואי", אבל יש פירוש אחר ש"אם" הוא לשון תחנונים. מה זה הלואי? באידיש אומרים "איךווינש זיך", אני מייחל, מאחל לעצמי, שיהיה כך וכך. יותר מזה, יש פירוש ש"אם" לשון תחנון, שהקב"ה ממש מתחנן לנו "בחקתי תלכו" – עוד יותר חשק וכורח להשפיע את כל הברכות בגשמיות וברוחניות, בעיקר בגשמיות.

הבעש"ט אומר שקודם צריך לעשות ליהודי טובה בגשמיות ורק אחר כך ברוחניות. מאיפה לומדים זאת? מהפרשה – קודם "גשמיכם", אחר כך "שלום", הממוצע המחבר בין גשמיות לרוחניות, ואז "משכני" שהוא עצם הרוחניות. אחר כך מתבוננים שר"ת "**ג**שמיכם... **ש**לום... **מ**שכני" הוא **גשם** – הכל כלול בגשמיות. **גשם** (343) היינו "אור שבעת הימים" – שבע פעמים שבע פעמים שבע, כל **מט** ימי הספירה עם עוד דרגה אחת של התכללות, כמו שנסביר בהמשך.

בכל אופן, יש "אם" שהוא תנאי, "אם" שהוא הלואי, ועוד יותר מזה, "אם" שהוא תחנונים. אם רק נעשה את החשבון הזה – **אם-תנאי-הלואי-תחנונים** – נראה שיוצא "**שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד**". משהו מכוון מאד – "אם" היינו אמא, "אם לבינה תקרא", "אמא עילאה מקננא בכורסיא". כורסיא הוא התנאי, עולם הבריאה. הלואי הוא הרגש של עולם היצירה. תחנונים הם עולם העשיה, המלכות. שוב, תנאי הוא שכל, הלואי היינו מדות-רגש, תחנונים הם תפלה, מלכות המקננת בעולם העשיה. זהו סוד אם-תנאי-הלואי-תחנונים.

והנה, רק **תנאי-תחנונים** (שני פירושי "אם" העיקריים) = 1025 = 25, **כה**, פעמים **אם**, וביחד עם "**אם**" = **הוי'** פעמים **אם** (סוד "בטחו ב**הוי'** עדי עד כי **ביה הוי'** צור עולמים" כנודע). והוא עולה "[אם] **בחקתי** [**כ** פעמים **הוי'**]... **מצותי** [**כא**, **אהיה**, פעמים **הוי'**]"!

צדיקי "יסוד שביסוד"

הגענו ל"אלהים" השלישי, **לג** בעומר, והרביעי, יסוד שביסוד. רואים שהצדיקים הכי גדולים של חדש אייר קיימו את ה"אני אמרתי אלהים אתם", הם גילו את ה"יחידה ליחדך". מי הצדיק של יסוד שביסוד? חוץ מזה שכל שנה חוגגים בשכם, אצל יוסף הצדיק – יהי רצון שיחזור אלינו השנה לגמרי, שנוכל לעשות "יסוד שביסוד" בעוד שמונה ימים בנחת בקבר יוסף הצדיק, שגם יקום לתחיה לכבוד זה.

בחב"ד זהו היארצייט של רבי אייזיק מהומיל, המשכיל הגדול של חסידות חב"ד – התמצית, כמו שמן, שמן התמצית של חסידות חב"ד הוא רבי אייזיק.

לפני כן זהו היארצייט של רבינו סעדיה גאון וגם של הרמח"ל וגם של הרבי מזווהיל. כתוב שרבינו סעדיה גאון התגלגל במורנו הבעל שם טוב. כמו שאנחנו תמיד אוהבים לומר, קצת בבדיחותא, שרבינו סעדיה גאון על פי פשט לא האמין בסוד

הגלגול, גלגולי נשמות, עד שבא הבעל שם טוב ואמר שאני הגלגול שלו. שייך למה שנסביר בהמשך. הבעל שם טוב באמת לא גילה את הגלגול. האריז"ל גילה את הגלגולים, אבל דרך העבודה של הבעש"ט היא לא לגלות את הגלגול – כדרך הרס"ג שלא אהב גלגולים. למה הוא לא אוהב גלגולים? כי יכולים להגביל את האדם. צריך לחיות חיים שהכל פתוח, אין לי שום מגבלות, שום דבר לא סוגר אותי – אני פתוח, פתיחות. כידוע מתוך פתיחות באים להזדהות ומהזדהות באים להתכללות – עוד נסביר.

יסוד שביסוד ומלכות שביסוד – מילה ופריעה

אחר כך יש מיד "אלהינו", יום ה-**מב** של הספירה, המלכות של היסוד. יש לה שם מיוחד – עטרת היסוד. "אלהים" הוא היסוד שביסוד, יום ה-**מא**, **אם**, ויום ה-**מב** – רומז לשם **מב**, שגם מכוונים בספירת העומר – הוא המלכות שביסוד, עטרת היסוד, שרש כנסת ישראל.

"מל ולא פרע כאילו לא מל" – ה"מל" הוא יסוד שביסוד ו"פרע" כדי לגלות את העטרה, המלכות שביסוד. "פרע" היינו להגיע לרע הנעלם, שבלא מודע. לחתוך את הרע הגלוי זו עבודת התשובה שכל אחד יכול וחייב לעשות – "מל". כדי להגיע לקרום הדק השקוף, הרע הנעלם, צריך סיעתא דשמיא – "ומל הוי' אלהיך את לבבך". ה"מל" הוא מה שאתם יכולים וחייבים לעשות, "ומלתם את ערלת לבבכם", וה"פרע" הוא מלמעלה, ובכל אופן ההלכה היא ש"מל ולא פרע כאילו לא מל" – אלה יסוד שביסוד ומלכות שביסוד, עצם היסוד ועטרת היסוד.

מיקומי השמות – אמונה ובטחון

אחר כך בא ה"אלהים" האחרון בפרק, הששי, עוד שתי מלים הלאה – "יברכנו אלהים". התבה ה-**מד** של הפרק, שכנגד כ"ט באייר, היום האחרון של חדש אייר. אם כן, ה"אלהים" הראשון הוא חסד שבחסד, בפסח, ואחר כך כולם בימי אייר – ביום הראשון של אייר, היום האחרון של אייר, ובאמצע יש לג בעומר, יסוד שביסוד ומלכות שביסוד. כוונה ממש מופלאה, יפהפיה.

נעשה עוד רמז: יש את היום ה-1 של הספירה, יום ה-16, יום ה-33, יום ה-41, יום ה-42 ויום ה-44. כמה יחד? 177. יש נושא מאד חשוב ויסודי שמדברים עליו השנה הזאת – אמונה ובטחון. 177 = **אמונה-בטחון**. אלה שתי מדות היסוד של תיקון הנפש, שעולות יחד 177.

ב. דרשת פסוק "בחקתי"

"בחקתי" – חקיקה מבחוץ וחקיקה מבפנים

חקיקה מבפנים וחקיקה מבחוץ כדי להפוך ל"מהלך"

על הפסוק הראשון של פרשת בחקתי, "אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו", גם "בחקתי" לשון רבים, מיעוט רבים שנים, וגם "מצותי" לשון רבים, מיעוט "מצותי" שתים. על הזהר, דברי רשב"י, של תחלת פרשת בחקתי יש פירוש מאבא של הרבי, רבי לוי"ק, שמסביר על פי הלקו"ת של אדה"ז ש"בחקתי" – מיעוט רבים שתים – היינו שתי חקיקות בנפש, חקיקה מבחוץ וחקיקה מבפנים. חקיקה היא בשביל לעשות כלי. תכלית הכלי היא שקיעה – שקע, בית קיבול. כדי לעשות את בית הקיבול צריך חקיקה מבפנים, אבל עוד לפני שעושים את בית הקיבול עצמו – החלק הקעור של הקערה, של הכלי – צריך חקיקה מבחוץ, לתת לכלי צורה כללית מבחוץ.

נסביר: יש בענין דרוש בלקו"ת, ד"ה "אם בחקתי" השני, ובקיצור ההסבר הוא שהכלי הוא

הנפש הבהמית – צריך לעשות ממנה כלי, שתכיל אור אלקי – וצריך לעשות לה חקיקה מבחוץ וחקיקה מבפנים. אחרי שתי החקיקות, "אם בחקתי", אז "תלכו", אפשר להיות "מהלך". קשור גם להילולא דרשב"י, ש"האי עלמא דאזלינן מיניה כבי הילולא דמיא". בעולם העליון יש רק עומדים, "שרפים עומדים ממעל לו", אבל אנחנו יורדים לתוך העולם הזה, עם כל הלחץ העצום שלו, כמו מים בגידים התת-קרקעיים, שנעשים מים חיים מכח הלחץ התת-קרקעי, כך הנשמה יורדת לעולם הזה כדי להפוך להיות "מהלך", בבחינת "באר מים חיים". "כבי הילולא דמיא" – איזו הילולא? הילולא דרשב"י, חתונה. כדי להיות מהלך צריך קודם שתי חקיקות – "אם בחקתי תלכו".

חקיקה מבחוץ – התפעלות ('לגלות את אמריקה')

במלה אחת, החקיקה מבחוץ היא התבוננות שמולידה בנפש התפעלות אלקית. היא עדיין לא אהבה. עיקר הווארט כאן שיש חילוק בין קיום מצות אהבת ה', "ואהבת את הוי' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך", שגם תלוי בהתבוננות, אבל ההתבוננות הראשונה – דרך החסידות בכלל ודרך חב"ד בפרט – היא התבוננות ברוממות א-ל מתוך שפלות האדם. "רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם". מתוך ההתבוננות ברוממות א-ל, כאשר אומרים פסוקי דזמרה (לשון "מזמר עריצים") מרגישים את הנוכחות של הקב"ה – שה' נמצא, ה' אין סוף, ה' גדול, מרגישים את גדולת הבורא ויש התפעלות.

משהו מאד חשוב בחסידות, שהחויה הראשונה של הקדושה היא התפעלות – להתפעל ממציאות ה', כאילו שאחד גילה את אמריקה. זו חויה של כל בעל תשובה, וכולנו צריכים להיות בעלי תשובה. צריך גם להגיע לכך ש"בעלי תשובה ישתלטו על המדינה". מהו בעל תשובה? מי שמגלה את אמריקה, יש לו חויה כזו. הוא עוד לא אוהב את ה', אבל הוא מתפעל מגילוי אור חדש שעד עכשיו הוא לא ראה אותו.

כתוב שההתפעלות מאלקות היא מה שעושה את החקיקה מבחוץ. מהי החקיקה מבחוץ? היא מורידה-כורתת את יניקת החיצונים שמטמטמים את הלב. לכן כתוב "רוממות אל בגרונם וחרב פיפיות בידם". מתוך "רוממות אל", ההתפעלות מהאלקות, כורתים את יניקת החיצונים, כורתים את הרע שנדבק אלי. לכל בן אדם נדבק הרבה רע וצריך לכרות אותו, להפריד אותו ממני. איך מפרידים את הרע? על ידי עצם ההתפעלות האלקית. אני עדיין לא אוהב את ה', לא ירא את ה' – אני מתפעל מהאלקות. כתוב שהתפעלות זו מפרידה את הרע שנדבק לחיצוניות של האדם. זהו הגדר, כפי שמסביר אדמו"ר הזקן, של חקיקה מבחוץ.

חקיקה מבפנים – ע"י התבוננות ק"ש וקיום חוקים – אהבה ותשוקה

אחר כך יכולה להיות חקיקה מבפנים, שהיא כבר ההתבוננות של ברכות קריאת שמע, אבל בפרט – הוא אומר – צריך לשמה לקיים מצוות, ודווקא מצוות שהן חוקים, "אם בחקתי תלכו", שאין להם טעם, מצוות שהן למעלה מטעם ודעת. יש **תריג** מצוות דאורייתא ועוד **ז** מצוות דרבנן – סה"כ **תרך** עמודי אור, **כתר** – אבל יש מצוות מיוחדות, כמו פרה אדומה, ששרשן בכתר שבכתר ועליהן כתוב "אין טעם לרצון" (גם לא טעם כמוס), מקור הרצון (סוד הגלגלתא כמבואר בחסידות, מקור הגילוי של "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך". **גלגלת = שמעון**, סוד רשב"י) שאין בו טעם כלל. יש ביטוי "**כתר כל הכתרים**" (ר"ת **ככה**, שם קדוש, והוא עולה 1345 כנ"ל, 1000, **ישראל בעל שם טוב**, ו-345, **משה**,

כנודע) – יש מצוות שבאות מאותו מקום וצריך לקבל אותן בקבלת עול מלכות שמים טהורה. אז, עם אותיות קריאת שמע (שבהן רמוז רבי **שמעון**: "**שמע** ישראל י-הו"ה אלהינו י-הוה אחד", אותיות 1-2-3-11-17, 17, **טוב**, ועוד 17, **טוב**, וביחד עם **שמעון** = 500, "**פרו ורבו**" שהוא חלק המילוי של שם ש-די: **שין דלת יוד** כנודע), עושים את החקיקה מבפנים.

מהי חקיקה מבפנים? שאדם באמת נמשך, יש לו העלאת מ"נ. חקיקה מבפנים היא כמו בית הרחם, בית קיבול שמעלה מ"נ, "ואל אישך תשוקתך" – אהבה אמתית לקב"ה. נקח דוגמה: יש שבחורה מתפעלת מאיזה בחור – היא עוד לא מתאהבת בו ממש, אבל היא מתפעלת ממנו, היא גלתה משהו. צריכה להיות התפעלות כזו – קודם כל להתפעל ממנו. ההתפעלות מנקה משהו מבחוץ. אבל אחר כך החקיקה מבפנים היא כבר התשוקה, "לשם יחוד", לעשות "שמא קדישא" בלשון הזהר של פרשת השבוע, להשלים את השם.

"מצותי" – "מצוה לממני יומי ומצוה לממני שבועי" – נקודות אמונה וקו בטחון

"ואת מצותי תשמרו" – שתי מצוות בספירת העומר

עוד פעם, זו עבודת "אם בחקתי תלכו", שצריכים לעשות שתי חקיקות כדי להלך, כדי לקיים את "האי עלמא דאזלינן מיניה כבי הילולא [דרשב"י] דמיא". אחר כך מה עבודת "ואת מצותי תשמרו", שתי מצוות? כתוב שבקשר לספירת העומר שתי המצוות הן "מצוה לממני יומי" ו"מצוה לממני שבועי". יש בספירת העומר שתי מצוות וצריך לשמור את שתיהן – צריך לספור את הימים וצריך לספור את השבועות. כמו שעשינו היום, "היום שלשה ושלשים יום שהם ארבעה שבועות וחמשה ימים לעומר". במשפט הזה מקיימים שתי מצוות, "ואת מצותי תשמרו", "מצוה לממני יומי ומצוה לממני שבועי".

הופעות "יומי" ו"שבועי" בימי הספירה

נעשה חשבון: בכל **מט** הימים של ספירת העומר – נראה אם מישהו יכול לעשות מהר – כמה פעמים אומרים את המלה "יום"? ביום הראשון אומרים "היום יום אחד לעומר", ביום השני "היום שני ימים" – בכל ימי השבוע הראשון אומרים "יום" פעמיים, אבל ברגע שמגיעים ליום השמיני כבר "היום שמונה ימים שהם שבוע אחד ויום אחד לעומר", שלשה ימים. ביום הארבעה עשר אני כבר אומר "היום ארבעה עשר יום שהם שני שבועות לעומר", אין עוד יום, אומרים רק פעמיים. השאלה כמה אומרים בכל הימים? החשבון הוא שש פעמים שש פעמים שלש ועוד שלש עשרה פעמים שתים. כמה 'ימים' אומרים מהתחלה עד הסוף? 134. "מצוה לממני יומי" – לפי פשט לא בדיוק, כי היום השלישי כבר בתוך ה"שבועי" – אבל סך הכל מזכירים 134 פעמים "יומי".

כמה פעמים אני אומר את המלה שבוע בספירת העומר? פעם ראשונה ביום השביעי, ואחר כך כל יום עד הסוף פעם אחת – 43 פעמים. אם כן, יש כאן שתי מצוות, "ואת מצותי תשמרו ועשיתם אתם", אומרים 134 פעמים יום ו-43 פעמים שבוע, 177, **אמונה-בטחון**, מיקומי שמות "אלהים" בפרק המנורה שמכוונים בימי ספירת העומר (שבהם חלוקת 43 ו-134 הוא כך: 1 ועוד 42 = 43, השאר = 134).

ימים של אמונה ושבועות של בטחון

לפני הפסקה של עוד שירה, צריך להבין את הענין של "מצוה לממני יומי ומצוה לממני

שבועי" – איך קשור לאמונה-בטחון. צריך לומר ש"מצוה לממני יומי" היינו אמונה ו"מצוה לממני שבועי" היינו בטחון. צריך לספור את הימים – כל יום שאני סופר הוא אמונה, להאיר את האמונה ולחזק את האמונה בנפש בימי ספירת העומר. אבל לא מספיק כל פעם עוד נקודת אמונה ועוד נקודת אמונה – צריך לחבר את הימים יחד. מהם "שבועי"? לקחת את הימים ולחבר אותם ליחידה אחת.

כשמתבוננים – זו התבוננות מאד חשובה כדי להבין מהם אמונה ובטחון. אמונה היינו נקודות אור, שאדם זוכה לגלות את האמונה שלו בה'. בטחון הוא מתוך אמונה מצטברת, כמו שאמרנו שכל הסוד של ספירת העומר הוא הצטברות. "מצוה לממני יומי ומצוה לממני שבועי" הוא כי היומי, נקודות האמונה, מצטברות לשבועות, וברגע שיש שבעה ימים יחד, כמו שרש"י מדגיש ואפילו מתרגם לצרפתית, ש"שבעת ימים" בכל התורה היינו יחידה אחת, מציאות אחת, מקשה אחת, בדיוק כמו שבעת קני המנורה – שבעה, אבל "מקשה אחת". מדת הבטחון בנפש היא ה"מקשה אחת" של נקודות האמונה (**בטחון** ועוד **מקשה** = "**בחקתי**", כ"פ **הוי**' ב"ה). כל מה שקורה אתי בחיים אני צריך להאמין שהכל מה', הכל לטובה, כל יום ויום, אבל זה עדיין לא בטחון. בטחון הוא מקשה של לפחות שבע אמונות יחד.

איך אני יודע שבטחון הוא מקשה? כי בטחון לשון טח, "וטח את הבית", "בטח", "וישבתם לבטח". זהו ההמשך של "אם בחקתי תלכו". **בטח** היינו "**וט**ח את ה**ב**ית", להדביק יחד.

להתקדם מנקודה לקו ושטח (גיור החכמות)

גם בתור חויה, יש חויה של נקודות-נקודות בעבודת ה'. אם אדם עובד נקודתי, שכל יום הוא עבודה אחרת, גם יכולתו להווצר אצלו סתירות בין הנקודות – הוא יכול לצאת אפילו קצת מבולבל מכל נקודות האור שלו. מהו עולם הנקודים בקבלה? עולם התהו, שבסוף נשבר כי הוא רק נקודות, נקודות-נקודות.

מתי אנחנו מסבירים את ההבדל בין גישה 'נקודתית' למציאות לגישה 'מקשית' למציאות? כשמדברים על מאמר חז"ל המפורסם שקשור למהפכה הרביעית, אור לגוים, ולגיור כל המדעים – "חכמה בגוים תאמין, תורה בגוים אל תאמין". מסבירים ש"חכמה בגוים תאמין" היינו שלוקחים נקודות נקודות. כמו גיור – אי אפשר לגייר הרבה גוים יחד, צריך לגייר נקודתי, אחד-אחד, לראות שאדם זה מאה אחוז כן, באמת רוצה להדבק לעם ישראל, אז מגיירים אותו כהלכה. בארץ הכוזרי גיירו עם שלם ולא החזיק מעמד. משה רבינו הוציא ערב רב ולא החזיק מעמד. שלמה המלך התחתן עם אלף נשים וגם לא החזיק מעמד. כל נסיון לגייר הרבה יחד לא החזיק מעמד. למה? כי הגוי עד שלא מתגייר הוא בעצם נקודתי, וגם החכמה שלו נקודתית – לכן "חכמה בגוים תאמין", אפשר כל פעם להוציא איזו נקודת אמת כדי להאמין, להכניס תחת כנפי האמונה שלנו, כמו שמוסבר.

לעומת זאת, תורה היא מרחב של כל הנקודות יחד – כל המצוות, כל **תריג** מצוות דאורייתא ו-**ז** מצוות דרבנן, **כתר** מצוות, הכל מקשה אחת, דרך חיים. יוצא מכאן שיכול להיות גוי מאמין. אברהם אבינו הוא "ראש כל המאמינים" והוא גם "אב המון גוים" – יתכן שגוי מאמין בה'. הבעש"ט אמר שיש גוים שמאמינים בה', לא חידוש. אבל בטחון – לקחת את כל האמונה, את כל נקודות האמונה ולעשות מהם מקשה – לעשות מהן קו ושטח, ספירה ופרצוף – לצאת מעולם הנקודים ולהגיע לעולם התיקון, זהו היחוד היהודי, זו התורה, ה"מצוה לממני שבועי". כל זה היה להסביר את הווארט של "ואת מצותי תשמרו",

שתי מצוות, שבספירת העומר היינו "מצוה לממני יומי ומצוה לממני שבועי".

רק רמז אחד ש"מצוה לממני יומי" היינו אמונה – "**מצוה לממני יומי**" בגימטריא 377, **אמונה** במספר קדמי. ה"יומי" הם נקודות אור של אמונה, אבל החידוש הוא בטחון – רק שאי אפשר בטחון בלי אמונה קודם כל. גם אי אפשר עולם התיקון בלי עולם התהו קודם – שם יש אורות מרובים, רק שהם אורות נקודתיים.

"ועשיתם אתם" – שתי כוונות "אחד" בק"ש

"ועשיתם אתם" – בנין קוב"ה (מספירה לפרצוף) ושכינתיה (מנקודה לפרצוף)

רק נסיים עם סוף הפסוק: אמרנו ש"אם בחקתי תלכו" היינו שתי חקיקות, מבחוץ ומבפנים, ו"ואת מצותי תשמרו", שתי מצוות של "לממני יומי" ו"לממני שבועי". מה זה "ועשיתם אֹתם"? כתוב בזהר "אַתֶּם כתיב" – אותם בלי **ו**, אתם, כאילו אתם עושים אותי. מה פירוש? עושים את יחוד קוב"ה ושכינתיה. מתי יכול להיות יחוד זה, שעושים-מתקנים אותי? כאשר כל פרצוף מתוקן בפני עצמו.

המלכות, גם בעולם האצילות של התיקון, מתחילה רק מנקודה אחת. יש מחלוקת בין המקובלים אם הנקודה הזו של המלכות, הנקודה המקורית, היא כתר המלכות או המלכות שבמלכות. איך שלא יהיה, זו רק נקודה אחת. ז"א – שצריך לחבר זו"נ, קוב"ה ושכינתיה – מתחיל משש נקודות, ו"ק, וצריך להוסיף לו עוד ארבע מדרגות, כחב"ד. מה הסימן? למלכות צריך להוסיף **ט** ספירות, בגימטריא **אח**, ולז"א צריך להוסיף **ד** ספירות.

אם עשר ספירות הן בסוד פרצוף, ו"ק הוא בסוד ספירה ונקודה אחת היא סוד נקודה – יחסית. הסוד הוא נקודה-קו-שטח או נקודה-ספירה-פרצוף ועיקר התיקון – שתלוי בנו, "ועשיתם אתם", כמו שכתוב בזהר – הוא שאנו נעשה ממנו פרצוף, על כך כתוב תנאי-הלואי-תחנונים. שאני, הקב"ה, אהיה פרצוף – תלוי בכם. אם תעשו ממני פרצוף – שני פרצופים, פרצוף המלכות ופרצוף ז"א – יהיה יחוד. אם המלכות רק נקודה והז"א רק קו אי אפשר להזדווג. להזדווג רק עשר ועשר – הבן והבת צריכים לגדול, להגיע לפרקם, להתבגר. מי מבגר? מי עושה פרצוף? "אתם", "ועשיתם אתם", אֹתם היינו אתם. צריך להוסיף למלכות 9, שהופכת מנקודה לפרצוף, וצריך להוסיף לז"א 4, שאז הוא הופך מספירה לפרצוף, ואז שני הפרצופים יכולים להזדווג יחד ומתקיים "ונתתי גשמיכם בעתם... ונתתי שלום בארץ... ונתתי משכני בתוככם" עד "ואולך אתכם קוממיות".

כוונות "אח-ד" בלילה וביום

לכאורה מה שאמרנו הרגע הוא ההיפך מהפירוש של "הוי' אלהינו הוי' אחד". יש הרבה פירושים ל"אחד", וכאן הפירוש הוא שכד שיהיה יחוד צריך להוסיף **אח** לנוקבא ו-**ד** לז"א, אבל זה הפוך מההסבר תמיד. תמיד כתוב ש"אחד" הוא **אח-ד**, **אח** היינו ט"ס דז"א ו-**ד** הנוקבא. ממש הפוך!

ידוע שבקריאת שמע יש שתי מצוות במצוה אחת. צריך לקרוא קריאת שמע פעמיים בכל יום, ערב ובקר. עכשיו אומרים חידוש יפה, שיש כוונה אחרת ב"אחד" – שמתחלק ל"אח-ד" – בלילה וביום. "אחד" בלילה מקדים את תיקון הנוקבא לתיקון הזכר, שעלינו להוסיף **אח** ספירות לנוקבא ו-**ד** ספירות לזכר, "ועשיתם אתם", לעשות מהנקודה קו ושטח, ספירה ופרצוף, ואז יכולים להזדווג. אבל ה"אחד" של היום הוא כבר במצב מתוקן, ש"אח" הוא הז"א, מתחילים מהזכר,

"זכר חסדו" – ביום מתחילים מהזכר ובאים לנקבה. בלילה, "ממשלת הלילה", המאור הקטן, מתחילים מתיקון הנוקבא. שוב, יש לנו פה שני פירושים מאד יפים של **אח-ד** במלה "**אחד**" – "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' **אחד**".

רמז רבי שמעון בזהר בחקתי

עוד נקודה אחת לסיום הדבר הזה: חדש אייר הוא חדש המרכבה, **אייר** מלא ר"ת **א**ברהם-**י**צחק-**י**עקב-**ר**חל. אברהם-יצחק-יעקב היינו ז"א, שלש המדות העיקריות של ז"א, והם כנגד אותיות **י-ה-ו** שבשם. רחל היא ה-**ה** האחרונה של שם הוי'. כתוב ש"ועשיתם אתם" צריך להשלים את ה-**יהו** של ז"א ואת **ה** תתאה של רחל ולחבר אותם יחד ואז נקרא "שמא קדישא" ובזכות זה "ונתתי גשמיכם בעתם" וכל הברכות.

נראה איפה רבי שמעון, שאמרה את הכוונה הזו, מסתתר בתוכה: הוא אומר בתחלת פרשת בחקתי שצריך לחבר את **יהו** של הז"א עם ה-**ה** של המלכות וזה עושה "שמא קדישא", נקרא שאנחנו מתקנים, עושים פרצוף, מהזכר והנקבה, ואז יש "אחד", כמו "והיו לבשר אחד", ואז יש שפע ברכות לכל העולמות, כמו שאומרים בספירת העומר "שפע רב בכל העולמות". **יהו** עולה 21, שם **אהיה**, ו-**יהו** ברבוע עולה **אמת**. אמרנו שאמת היא תפארת או יסוד, שתי הספירות העיקריות של הז"א, של הזכר – **יהו** ברבוע. כמה עולה **ה** תתאה ברבוע? 25, **כה**, "כה אמר הוי'". "כה" היא מדת המלכות בכל מקום בקבלה. **יהו** ברבוע ועוד **ה** ברבוע עולה רבי **שמעון**. כאן רבי שמעון רומז לעצמו, כמו בתחלת הזהר – "**בריש** הורמנותא דמלכא", אותיות **רשב"י** – כך בהרבה מקומות, במיוחד מקומות עיקריים בזהר, רבי שמעון רומז לעצמו. כאן היינו **יהו** ברבוע ועוד **ה** ברבוע, ה"שמא קדישא" שהוא מתאר בתחלת הפרשה.

שפלות – קבלת עול

לגבי השקע, עוד מלת סיום: מהו שקע? שקע הוא החקיקה מבפנים, התכל'ס, שיהיה בית קיבול, שיהיה רחם. **שקע** הוא **ש**פלות-**ק**בלת-**ע**ול. זו כבר התחלה של השיחה הבאה בעזרת ה'. יש הרבה ששואלים – הרי כל החסידות, הבת עין ופרי הארץ, רבי מענדלע ויטבסקער, העיקר שפלות. בחב"ד אומרים בטול, אבל איפה השפלות? מי שיודע מה זה באמת חב"ד יודע שהכל מבוסס על שפלות, אבל לא תמיד אפשר למצוא מלה זו כל כך נפוצה בכתבי הקדש של החסידות. במיוחד מי שקשור לרבי – איפה השפלות בכל השיחות והמאמרים של הרבי? איפה נמצאת השפלות? מהי השפלות אצל הרבי?

השפלות אצל הרבי היא קבלת עול. קבלת עול היא שקע. היא גם תיקון הברית – אֶן-בליטות. מהו פגם הברית? בליטה של קליפה. מהו תיקון הברית? שבמקום לבלוט אתה שוקע. ברגע שאתה שוקע אתה מזמין-מושך לעצמך את ה"חותם בולט" של עצמות קוב"ה, כמבואר בחסידות. מה זה "בחקתי"? חקה שצריך לקיים מתוך קבלת עול, כי איני מבין למה. דבר שאיני מבין למה אני צריך לקיים מתוך קבלת עול. מהי קבלת עול? שפלות. זהו גם ווארט יסודי, יסוד שביסודות, להבין שכל מה שהרבי להוט על קבלת עול – הוא בעצם הביטוי שבא במקום המלה שפלות בכל החסידות. לא לחשוב, ח"ו, שאין אצל הרבי שפלות – הכל שפלות, הכל קבלת עול. **ש**פלות-**ק**בלת-**ע**ול ר"ת **שקע**, התיקון, החקיקה מבפנים.

עד כאן שיחה ראשונה. נשמע קצת ניגונים ויש המשך בע"ה. לחיים לחיים.

ג. "ואביטה"

"גל עיני" הוא הפסוק ה-**חי** של פרק קיט. **גל** שוה **לג**, כמובן, אבל גם "**ואביטה**" שוה **גל**. כלומר, יש כאן **גלגל – גלגל** העין, "גל עיני ואביטה" (ורומז לסוד הגלגלת, "עמר [ספירת העמר] לגלגלת", **גלגלת = שמעון** כנ"ל). קודם מישהו בקש ברכה – **לג** בעומר בכלל הוא סגולה לכל הברכות, לכל הישועות, במיוחד לזיווגים ולזרעא חייא וקיימא. אז כל מי שצריך זרעא חייא וקיימא – ה' יעזור שיזכה השנה. מישהו בקש ברכה לבטן – מה הסגולה? חוץ מ-**בטן** יש שרש **נבט**. שרש נבט בלשון הקדש הוא השרש של הבטה, להביט, "ואביטה". **נבט = אין** – "**אין** מזל לישראל" – וגם **אני**, צריך להפוך את ה**אני** ל-**אין**, על ידי "צאינה וראינה", "צא אני וראה אין", "ואביטה נפלאות מתורתך", יוצאים מה-**אני**, מה-**בטן**, ל"ואביטה". ככה מרפאים את הבטן וככה גם זוכים לפרי בטן. לחיים לחיים, שיהיה "ואביטה" – **גל** שוה "**ואביטה**".

השאלה אם יש עוד "ואביטה" בתנ"ך או בתהלים. יש פעם אחת "ואביטה" בישעיהו הנביא – "ואביטה במכוניי". חוץ מזה יש רק פעמיים "ואביטה", שניהם בתהלים קיט, בשני פסוקים קרובים זל"ז. הפסוק הראשון הוא פסוק טו שאומר "בפקודיך אשיחה ואביטה ארחתיך". כעבור שלשה פסוקים כתוב "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך" (בכל פסוק יש **כד** אותיות, והסימן: "ושמתי **כדכד** שמשתיך").

יש פה פלא, כי יותר מכל פרק אחר בתהלים הפסוקים כאן מכוונים במיקום שלהם – לכל אות יש שמונה פסוקים, "תמניא אפיא". מאד מדויק שה"ואביטה" הראשון הוא הפסוק ה-**טו** והשני הפסוק ה-**חי**, ויחד – **טו** ועוד **חי** שוה **גל**, "**ואביטה**". לא סתם, למה **גל** מתחלק דווקא ל-**טו** ו-**חי**? היום, **לג** בעומר, למה מתחלק ל-15 ו-18? כי זו חלוקת הימים – **טו** ימי ספירה בניסן ועוד **חי** ימים באייר. יש פה חלוקה מובהקת, יפהפיה, של פעמיים "ואביטה" – בפסוק ה-**טו** ובפסוק ה-**חי**, יחד **גל-ואביטה**, "**גל** עיני **ואביטה** נפלאות מתורתך". יש בזה עוד הרבה רמזים, אבל נעבור הלאה – גל, נתגלגל הלאה.

ד. "בכה רבי שמעון ואמר"

בכיה מתוך שמחה

בזהר של תחלת הפרשה, אמרנו קודם שרשב"י דורש את הפסוק "ויעש דוד שם" – שעשה "שמא קדישא", ייחד קוב"ה ושכינתיה, עשה את היחוד של "השפל באמת" של רבי מענדלע ויטבסקער. יש ביטוי מאד מיוחד בזהר, שיתכן שהוא הביטוי הכי מרגש שיש בזהר: לפני שרשב"י אומר "מאן עביד שמא קדישא בכל יומא... מאן דיהיב צדקה למסכני", הזהר פותח את המשפט במלים "בכה רבי שמעון ואמר". אמרנו שרבי שמעון הוא רבי שמח, אז למה הוא צריך לבכות?

כתוב גם על רבי עקיבא, הרבי שלו, שגם בכה כאשר שמע רזין דאורייתא מפי רבי אליעזר רבו – דווקא סודות של שיר השירים – וכך גם על רבי שמעון כתוב "בכה רבי שמעון ואמר... מאן עביד שמא קדישא בכל יומא... מאן דיהיב צדקה למסכני". מה יש לבכות? כתוב בחסידות שגם אצל רבי עקיבא וגם כאן אצל רבי שמעון, בעל ההילולא של היום, הילולא שמחה, חתונה שמחה, בכה כי "לית כל מוחא סביל דא". יש דברים כל כך עמוקים, רזין דרזין דאורייתא, שהמח לא מסוגל להכיל, לכן מותרי המוחין יוצאים כדמעות מהעינים.

קודם אמרנו ש"כי גבר עלינו חסדו" היינו התגברות החסדים, חסד שבחסד, וככה אפשר לשמוח ולבכות יחד – אדרבא, כל כך שמח שהמח לא יכול לסבול את השמחה והוא בוכה. יהודי נושא הפכים בעצם, "בכיה תקיעא בלבאי

מסטרא דא וחדוה תקיעא בלבאי מסטרא דא", זה כל התניא, כל החסידות.

"בכה רבי שמעון ואמר" – סוד רחל השמחה-בוכה

בכל אופן, כאשר קוראים זהר, הרבי המהר"ש אמר שזהר הוא חסידות – מחסידות צריך קודם להתפעל ואחר כך להשתוקק, כנ"ל, חקיקה מבחוץ ואחר כך חקיקה מבפנים. יש הרבה משפטים מרגשים בזהר, אבל כשאני קורא "בכה רבי שמעון ואמר" הכי מרגש אותי. אם מרגש מגיע לו גם חשבון – כמה שוה "**בכה רבי שמעון ואמר**"? 952 – ד"פ (ממוצע כל מלה) **רחל**. רבי שמעון כאן הוא רחל אמנו. אמרנו שהמרכבה של חדש **אייר** היא **א**ברהם-**י**צחק-**ר**עקב-**ר**חל. אני מחבר את האבות, **יהו**, לרגל הרביעית של המרכבה, רחל אמנו, ה-**ה** תתאה שבשם. כל הארבעה נכללים ברחל, ארבע פעמים **רחל**.

כתוב שהטיפוס של רחל אמנו הוא בת שמחה מאד, עד כדי כך שכתוב בחסידות שיעקב אבינו התאהב ברחל לא רק כי היתה יפה אלא כי תמיד היתה עם חיוך על הפנים, תמיד היתה שמחה. וואַרט של רבי דוד מלעלוב, שבחור נמשך דווקא לבחורה שמחה. אחר כך, רואים שבהמשך – היא האמא של כל עם ישראל, וכאשר בניה יוצאים לגלות כתוב – "רחל מבכה על בניה מאנה להנחם על בניה כי איננו". ה' מבטיח לה "יש שכר לפעולתך... ויש תקוה לאחריתך ושבו בנים לגבולם". רואים גם אצל רחל אמנו שיש לה את ההרכב, היחוד, של שמחה ובכיה.

בכל אופן, כאן – בביטוי "בכה רבי שמעון ואמר" – מתוך הבכיה יוצא איזה מאמר, איזה וואַרט. וואַרט יפה בפני עצמו, שצריך לבכות ולומר משהו – הבכי צריך להיות סבה לגלות רזין דרזין דאורייתא. הרי "אין מוסרין רזי תורה אלא למי שלבו דואג בקרבו", למי שבוכה, וכאשר מגלים לו רזי תורה עליו לנהוג בהם עין יפה ולגלותם לכנסת ישראל, לרחל. זהו תיקון רחל. כשהצדיק מסתלק הוא מעלה מ"נ, הוא בחינת רחל, הוא שכינתיה לגבי קוב"ה.

שבע פעמים "בכה רבי שמעון" כנגד שבעה שבועות

נאמר בקיצור, רק כמאמר מוסגר, בודקים כמה פעמים בכל הזהר "בכה רבי שמעון ואמר", המשפט המרגש הזה? כשבודקים רואים שכתוב (בכתיב המדויק הזה, בו הרמזים הנ"ל) בדיוק שבע פעמים בזהר, "כל השביעין חביבין", כנראה כנגד שבעה השבועות של ספירת העומר. צריך לכתוב את כולם באריכות כדי להתרשם ולהבין טוב. הפלא הוא ששבע הפעמים מכוונות ממש, בצורה יפהפיה ביותר, כנגד שבע המדות – אחת לאחת לפי הסדר – ונאמר את הוואַרט בקיצור:

בפעם הראשונה "בכה רבי שמעון ואמר" מדובר בסודות **עב** שמות של הקב"ה – **עב** בגימטריא **חסד** (ב-**עב** השמות יש **חסד** תבות ו-**גבורה** אותיות – **גבורה** = 3 פעמים **חסד** – אך הגבורה כלולה בחסד, "לאכללא שמאלא בימינא", על דרך התכללות נקודות האמונה בשטח הבטחון כנ"ל, "והבוטח בהוי' חסד יסובבנו", ועל כן כללות ה-**עב** נקרא השם של ה**חסד**).

בפעם השניה הוא בוכה ומדבר בענין יראה – יראה קדושה וטהורה לעומת יראה פסולה, גבורה.

---

[1] זח"א ז, ב.

[2] שם יא, ב.

בפעם השלישית מסופר אודות לימוד התורה [ח] שלו, "רבי שמעון הוה יתיב ולעי באורייתא", בחינת עמודא דאמצעיתא, תפארת, מדת יעקב. הלימוד היה בענין עגלה ערופה, אותה סוגיה שלמד יעקב אבינו עם יוסף לפני ששלח אותו מעמק חברון.

בפעם הרביעית מדבר על תלמידיו האהובים, [ט] "בני רחימאי", "ברא כרעא דאבוה" בנצח.

בפעם חמישית מדבר על "מלכא בלא מטרוניתא לא אקרי מלכא" – שמובא במאמר "לכה דודי" – וכתוב שם שמלך בלא מלכה אין לו יקר והוד מלכות, המלך צריך את המלכה.

הפעם השישית היא כאן, מדובר על הצדיק שמשפיע צדקה לצדק. המלכות לפני שמקבלת את **ה** החסדים שממתיקים את דיניה היא צדק והצדיק ממשיך לה את **ה** החסדים והופך אותה לצדקה – **צדק-צדיק-צדקה**, הממוצע הוא **צדקה**. הכי מתאים שהמשפט "בכה רבי שמעון ואמר... מאן עביד שמא קדישא בכל יומא..." – שדורש בזהר על הפסוק "עֹשה צדקה בכל עת", גם פסוק בתהלים (תחלת פרק קו: "... מי ימלל גבורות הוי' ישמיע כל תהלתו. אשרי שמרי משפט עשה צדקה בכל עת"), שבכל יום ובכל עת אפשר לעשות שם – מי שנותן צדקה. "מאן דיהיב צדקה למסכני" הוא ה"בכה רבי שמעון ואמר" כנגד היסוד.

אחרון-אחרון הוא באדרא זוטא, בסוף הזהר, בדיוק בסיפור של היום – **לג** בעומר, הסתלקות רשב"י:

זקיף עינוי רבי שמעון וחמא דאתמלי ביתא, בכה רבי שמעון ואמר בזמנא אחרא כד הוינא בבי מרעי הוה רבי פנחס בן יאיר קמאי ועד דברירנא דוכתאי אוריכו לי עד השתא וכד תבנא אסחר אשא מקמאי ומעלמין לא אתפסק ולא הוה עאל בר נש אלא ברשותא והשתא חמינא דאתפסק והא אתמלי ביתא. עד דהוו יתבי פתח עינוי רבי שמעון וחמא מה דחמא ואסחר אשא בביתא נפקו כלהו ואשתארו רבי אלעזר בריה ורבי אבא ושאר חברייא יתבו אבראי.

הפעם השביעית החביבה ש"בכה רבי שמעון ואמר" היא כאשר הרגיש את הסתלקות האש-קדש מביתו, בחינת מלכות, בחינת "אין שלטון [מלכות] ביום המות". אך מתוך הדמעות חזרה האש-קדשׁ כו'. זו המלכות, תיאור יום ההסתלקות שלו, עצם הרחל שלו, ש"רגליה יורדות מות".

שוב, זו תופעה ממש יפהפיה – שבע פעמים "בכה רבי שמעון ואמר" שיש בספר הזהר. הצדיק, "צדיק יסוד עולם", הוא כאן, במאמר של פרשת בחקתי.

ה. אורך-רוחב-עומק בחסידות

סוד ה"ארח" – חיבור ממדי האורך והרוחב

הזהר אומר שמי שעושה צדקה עם העני, המלכות "דלית לה מגרמה כלום", הולך בדרך ה', כמו שכתוב אצל אברהם אבינו "ושמרו דרך הוי' לעשות צדקה ומשפט". מה זה "לעַשות צדקה ומשפט"? עשית צדקה היא בנין הנוקבא, כפי שאמרנו – כאשר בונים את הנוקבא עושים צדקה, משלימים אותה מנקודה לפרצוף, דבר שתלוי בנו, ועשית משפט היא "משפט רחמי", תפארת, הז"א, לבנות את הז"א. זו "דרך הוי'" – "ושמרו דרך הוי' לעשות צדקה ומשפט".

[א] שם קיג, ב.

[ב] שם רפז, ב.

[ח] שם קיג, ב.

[ט] זח"ב קצ, ב.

[י] זח"ג סט, א.

יש "דרך הוי"" ויש את הפסוק שאמרנו "בפקודיך אשיחה ואביטה ארחתיך". אמרנו שיש פעמיים "**ואביטה**" בגימטריא **לג** – "ואביטה ארחתיך", "ואביטה נפלאות מתורתך". כתוב שמי שהולך בדרך ה' עושה צדקה, עושה שם בכל יום. דרך אגב, "ויעש דוד שם" זו אגרת קדש בתוך ספר התניא קדישא.

איך דורשים "אורח"? כמו "אורח חיים", החלק הראשון של שו"ע. **ארח** בגימטריא **הדר**, המלך הדר (סוד שם **מה** החדש; "ושם אשתו **מהיטבאל**" – **מה-בן**, **מה** מתקן **בן**) – ראשית עולם התיקון, המעבר מעולם התהו לעולם התיקון. כתוב שאורח הוא קיצור של שני ממדים – יש לו אורך ורוחב. **ארך-רחב** נוטריקון **ארח**, אורח חיים, אורחות צדיקים.

חבור ממדי הזמן והמקום באורך

כמו שיש אורך ויש רוחב – שצריך להבין מה הם בעבודת ה' – יש עוד ממד, עומק. שלשה ממדים של המקום. רק מה? יש תופעה מאד חשובה, שהמלה ארך – כמו שהיא מקום היא גם זמן, "ארך ימים בימינה". ידוע היום שהמרחב כולל גם את שלשת ממדי המקום וגם את ממד הזמן. אפשר לשאול – איך מתחבר? מי שטפה מכיר את תורת היחסות – לא סתם שיש מקום וזמן, אלא מתמטית מתחבר.

אפשר לשאול – איפה הזמן מתחבר למקום? הכל טמון בסודות לשון הקדש, בה ה' ברא את העולם – פשיטא שהחיבור של הזמן למקום הוא בממד האורך, שמתייחס גם לזמן וגם למקום. מענין שתופעה זו היא לא רק בלשון הקדש אלא ברוב השפות – לפחות מה שאני טפה מכיר – שאורך הוא גם אריכות ימים, אריכות חיים, זו אותה מלה. כנראה משהו מאד בסיסי במנטליות של האדם, שממד האורך של המקום הוא גם זמן. ב"פתח אליהו" יש "חד אריך" ו"חד קציר", ימין ושמאל – ימין הוא הקו הארוך ושמאל הוא הקו הקצר. האמצע הוא "חד בינוני".

המלה אורך אומרת עוד כמה דברים – אורך גם לשון ארוכה ורפואה, קשור לאריך. היום חדש אייר, שחוץ מרמז המרכבה יש את הרמז של "**אני הוי' רפאך**", ר"ת **איר**. כאשר מחברים "**כי אני הוי' רפאך**" כבר ר"ת **אריך** – אריך אנפין, הפרצוף החיצוני של הכתר – שהוא מלשון ארוכה ורפואה, הרפואה נמשכת משם. יש משהו בממד של אורך שהוא גם זמן, גם מקום וגם רפואה – שייך לחדש הזה במיוחד. אומרים שאריך גם לשון ריכא – "דין ריכא ובר ריכא" (בפיוט "ואמרתם כה לחי רבי שמעון בר יוחאי") – לשון מלכות (סוד "כתר עליון [אריך] איהו כתר מלכות [ריכא]"). שתי האותיות **רך** הן במובן של רכות – לב רך, לחיים ולב-רכה, סוד עולם התיקון. אם כן, יש מגוון שלם, קשת משמעויות, בתוך המלה אורך.

בריחה מהכבוד ורדיפת צדקה

קודם אמרנו שיש כאלה שלא מבינים מהי השפלות אצל הרבי. אמרנו שהשפלות אצל הרבי היא הדגש על קבלת עול, ה"חותם שוקע" של הקדושה שממשיך את ה"חותם בולט" של הקב"ה שיתגלה דרכו. יהודי צריך להיות בולט בקדושה, אבל בליטה בקדושה היא שה' יבלוט – כמו "כי הוא הנתן לך כח לעשות חיל" – ולא שאני אבלוט. אם אני בולט זהו פגם הברית. על זה כתוב "כל הרודף אחר הכבוד הכבוד בורח ממנו", אבל אם אני "בורח מן הכבוד" זהו חותם שוקע, בריחה מן הכבוד, ואז הכבוד עצמו, הקב"ה בכבודו ובעצמו, רודף אחרי. זהו החותם הבולט של הקב"ה, הוא נכנס בי. זה בדיוק מה שצריך להיות – "הוא הנתן לך כח לעשות חיל".

כתוב "רדף צדקה וחסד ימצא חיים צדקה וכבוד" (ראה אגה"ק זך בענין שלש המדות

העצמיות שבהן חי הצדיק, ומביא פסוק זה לענין מדת האהבה של הצדיק, וכמבואר אצלנו באריכות במ"א). צריך לרדוף אחר מצות הצדקה (לעשות שם כדוד, "**ויעש דוד שם... ויהי דוד עשה משפט וצדקה לכל עמו**" = י"פ **צדקה**, הערך הממוצע של כל תבה. הרוס"ת = 949 = 13, **אהבה**, פעמים 73, **חכמה**, **אהבת ישראל**, כמבואר סוד מספר זה במ"א), לרדוף אחר ה"**צדק** מלכותא קדישא" כדי להשפיע בה **ה** חסדים ולהפוך אותה ל**צדקה** (סוד "צדק צדק תרדף", צריך להצדיק את הצדק, מלכותא קדישא, על ידי שממשיך בה את **ה** החסדים והופך אותה לצדקה). על העשיר לרדוף אחר העני להשפיע לו, סוד אותיות **ג-ד**, "**ג**מול **ד**לים" (ה-**ג**, העשיר, רצה אחר ה-**ד**, העני דלית ליה כו', לתת לו צדקה, ואילו ה-**ד** פונה אחור מבושה מלהביט בפני העשיר). יש ווארט בחסידות שבתחלת ימות המשיח (כאשר עדיין "לא יחדל אביון מקרב הארץ") העשירים יעמדו בתור בפתח בית העני לתת לו צדקה. והנה, "**רדף צדקה וחסד**" = 561, 33, **גל-לג**, במשולש = "**אם בחקתי**" – תכלית חוקת התורה, שבזכותה מושפעות כל הברכות בגו"ר, היא להיות "רדף צדקה וחסד"!

הזהר מסיים שהמשכת הברכות תלויה בכך שהאדם עושה צדקה לשמה, היינו שהוא בורח מן הכבוד, שאז הכבוד רודף אחריו – "**ימצא חיים צדקה וכבוד**" (= **חסד שבחסד**, "**אלהים... אלהים... אלהים... אלהים אלהינו**" כנ"ל. והוא עולה **חקיקה חקיקה**, שתי חקיקות, "אם בחקתי" – חקיקה מבחוץ וחקיקה מבפנים, כמבואר לעיל). מי ש"רדף צדקה וחסד" ניצל מכל רודף דלעומ"ז, הרודף הפנימי, היצה"ר שרודף אחריו תמיד להכשילו בחטא, והרודף החיצוני, האויב והשונא מבחוץ. הוא ניצל מכל פגע רע, ובזכותו עם ישראל כולו ניצל מכל פגע רע, "אם בחקתי תלכו... וישבתם לבטח [בטחון מכח הערבות של עם ישראל זל"ז, שנעשים מקשה אחת כנ"ל בסוד 'מצוה לממני שבועי'] בארצכם".

הדרישה מדורנו – אֹרך, רֹחב ועֹמק בחסידות

יש לנו קונטרס שנקרא "התקשרות לאחר ג' תמוז", שכדאי שכולם יקראו. מה שעכשיו נעשה הוא דרוש, שמה שצריך להיות אצלנו עכשיו – להמשיך את האור של הרבי, ובעצם להמשיך את אור כל הצדיקים מהבעל שם טוב והלאה, להכנס לדור העשירי (כמו שהרבי אמר), דור הגאולה, לסיים את הענין – "אין המצוה נקראת אלא על שם גומרה", המצוה היא להביא משיח. לשם כך צריך אֹרך ורֹחב ועֹמק (**ארך** = 221, 13, **אהבה**, פעמים 17, **טוב**, 11 בהשראה. **רחב** = **עמק** = 210, 7 פעמים **ל**, **כ** במשולש. **ארך-רחב-עמק** = 641, שם **מה** החדש, "ארח אצילות", ברבוע פרטי: **יוד** ברבוע, **הא** ברבוע, **ואו** ברבוע, **הא** ברבוע. אמ"ת ארך **רחב** עמק – **רחם**, **רחם** **האם**, "**אם** בחקתי תלכו", **אברהם** רחימאי, **רמח** מצות עשה מכח אהבת השי"ת).

עומק החסידות – שפלות

נתחיל מהעומק: צריך ללמוד חסידות לעומק. לימוד חסידות לעומק היינו הרבי האמצעי, הרבי הרש"ב, רבי אייזיק מהומיל, רבי הלל. אבל מה פירוש עומק? מה זה "עמֹק מן העור"? מה הוא "עמק שוה הוא עמק המלך"? למה למלך יש עמק? כי הוא בבחינת "והייתי שפל בעיני" – "עמֹק מן העור" היינו שפל מן העור.

הסימן של לימוד לעומק הוא לא שאתה נעשה 'מבין' גדול – לא זו התכל'ס – אלא שהחסידות תשפיע עליך עומק. בכלל ללמוד תורה בעומק, ובפרט לימוד חסידות – נועד שתהיה עמוק. התפלה (לימוד החסידות הוא בעיקר בשביל עבודת התפלה, "עבודה שבלב" מ"**קרב איש** [**תריג**] **ולב עמק** [**רמח**]") צריכה להיות בבחינת "ממעמקים קראתיך הוי'", ממקום עמוק. מקום

עמוק הוא מקום שפל. כדי להתפלל ממקום עמוק, ממעמקים, צריך שאתה תהיה "חותם שוקע". לכן הדור שלנו זקוק מאד לחיזוק בענין השפלות – שהיא העומק, עומק החסידות.

מישהו קודם שאל, כמו הרבה ששואלים – שפלות נשמעת לי כמו דכאון! שפלות היא בדיוק ההיפך – שפלות היא שחרור, שאדם משתחרר מכל עומס הישות שלו, מכל כובד הגאוה (והכבוד המדומה) שלו, ואז נעשה לו קל על הלב ונעשה שמח מאד. לכן רבי אייזיק, המשכיל הגדול בחב"ד, כתב מאמר-ספר חשוב בשם "מאמר השפלות והשמחה" – "הא [תתאה] בהא [עילאה] תליא", שפלות בשמחה. זהו העומק, ובאמת הדבר הכי עמוק בחסידות הוא אותו מאמר, השפלות והשמחה.

רוחב החסידות – התכללות הצדיקים

מהו הרוחב של החסידות? גם שייך לדור של הגאולה. צריך להגיע למרחב העצמי, זהו הביטוי. רוחב הוא הפוך מצר – רוחב הוא מה שאנחנו קוראים התכללות. הגיע הזמן, דווקא בדור של הגאולה – הדור שכולם התבגרו, כולם הגיעו לפרקם, כל הנקודות הפכו לפרצופים (דבר שתלוי בנו כנ"ל) – והפרצופים צריכים להתחבר, דור של "מקשה אחת", צריך לחבר את כל הצדיקים, כל צדיקי האמת יחד, במודע. זו משימה, מגמה, חשובה ביותר שלנו.

בעל תשובה יודע זאת טוב מאד – כל מי שיושב כאן יודע טוב – שמה שבאמת יכול לגרום לאחדות, וגם לקרב את כל היהודים שלעת עתה רחוקים מאידישקייט, הוא שיראו אחדות בין הצדיקים, לפחות אנשים שחושבים על אחדות בין הצדיקים. אם אתה חב"דניק אתה יודע שחוט השדרה של שיעור קומת כל צדיקי האמת הוא נמשך מהמוחין, חב"ד, אבל כל צדיק הוא משהו אחר – הבעל שם טוב הוא הלב, רבי נחמן הוא הריאות (כך אמר על עצמו) וכו', והגוף החי זקוק לכל הצדיקים האמתיים. כל אחד צריך גוף חי. איך הסברנו בטחון? לקשר נקודות יחד – "אל כל החיים יש בטחון", כדי להיות יצור חי צריך בטחון.

עוד ווארט פשוט על אמונה ובטחון: אמונה היא אטומים ובטחון הוא מולקולות, ולא סתם מולקולות אלא מולקולות אורגניות, כמו די-אן-איי, הכל "מקשה אחת". זו "מצוה לממני שבועי". "מצוה לממני יומי" היינו אטומים ו"מצוה לממני שבועי" היינו מולקולות אורגניות של חיים, "אל כל החיים יש בטחון".

אחת ממשימות הדור שלנו העיקריות היא התכללות כל הצדיקים יחד. אמרנו שבשביל התכללות צריכים קודם פתיחות והזדהות – או שאתה ברסלבר, או שאתה חב"דניק, מה שהכי תזדהה איתו – אבל התכלית היא התכללות שנקראת רוחב, ועד ל"מרחב העצמי".

רחב הזונה (שלאחר גיורה נישאת ליהושע בן נון, מלך ישראל) היא לשון רוחב. בזכותה זכינו ל"ארץ [טובה ו]רחבה" (כמבואר במ"א ש"טובה" בזכות יהושע ו"רחבה" בזכות רחב; **יהושע בן נון רחב הזונה = ארץ ישראל**). בהיותה זונה כל 'גדולי עולם' באו אליה, היא הכירה את כולם וכללה את כולם, קלטה את נקודת העצם, הזרע, מכולם (בטומאה, שהיא פתיחות דקליפה, "לפתח חטאת רובץ", כמבואר במאמר "פתיחות, הזדהות, התכללות" הנ"ל). גיורה ונישואיה ליהושע מסמל את היכולת לכלול בתוכי את נקודות העצם של כל הצדיקים, צדיקי-אמת, בקדושה ובטהרה, ועד לתכלית ההתכללות של כל נשמות עם ישראל יחד – "ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי להתפאר".

אורך החסידות – חידוש

אם כן, העומק הוא השפלות והרוחב הוא ההתכללות. מה האורך? כמו שיש "רחובות הנהר", גם אורך שייך לנהר, לזרימת הנהר (יש לנהר גם עומק – "נהרא מכיפיה מבריך"). נשים לב לעוד משהו חשוב לגבי אורך – הוא גם גובה, "אבא אריכא", אחד גבוה הוא ארוך, הארוך שבדור. הכי ארוך הוא הכי גבוה, כמו שנאמר אצל שאול, "**משכמו ומעלה גבה מכל העם... ויגבה מכל העם משכמו ומעלה**" (= י"פ **יוסף**, הערך הממוצע של כל תבה, סוד "והנה קמה אלומתי וגם נצבה", וד"ל). אנחנו צריכים להיות יותר ארוכים מכולם, מכל הדורות – איך? כי אנחנו גמד שיושב על הכתפים או על הראש של הענקים שקדמו לנו. כשהגמד יושב על הראש של הענק, מה הוא מוסיף לו? אורך. שוב, אורך הוא גובה.

פעם מישהו (שיושב פה) הוציא בטאון בשם "הרכבת נוסעת" (בדרך צחות: "**בראשית ברא אלהים**" = **רכבת נסעת**, זה בדיוק מה שה' ברא, ממד הזמן שנוסע הלאה תמיד ואינו עומד על מקומו לעולם, והיינו חיבור מעשה בראשית ומעשה מרכבה-רכבת, ודוק). צריך לדעת שהרכבת נוסעת, שום דבר לא עומד על מקומו. איזה ממד הוא המנטליות של הרכבת נוסעת, שאסור לשקוט על השמרים. הדבר הכי אסור לנו הוא לשקוט על השמרים – איזה ממד זה, רוחב, עומק או אורך? אורך. אורך הוא התקדמות – כל הזמן מתקדמים הלאה. אפילו צעדים מאד קטנים, אבל העיקר להתקדם – יש עוד מלה לאורך, חידוש, צריך כל הזמן לחדש משהו. אפילו לחדש משהו גמדי לעומת משהו ענקי – הוא מגביה, עושה את הפרצוף, את שיעור הקומה, יותר גבוה, יותר ארוך. "גבוה מעל גבוה שומר וגבוהים עליהם" אומר הפסוק.

חדוש-התכללות-שפלות

זו התבוננות פשוטה מאד וחשובה מאד, שמה שיכול "להביא לימות המשיח" אצלנו כאן, שהדבר יתפשט – שהנגע יתפשט, נגע לשון נגיעה, שיהיה נוגע לצפור הנפש של כל אחד ואחד – שצריך אורך ורוחב ועומק. נאמר במלים פשוטות – **חדוש**, **התכללות**, **שפלות** (= 2025, 45, **מה-אדם**, ברבוע – זוהי תכלית ושלמות בריאת **האדם** עלי ארץ, סוד שם **מה** החדש, המתקן את העולם הקודם, את העבר, עולם התהו שנשבר ומת, "העבר אין"). זה קשור לאורח – "ארח הוי'" – "ואביטה ארחתיך". זהו הפסוק שקודם ל"ואביטה נפלאות מתורתך", "גל עיני", התבוננות מיוחדת ששייכת להיום – בזכות רשב"י. לבי אומר לי שרשב"י מבין טוב טוב ואוהב את הווארט הזה שצריך אורך ורוחב ועומק כפי שהסברנו. שה' יזכה אותנו בכח רשב"י באורך, רוחב ועומק.

מכל המלים (אורך, רוחב, עומק) לאורך יש הכי הרבה משמעויות. למה אריך אנפין נקרא כך? מלשון ארך אפים, סבלנות. קשור לעומק, לשפלות. על "והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה" רש"י כותב "שפל וסבלן", קשר בין עומק בנפש (שפל) לבין אורך – אורך רוח (סבלן). **אֹרך רוח** גם נוטריקון **אֹרח**, כמו **ארך-רחב**. יש אנשים שניחא להם לשקוט על השמרים, לא להתקדם ולא להתחדש. כלפי אותם אנשים צריך הרבה סבלנות, לאט-לאט להאיר גם להם שצריך לחדש משהו, ורק ככה הרכבת נוסעת והנהר זורם לאורך.

מי שלא ממשיך הלאה עושה סכר. סכר לשון סגר – סוגר את הנהר מלהתפשט לאורך. בשביל מה זה טוב? רק בשביל שנשבור אותו, כאשר שוברים סכר הנהר פורץ בעצמה רבה וגם אפשר להוציא מהזרימה חשמל (מהחש יוצא מל, ולא סתם מל אלא מל מל, "כפלים לתושיה", סוד

התשובה – "אם היה רגיל לשנות פרק אחד ישנה שני פרקים כו'", כמבואר בפירוש הרבי על דברי אביו בלקוטי לוי יצחק על הזהר דפרשת בחקתי). נמצא שגם בסכר שעושים אלו שלא רוצים להתקדם יכולה להיות תועלת, אבל התועלת היא כאשר פורצים אותו – "ופרצת". בכל אופן, שנזכה לאורך-רוחב-עומק השייכים לדור שלנו וככה נביא את מלך המשיח. לחיים לחיים.

נסיים עם "בר יוחאי" החסידי – ניגון של רבי מרדכי מנדבורנא צאצא הבעל שם טוב.

ו. תורה שבעל פה – להבין מה שאי אפשר להבין

חק ומשפט – תורה שבעל פה ותורה שבכתב

הפסוק הראשון של פרשת בחקתי הוא "אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אתם". פלא, כשמסתכלים בזהר של רשב"י לאורך כל הקטע במקום "את מצותי תשמרו" הוא אומר "ואת משפטי תשמרו" (ע"פ פסוק בפרשת בהר, קשר בין שתי הפרשיות בהר-בחקתי). מה עיקר הווארט? שחוקה – חוק שהוא למעלה מטעם ודעת – הוא בעצם תורה שבעל פה, המלכות, ואילו משפט, "משפט רחמי", תפארת (ז"א), הוא תורה שבכתב. כידוע שזו"נ הם תושב"כ ותושבע"פ. ככה לאורך כל הקטע בזהר.

רש"י מסביר "'אם בחקתי תלכו' שתהיו יגעים בתורה" ובזהר כתוב ש"אם בחקתי תלכו" הולך על תורה שבעל פה – מסתדר עם רש"י, כי עיקר היגיעה בלימוד התורה הוא בתורה שבעל פה. "ואת מצותי תשמרו", שהזהר אומר "ואת משפטי תשמרו", הולך על תורה שבכתב.

קריאה והבנה – תורה שבכתב ותורה שבעל פה

שואל הרבי שאלה מתבקשת – וגם לא עונה, [ג] משאיר בצ"ע – שבהלכות ת"ת כתוב לגבי תורה שבכתב שגם מי שקורא ולא מבין קיים מצות ת"ת, כי העיקר הקריאה, משא"כ בתורה שבעל פה, הפוך, שמי שלא מבין לא יוצא ידי חובה. יוצא דבר והיפוכו – כאן הזהר אומר שחוק הוא תורה שבעל פה, וחוק הוא מה שלא מבינים, מלכות.

יש כמה נקודות מאד חשובות כאן. אנחנו רוצים לחדש את המלכות – צריך לדעת שמלכות באה מהכתר שבכתר (ושרש המלכות ברדל"א), כמו פרה אדומה, לא מובן, אי אפשר להבין את עומק הרשות, המלכות. ואילו משפט, תורה שבכתב, הוא מה שהשכל תופס – פשט המלה משפט, שאפילו אם לא היתה נתנת תורה ח"ו היינו לומדים כך וכך, ללא לגנוב וכו', משפטים. אבל תורה שבכתב, שהזהר אומר שמובנת, לא צריך להבין – רק לקרוא את המלים. לא דווקא לא להבין, אבל אפילו אם לא הבנת יצאת ידי חובה – סימן שהיא למעלה מטעם ודעת. לכן אדמו"ר הזקן אומר בלקו"ת שתורת רשב"י, קבלה, שייכת לשליש מקרא. הרמב"ם אומר ששליש תלמוד כולל סודות התורה (מעשה בראשית ומעשה מרכבה), אבל אדמו"ר הזקן פוסק אחרת – זה פסק הלכה, פסק בלקו"ת – לימוד פנימיות התורה, נשמתא דאורייתא, נכלל בשליש מקרא. כאן משמע הפוך, צ"ע, שהתורה שבכתב היא מה שמבינים והתורה שבעל פה היא החוק שלא מבינים.

[ג] שיחת שבת בה"ב תשמ"ז (הובא בתפארת לוי יצחק על אתר).

חינוך יהודי – להבין מה שאי אפשר להבין

איך אפשר לישב את זה? משהו מאד עמוק, שקשור לשאלה שכעת שאלו – איך מחנכים לעומק, לשפלות? יוצא שה' רוצה שנשתדל, נעשה מאמץ מקסימלי, להבין מה שבעצם אי אפשר להבין. מהי התורה שבעל פה? מצוות. יש מסכת פרה – הרי פרה אדומה אי אפשר להבין ויש עליה מסכת שלמה, "אליעזר בני אומר כך וכך", עיקר הכיף, התענוג של הקב"ה, שרבי אליעזר לומד הלכות פרה אדומה. מהי תורה שבעל פה? ההשתדלות – אמונה של יהודים. איזה גוי נכנס לישיבה, על מה מדברים? כל מיני דברים שלא היו ולא נבראו, דברים שלא היו ולא יהיו אף פעם כמו שכתוב בתניא, ומפלפלים בהם בחיות. התורה שבעל פה, החוק, בבית ספר – היא חינוך.

זה ההבדל בין חינוך יהודי לחינוך של גוי. חינוך של גוי הוא לעשות מאמץ להבין דברים שאפשר להבין (וכאשר אני מבין נדמה שהבנתי עד הסוף). מה שלא צריך להבין – מה שאי אפשר להבין, לא עושים מאמץ להבין, זה סתם בזבוז אנרגיה. התורה היא בדיוק הפוך – אתה חייב להבין דברים שאי אפשר להבין, ומה שאפשר להבין לא צריך להבין. זו התורה שלנו. לכן באמת בישיבות לא למדו כל כך תורה שבכתב, כי מה שאפשר להבין לא צריך להבין. מה שאי אפשר להבין רוצים להבין.

זה טבע יהודי, איפכא מסתברא – חוק? אני אשקיע את כל המח שלי להתעמק בחוקים. זהו בנין המלכות. משפט מהיכי תיתי. לחיים. זה כלל גדול איך לחנך בבית ספר, שצריך שיהיה ברור שאת החוקים אי אפשר להבין וכל הזמן אני שוקע – חותם שוקע – להבין את הדברים האלה. עד שברוב ההתעמקות בעצמות הוי' נותן התורה (ענין לימוד החסידות, נשמת מסכת פרה כו'), ש"לית מחשבה תפיסא ביה כלל", מתוך עומק השפלות שלי, אני זוכה ל"אלקות בפשיטות", וד"ל. לחיים לחיים.

מוצאי א' אייר ע"ח - טבריה

פגישה עם הרב דוב קוק שליט"א

א. הפגישה: סוד העיר טבריה

הרב קוק: איך שם הספר הזה שיש בו על שש אישות?[ב]

הרב: המאמר שש אישות הוא בספר סוד ה' ליראיו.

הרב קוק: עברתי פעם הרבה על הספר הזה, לפני הרבה שנים, על כולו.

הרב: כמה שנים אתם פה בטבריה?

הרב קוק: ... הייתי פעמיים. בטבריה, אחרי זה בצפת, וחזרתי לפה.

הרב: הייתי פה בתור בחור, לפני חמישים שנה. אני מרגיש כאן בבית.

הרב קוק: הכרתם את סבא שלי?

הרב: הייתי עם חסידי סלונים אז, משפחת בוימל.... הכרתי את ר' מענדל וועג זצ"ל, ישיש...

הרב קוק: על ר' מענדל וועג שמעתי שהיה צריך להחליף לו כל פעם את הבגדים אחרי התפילה.

הרב: הוא היה דמות חסידית מהדורות הקודמים.

הרב קוק: הוא היה סלונים?

הרב: כן.

הרב קוק: את בית הכנסת הישן של סלונים מחדשים עכשיו.

הרב: הייתי שם שנה שלימה. עכשיו בקושי אני מוצא את זה...

יש פה משהו מיוחד, "טובה ראייתה", טבריה. הכנרת בכלל.

הרב קוק: כתוב מתוקים פירותיה ככנור. גם הפירות של התורה.

הרב: כתוב בפרקי דרבי אליעזר שיש שבעה ימים שמקיפים את ארץ ישראל. השביעי זה הכנרת. ים זה כמו יום, השביעי ים כנרת הוא בחינת שבת.

הרב קוק: שביעי חביב.

הרב: באמת חביב. כנור של משיח – כנרת.

הרב קוק: נבל וכנור, מנבל כל כלי שיר... מה זה ארבעה נהרות? ארבעה נהרות ושבעה ימים, מה הקשר ביניהם? "על ימים יסדה ועל נהרות יכוננה".

הרב: ארבעה נהרות כנגד **י-ה-ו-ה**, הנהר היוצא מעדן כנגד קוצו של **י**.

הרב קוק: אבל מה העניין של כללות ארבעת הנהרות?

הרב: ארבע פעמים **נהר** עולה 1020 = **השגחה פרטית**. יש משהו בארבעה נהרות שעל ידם רואים את השגחת ה' בעולם (נהר הוא לשון אור, נהרה, ובכ"מ תרגום אור הוא נהירו, היינו גילוי השגחה פרטית). יש הרבה רמזים בארבעת הנהרות. יש כוונה שמיוחסת לבעל שם טוב עצמו, כשאומרים קדושת כתר, "כתר יתנו לך", לכוון שם קדוש **ככה** (שמכוונים בליל הושענא-רבה כשאומרים את כל התהלים), ראשי תבות **כתר כל הכתרים**. הביטוי **כתר כל הכתרים** שוה **פישון גיחון חדקל פרת**, 1345, **משה** ועוד אלף אורות שקיבל במתן תורה. "הנהר הרביעי הוא פרת", כתוב בזוהר שדווקא הנהר הרביעי מתחבר עם הנהר שיוצא מעדן, "הוא דמעיקרא".

[א] נרשם על ידי הרב יוסף שי' פלאי. לא מוגה.

[ב] הרב קוק התנצל במהלך הפגישה שהדיבור קשה לו ושהיה רוצה לומר הרבה יותר.

אם כוללים את הנהר המקורי יש כבר חמשה נהרות, ואז אפשר לעשות כוונה של **זה**, שבעה (**ז**) ימים וחמשה (**ה**) נהרות. "זה" היינו אספקלריא המאירה (אור יום ונהרה כנ"ל), משה נתנבא ב"**זה** הדבר אשר צוה ה'".

הרב קוק: את הספר פרי הארץ קשה להבין.

הרב: כן. היום עשו מהדורה חדשה עם ביאור שקצת עוזר. אבל לעניות דעתי הוא לא תמיד קולע בדיוק לכוונה, ודאי לא לעומק הכוונה.

הרב קוק: קשה מאד להבין אותו...

הרב: בגלל שהוא ספר של 'עבודה', לא סתם שכל וחידושי תורה. הוא ספר שכולו עבודה פנימית. על זה דברנו עכשיו לכבודו.

הרב קוק: נראה כאילו מבינים אותו אבל לא מבינים אותו.

הרב: צדיק כמוהו, במה שהוא כותב הוא פשוט מתאר את החוויה-העבודה שלו, וזה באמת קשה להבין. אי אפשר להבין את הנפש של הצדיק, מה מתרחש בתוכה, וכמו שאמר רבי פינחס מקוריץ על "הוא תהלתך והוא אלהיך", שעבודת הצדיק, "תהלתך", היא אלקות ממש, "אלהיך", ואי אפשר להבין אותה. בכל אופן מצוה גדולה לעיין בספר הזה. [הרב קוק: מחזק ומפחיד ביחד].

עכשיו למדנו את המאמר שלו על פרשת קדושים. הוואדט שם הוא שקדוש היינו חכם וחכמה היא בטול במציאות, התפשטות הגשמיות. להיות קדוש פירוש להיות מופשט מהגשמיות. להתפשטות הגשמיות מגיעים על ידי שאדם מעמיק בחכמה עיונית, הוא כאילו יוצא מהגוף. הוא אומר שהסימן לכך שאתה קדוש וחכם הוא שאתה מגיע לדרגה של הקדמונים ששלשה ימים ולילות לא ידעו אם זה יום או לילה. אם הוא כותב כזה דבר, כנראה שהוא זכה להגיע לכך בעבודה שלו.

אם מדברים על 'יש' אפשר להבין, אבל אם מדברים על 'אין' קשה להבין. תוכן כל הספר שלו הוא שצריך להיות אין ולא יש.

הרב קוק: בגלל שטבריה עמוקה מכל הארץ לכן הוא הגיע לפה, כי הוא "שפל באמת". "ושפלת מארץ תדברי" כתוב על טבריה. המקום שלו הוא ממש במקום הסנהדרין שהיו בטבריה, אומרים ששם היו הסנהדרין.

הרב: כתוב בספר חסד לאברהם שצפת היא עומק רום וטבריה היא עומק תחת, נצח והוד. ואכן, השפל באמת, עומק תחת, שייך לטבריה.

הרב קוק: ה"ממתיקה פירותיה" הוא לפי מה שיותר שפל, מים באים לעומק. ככל שהוא יותר עניו כך הוא עושה כינור לכל הדברים.

הרב: הכלי לכל טוב הוא "והייתי שפל בעיני", מה שדוד המלך אומר "ונקלותי עוד מזאת והייתי שפל בעיני". כתוב שחיצוניות המלכות היא התנשאות על עם, אבל פנימיות המלכות – והא בהא תליא – היא שפלות בעצם. בים המלכות יש שפל וגאות, על פי השפל כך הגאות, והם שוים אותו דבר. גם רמז מאד יפה: **שפל** = **גאות**. גם שוה **שמע**, "שמע ישראל". זה **תי**, יש בקבלה סוד של **תי** נימין. גם **קדוש**. הרמז מלמד שלפי השפל ככה הגאות, אז הגאות יכולה להיות עדיין בקדושה. אם הגאות יותר מהשפל היא כבר לא בקדושה.

יש פה רבי עקיבא וגם רבי חייא. זכותם יגן עלינו. רבי עקיבא הוא משה רבינו של תורה שבעל-פה, עמוד התווך, "כולהו אליבא דרבי עקיבא". בעשרה הרוגי מלוכה הוא כנגד השכינה.

[הבטחנו להביא לרב קוק עוד מהספרים של הרב.]

הרב: כתוב שמשיח יבוא מטבריה. תחיית המתים לפי דעה אחת תתחיל מצפת אבל משיח מטבריה – זה פשיטא. הרמב"ם פוסק להלכה שהסנהדרין תתחדש בטבריה, כתוב שגם המשיח, יחד עם הסנהדרין.

הרב קוק: לומדים זאת מאותו פסוק, "ושפלת מארץ תדברי"...

הרב : "והייתי שפל בעיני". כאן בארץ ישראל בכלל אי אפשר לקלוט את קדושת הארץ בלי שפלות. אחרי רבי מנחם מענדל, שהיה פה המרא דאתרא הראשון של החסידות, היה הבת-עין מצפת, רבי אברהם דב מאווריטש. כל הספר שלו מדבר על שפלות, היא הנושא. פרי הארץ מדבר על מדת 'אין', גם שפלות, אבל המלה שפלות נמצאת הכי הרבה בספר בת עין. הוא כותב בפירוש שלזכות לקדושת א"י אפשר רק עם מידת השפלות.

הרב קוק : הבת עין הוא כמו תניא, מהספרים החזקים ביותר.

הרב: הבת עין ממשיך ומשלים את פרי הארץ. והרמז: **פרי הארץ בת עין** עולה בגימטריא "**שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד**". התלמיד של הבת עין הוא רבי שמואל הלר, מרא דאתרא בצפת. הבת עין היה בזמן הרעש (רעידת האדמה) בצפת, הוא קרא לכולם להצטופף סביבו בבית הכנסת, וכל מי שהיה ניצל. [הרב קוק: נהרגו שם כמעט אלפיים אנשים].

אם המשיח והסנהדרין באים מכאן, צריך להחזיר את המקום הזה בתשובה, שכולנו נחזור בתשובה [הרב קוק: שהרב יגזור את זה]. זה כבר יהיה סימן של גאולה [הרב קוק: שכל המקום הזה, כל טבריה תחזור בתשובה]. יש כאן הרבה צדיקים, צדיקי עולם, שכולם יצטרפו ביחד.

בששת הימים הייתי פה בתור בחור. כל הימים היינו בתוך מקלטים. כל הטילים הגיעו לבית העלמין, שום טיל לא נפל בטבריה. הצדיקים ספגו את הטילים. כל טיל שמענו טוב-טוב ואף טיל לא פגע. הכל הגיע לבית העלמין, הצדיקים משכו את הטילים. [הרב קוק: איך לא הזיק למצבות?] כנראה שזה קצת פגע במצבות, אבל העיקר... הכל הגיע לבית עלמין ואף טיל לא פגע בעיר.

הרב קוק: אומרים שיש המון מטאורים שפוגעים בכוכב צדק, מטאורים שיכולים להשמיד את כדור הארץ, והוא כוכב פגוע מאד. צדיק סופג את כל המכות אליו.

הרב: בכוכבי הלכת צדק הוא הכי גדול. במדע אומרים שאם היה קצת יותר גדול היה הופך להיות שמש, הוא על הגבול. צדק הוא הכוכב של אברהם אבינו, "האדם הגדול בענקים", עליו נאמר "מי העיר ממזרח צדק יקראהו לרגלו וגו'". יש כמה שיטות בקבלה איך לכוון את כוכבי הלכת כנגד הספירות. לפי הפשט, שבתאי הוא בינה וצדק חסד, הסדר הוא שצ"ם חנכ"ל, מתחיל מבינה וצדק כנגד החסד. חסד הוא מדת אברהם אבינו, כמ"ש "חסד לאברהם". איש חסיד סופג את כל הפגיעות, מן הנעלבים ואינם עולבים. על מלך המשיח כתוב "והוא מחולל מפשעינו וגו'". השיטה השניה אומרת שצדק הוא מלכות, כמו שכתוב בפתח אליהו "צדק מלכותא קדישא". או שהוא חסד או שהוא מלכות, יש פירוש שלכן כתוב פעמים "צדק צדק תרדוף". תופעה זו מלמדת אותנו שצריך לחבר את מדת החסד להקמת המלכות, התכלית של מלך היא לעשות צדק, צדק ומשפט, חסד, "חסדי דוד הנאמנים".

אתה כאן הנציג של עם ישראל בשביל להחזיר את המקום בתשובה. [הרב קוק: בעזרת ה']. שהקב"ה יתן הרבה כח.

הרב קוק: וכן למר. ו"יזרע יצחק בארץ ההיא וימצא בשנה היא מאה שערים ויברכהו ה', ויגדל האיש וילך הלך וגדל עד כי גדל מאד", "זבל פרדותיו של יצחק...". מעניין שהרב קוק כתב על המצבה שלו, הוא עצמו כתב לפני שנפטר את הנוסח: פה נטמן הרב וכו', עלה לארץ ישראל.. עלה ירושלימה.. עלה השמימה...

הרב: הכל מעלין לארץ ישראל, הכל מעלין לירושלים, ילכו מחיל אל חיל, עילוי אחר עילוי, צדיקים אין להם מנוחה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא. כל הזמן עולים.

הרב קוק: נראה כמו הר הבית, עזרה ובית המקדש עצמו. המבי"ט אומר שהר הבית כנגד

אברהם, העזרה כנגד יצחק, שדה, והמקדש כנגד יעקב.... לפני פטירתו של הרב קוק הוא ביקש להניח את הספר ריש מילין, ספר שכולו קבלה, על גבי הברית בתוך הקבר, כי שם [בספר] יש את כל האותיות. כך עשו.

הרב: בפרק ע"ד בתהלים החותם הוא שתי מלים "עֹלה תמיד", בקשר למה שדובר קודם. גם ראשי תבות **עת**, כמו "**עת** לעשות להוי'", וגם אומר שצריך להיות תמיד בעליה. הגימטריא של שתי המלים האלה, "**עלה תמיד**" עולה חצי מ"**שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד**". כלומר ש"שמע ישראל" וכו' שוה **עלה תמיד עלה תמיד**, כל הזמן בעליה, כל הזמן לעלות.

הרב קוק: "עֹלה תמיד" כנגד עולת תמיד. כתוב כאן "שאון קמיך עֹלה תמיד", עולת תמיד מבטלת "שאון קמיך". "לא נבנתה צור אלא מחורבנה של ירושלים...".

[הרב הוסיף אחר כך: בכל התנ"ך יש רק פעמיים "עלה תמיד" (שעולות יחד "**שמע ישראל** וגו'" כנ"ל). "עֹלָה תמיד" כאן, ובקרבן תמיד "שנים ליום עֹלָה תמיד" – קרבן התמיד מתקן את "שאון קמיך עלה תמיד", כמו שאמר הרב קוק.]

[הרב קוק הגיש יין] לחיים לחיים, שיהיה הרבה בריאות ונחת, "**אני הוי' ר**פאך" ר"ת **איר**. שה' ירפא את כל חולי ישראל. שנזכה להתראות בקרוב עוד פעם.

הרב קוק: הרב יעשה לי פדיון. שיברך אותי שאזכה להיות חסיד.

הרב: תברך אותי שאזכה להיות חסיד... שנזכה להיות חסידים אמתיים, כמו שהבעש"ט רצה, כמו שרבי מנחם מענדל מויטבסק בעל פרי הארץ רצה. מדת האין בשמחה. גם שפלות וגם שמחה. יש מאמר בחסידות השפלות והשמחה, שמי שיש לו שפלות אמתית הוא גם שמח. [הרב הוסיף ברכות ואיחולים].

ב. מכתב לרב קוק

בס"ד יום חמישי לסדר אחרי מות קדושים תהיו, ד' אייר, "אני הוי' רפאך", ה'תשע"ח

לכבוד הרב דב קוק שליט"א

שלום וברכה!

לאחר הפגישה עם כב', התעוררתי להתבונן עוד בעניין ארבעה נהרות ושבעה ימים:

כאמור, שבעה ימים הם כנגד **ז** הספירות התחתונות, כאשר ים כנרת, השביעי החביב, הוא כנגד המלכות, בחינת יום השבת. ובנוגע ל-**ד** הנהרות, הנה בפשטות (וכמדומה שכן הוא בכתבי האריז"ל) הם כנגד המוחין – חכמה ובינה ותרין עטרין דדעת, סוד ארבעה בתים דתפילין [והוא סוד "ארבעה נכנסו לפרדס", כאשר רבי עקיבא ש"נכנס בשלום ויצא בשלום" (ואתם זוכים לעשות ישיבה על קברו) הוא סוד עטרא דחסדים שבדעת, כנגד פרשת שמע ישראל שבתפילין]. נמצא שיחד, הנהרות והימים, הם פרצוף שלם דעשר ספירות.

והנה, מעל הנהרות יש סוד התהומות, "תהום אל תהום קורא לקול צנוריך", תהום עליון ותהום תחתון (ראה תרגום שם, תענית כה ע"ב). והם כנגד שני פרצופי הכתר, עתיק יומין ואריך אנפין. בין הכתר, תהומות, למוחין, נהרות, יש **יג** צנורות ("צנוריך" בפסוק הנ"ל) – שהם **יג** תיקוני דיקנא, **צנור** אותיות **נוצר**, סוד "**נ**צר **ח**סד **ל**אלפים" ר"ת **נחל**, "נחלי אמונה [תיקוני מהימנותא]... אמונים נצר הוי'" (כלשון הפיוט "אל מסתתר" לסעודה שלישית).

נמצא מכל זה שיש **ב** תהומות (ע"י וא"א), **יג** צנורות (תקו"ד), **ד** נהרות (חב"ד), **ז** ימים (ז"ת). והנה **ב יג** עולה **יה**, ואילו **ד ז** עולה **וה** – דהיינו שיחסית כאן, כל מה שמעל המוחין (על-מודע בלשוננו) הוא בחינת **יה**, "הנסתרות להוי' אלהינו", והמוחין ולמטה הם בחינת **וה**, "**וה**נגלת

לנו ולבנינו" – וכפשוטו שהנהרות והימים גלויים לעינינו מה שאין כן התהום והצנורות.

ועוד ועיקר: שבעת הימים הם כנגד שבעת ימי שבתא כנ"ל. **ד** הנהרות הם כנגד ארבע תקופות השנה (שכנגד הדגלים במדבר). **יג** הנחלים כנגד חדשי השנה עם חדש העיבור, שהם כנגד תקו"ד כנודע (**נחל חדש** משלימים יחד לשלמות של 400, מספר מרובע, בגימטריא **נ** פעמים **ח**, כרמוז בר"ת **נ**חל **ח**דש, סוד "ו**נח** מצא **חן**"). **ב** תהומות כנגד ימות החמה וימות הגשמים. נמצא שהכל בסוד הזמן, המים הזורמים הם הזמן הזורם (כנודע גם אצל חכמי המחקר שדנו במהות הזמן).

שמחתי מאד לפגוש אתכם, ויהי רצון שיתקיים בנו "אז נדברו יראי הוי'... ויקשב הוי' וישמע". נקווה להמשך שיתוף פעולה להרבות בכבוד שמים (ואנשינו יתדברו ביניהם למעשה). כמו כן, בע"ה יעבירו לכב' מהספרים שלנו וכן רשימת הדברים שנאמרו בפגישה ובהתוועדות שקדמה לה.

בברכה, יצחק גינזבורג

ג. ימים ונהרות

בפסוק "**כי הוא על ימים יסדה ועל נהרות יכוננה**" (תהלים כד, ב) –[ג] ראה פירוש יוסף תהלות (לחיד"א) שעמד על שינוי הלשון, "יסדה" בעבר ו"יכוננה" בעתיד, וכתב שרומז לעתיד לבוא, למעין שיצא מבית ה' וירפא את ימה של סדום. והוא מבואר לפי הנ"ל שהנהרות כנגד המוחין והימים כנגד המדות, המוחין היינו המתקה (הנהר הממתיק).

המלבי"ם מפרש שיסוד היינו תחילת הבנין וכינון הוא גמר הבנין, וגם זה מתאים לנ"ל: הגמר הוא במוחין דוקא (בעולם הזה עיקר העבודה הוא תיקון המדות אך לעתיד לבוא העיקר הוא תיקון המוחין, היינו בהירות המוחין בתכלית מתוך ביטול עצמי עד שלא תתכן טעות בשיקול הדעת – היום אפילו אצל משה רבינו תתכן טעות בשיקול הדעת, כמבואר בדא"ח). בעולם הזה יש כנור של שבעה נימין, כנגד הז"ת, שבעה ימים, ובעולם הבא כנור של עשרה נימין, גמר התיקון עם המוחין, כמו בנחלת ארץ ישראל שעכשיו יש נחלת שבעה עממים ולעתיד לבוא נוספים קיני קנזי וקדמוני.

ובפירוש רש"י: "על ימים יסדה', שבעה ימים מקיפין ארץ ישראל, וארבע נהרות, ירדן וירמוך קרמיון ופוגה" (כמו בגמרא בב"ב עד, ב; לא הנהרות של גן עדן). **ירדן ירמוך קרמיון פוגה** = 1040, 40 פעמים **הוי'** = **נדב אביהוא אלעזר איתמר**, ארבעת בני אהרן. **אהרן** אותיות **נהרא**, היינו **נהר א** הכולל את כל ארבעת הנהרות, סוד הנהר החמישי (דמעיקרא), קוצו של **י** (הרד"ק גורס שהנהר הרביעי הוא פיגא, כשם אמו של רבי נחמן, "נחל נובע מקור חכמה", ומכל מקום **פיגא** = **פוגה**, והוא עולה 104, ד"פ **הוי'**, הערך הממוצע של כל אות, שהוא בדיוק עשירית כל ארבעת הנהרות, 1040, ודוק).

הפסוק ממשיך את הפסוק הקודם, "להוי' הארץ ומלואה תבל וישבי בה". נמצא שיש **ארץ תבל נהרות ימים** (ימים כנגד ארץ ונהרות כנגד תבל, ראה מלבי"ם) – ר"ת **תניא-איתן** (כמו "נהרות איתן"). **ארץ ימים נהרות**, ר"ת **אין**. הערך הממוצע של ארבע המלים **ארץ תבל ימים נהרות** הוא **יש-אין** (ארץ ותבל בחינת יש, ימים ונהרות בחינת אין). וכן מופיע **אין** בדילוג שוה (של 7

[ג] כל הפסוק עולה **חן** פעמים **מב**. רוס"ת עולה 325, משולש 25, 25 פעמים 13. אמצעי התבות עולה **הכל** פעמים **אחד-אהבה**.

אותיות) בפסוק "כי הוא על ימים יסדה ועל נהרות", וכן בדילוג למפרע מהאות א (היחידה בפסוק) בחזרה לסוף הפסוק "יכוננה כי הוא". הדילוגים הנ"ל יוצרים אין ב"חן עליון" **נ-י-א-י-ן** (121, 11 ברבוע), והאותיות שבאמצע עולות **יש מאין** (**תהו**)! והנה **ארץ ימים נהרות** = "**ארץ זבת חלב ודבש**" (בפסוק "ארץ" היא ארץ ישראל, המיוסדת ומכוננת על שבעה ימים וארבעה נהרות, ואילו "תבל" היינו שאר ארצות, כמו שמפרש רש"י). **ימים נהרות** = 761, 20 בהשראה = "**לעיני כל ישראל**" (סיום התורה).נ

ד. ושפלת מארץ תדברי

בגמרא (ר"ה לא, ב) נאמר שהגלות האחרונה של הסנהדרין היתה לטבריא "וטבריא עמוקה מכולן, שנאמר 'ושפלת מארץ תדברי'... אמר רבי יוחנן ומשם עתידין ליגאל שנאמר 'התנערי מעפר קומי שבי [ירושלם]'".

המשך הפסוק הוא "ושפלת מארץ תדברי ומעפר תשח אמרתך". והנה "**ושפלת מארץ תדברי**" = 1763 (שעם הכולל עולה 1764). "**ומעפר תשח אמרתך**" = 1765 (1764 עם הכולל). כלומר שהממוצע בין שני הלשונות הוא 1764, **מב** ברבוע (ד"פ **אמת**, **אהיה** ברבוע). נמצא ששני הלשונות יחד הם הרבוע הכפול של **מב**, רמז לשם **מב**, ראשי התבות של "**אנא בכח** כו'", התיקון של ימי ספירת העומר.

ס"ת "ושפל**ת** מארץ תדברי" הן **יתצ**, נה"י של השם הפרטי הראשון של **מב**, שם החסד, וכן **ציח**, נה"י של השם הפרטי האחרון של **מב**, שם המלכות. כל השם הראשון **אבגיתץ** = **תולע** ואילו השם האחרון **שקוציח** = **תולעת** כנודע, "ואנכי תולעת ולא איש" שאמר דוד המלך, היינו מדת השפלות, "**ושפלת**" אותיות **שפלות**. וכן **שפלות** עולה **עת רצון**, "ואני תפלתי לך הוי' עת רצון", על ידי שמתפלל ("תדברי") ממעמקים, מתוך שפלות.

"ומעפר תשח אמרתך" – אין עוד "תשח" בכל התנ"ך, רמז שזהו התיקון של שנת **תש"ח**, שפלות כעפר, מדת טבריא (דהיינו לתקן את "כחי ועצם ידי" על ידי זכירת ארץ ישראל "וזכרת את הוי' אלהיך" ש"הוא הנתן לך כח לעשות חיל"). **תשח** ובמילוי ובמילוי המילוי ובמספר קדמי (כנגד כחב"ד כנודע) = **הוי'** פעמים **אמר**, היינו "אמרתך".

"**ושפלת מארץ תדברי**" ועוד "**והייתי שפל בעיני**" = 2756, יהלום **בן** (52 פעמים 53), רמז למלך המשיח שעליו נאמר "בני אתה" (וכן **משיח** במספר סידורי עולה **בן**). הביטוי המיוחד של רבי מנחם מענדל מויטבסק-טבריא, "השפל באמת", מכוון לפסוק "והייתי שפל בעיני", כידוע שהרמ"מ היה בחינת מלכות, דוד. **והייתי** = **אמת** (דהיינו **והייתי שפל** עולה **שפל** [ב]**אמת**). בהיות רמ"מ בחו"ל הוא חתם את עצמו "השפל" אך בהגיעו לארץ ישראל הוא הוסיף לחתימתו "השפל באמת" (הוא הוסיף לחתימתו את חותמו של הקב"ה – אמת). זו היא דרגת ארץ ישראל, יחוד יסוד (אמת) ומלכות (שפל), ודוק.

ט"ו אייר ע"ח - כפ"ח

ברית מנחם-מענדל שי' לופס

א. יום ירידת המן – שלמות מעלת אייר

ניגנו ניגון הכנה. אבי הבן חזר[א] מאמר ד"ה "בעצם היום הזה" בתורה אור, ניגון אחרי מאמר.

"מנחם שמו"

מזל טוב מזל טוב! שמנחם מענדל "זה הקטן גדול יהיה". מנחם מענדל נקרא על שם הרבי, שנקרא על שם הרבי הצמח-צדק, שנקרא על שם רבי מנחם מענדל מויטבסק, שבא לארץ לפני יותר ממאתים שנה עם 300 יהודים – העליה הגדולה הראשונה בעת החדשה – כדי להביא משיח. מסורת של מסירות נפש להביא גאולה.

"מנחם שמו", כמו שכתוב בגמרא – **מנחם** בגימטריא **צמח**, פסוק מפורש "צמח שמו מתחתיו יצמח", ששמו של משיח הוא **צמח**, בגימטריא **מנחם**, הוא "מנחם ציון". **משיח** ועוד **מנחם** עולה **מלכות** ("**אברהם אברהם**"), הוא יחדש את המלכות, מלכות בית דוד, ועד שיקוים היעוד "והיה הוי' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה הוי' אחד ושמו אחד". **משיח** ועוד **מנחם מענדל** (**צמח צדק**) = "**משה משה**", "לא פסיק טעמא בגווייהו" – "הוא גואל ראשון והוא גואל אחרון" ("**מה ש**היה **ה**וא [שיהיה]").

יום הברית של מנחם-מענדל – יום ירידת המן

בהשגחה פרטית הברית והשם נתנו היום, שהייחוד שלו הוא "סיהרא באשלמותא" של חדש איר – החדש השני מניסן, "החדש הזה לכם ראש חדשים". הוא יום ה-**ל** לספירת העומר. כתוב ששלשים יום אכלו מהחרורה שהוציאו ממצרים והיום היא נגמרה והיו צריכים למן. התלוננו וה' הוריד לנו, לעם ישראל, את המן – "הנני ממטיר לכם לחם מן השמים", "לחם אבירים" (שנבלע באברים, וכדלקמן שאין בו פסולת, כולו טוב). חז"ל אומרים שהתורה נתנה רק לאוכלי המן – בשביל לקבל את התורה בחג שבועות, וגם את פנימיות התורה בל"ג בעומר (כתוב של"ג בעומר הוא מתן תורה של נשמתא דאורייתא, של פנימיות התורה), צריך לאכול מן.

בשנת יציאת מצרים היום הזה, ט"ו איר, חל בשבת. לכן יש שאלה בדיוק מתי המן ירד. "ויברך אלהים את יום שביעי ויקדש אותו", "ברכו במן" ו"קדשו במן" – "קדשו במן" שלא ירד בשבת, אך בערב שבת ירד לחם משנה, אותו (שתי חלות זכר ללחם משנה) נוהגים לאכול בשבת. איך בדיוק היה? המפרשים מסבירים שהחרורה שהוציאו ממצרים נגמרה היום, בשבת, ולפנות ערב, ברעוא דרעוין, התחיל לרדת המן וגמר לרדת כבר במוצאי שבת, בסעודת מלוה מלכה, כבר בט"ז אייר.

גם לדעה שהוא ירד לכתחילה בט"ז, למחרת, כי – שוב – ט"ו היה שבת, ידוע שמה שכתוב "קדשו במן" היינו שמקור המן, כלומר ירידת המן בעולמות העליונים, ברוחניות, הוא דווקא בשבת. "קדשו במן" בשבת, ואחר כך המן יורד לעולם שלנו, לגשמיות – יש ביטוי בקבלה: "מהתעבות האורות נתהוו הכלים", האור של המן יורד דווקא בשבת, אבל ההתגשמות שלו, "מהתעבות האורות נתהוו הכלים", היתה למחרת, ביום

[א] נרשם על ידי איתיאל גלעדי. לא מוגה.

ראשון, ט״ז איר. אבל שוב, המזרחי על רש״י בחומש אומר שהמן התחיל כבר לרדת היום ברעוא דרעוין. אם כן, המיוחד של היום הזה – סיהרא באשלמותא של חדש אייר – הוא ירידת המן, הכנה (כלי) למתן תורה. צריך לאכול ״לחם אבירים״, לחם שמלאכי השרת אוכלים, ואז הגוף זך, נקי וטהור ויכול לקבל את התורה הקדושה.

מה זה קשור לשם מנחם מענדל? מה האותיות המשותפות לשם ולכינויו באידיש? שניהם מתחילים **מן**. רואים בהשגחה פרטית שהשם שהילד שלנו קבל היום הוא ״כפלים לתושיה״ של **מן**, ממש ״לחם משנה״ – **מן**-**מן**, **מנ**חם-**מענ**דל, פעמיים **מן**. ירידת המן ברוחניות, האור של המן, וגם שמתעבה ונעשה כלי, גוף וגשם, שמזין את הגוף הגשמי שלנו ללא פסולת. כידוע, למן לא היתה פסולת. הוא היה גשם – אבל בלי שום פסולת, נקי, טהור. זה מה שרמוז בתוך השם **מנ**חם-**מענ**דל, **מן**-**מן**.

שני רמזי איר-אייר

בחדש אייר בכלל יש שני רמזים, כי אפשר לכתוב **איר** חסר, רק עם **י** אחת, וגם יש כותבים **אייר** מלא, עם שתי יודין. לכל כתיב יש כוונה בקבלה:

אם כותבים **איר** חסר, יותר נכון על פי דקדוק, הוא ר״ת ״**אני הוי׳ ר**פאך״, סיום קריאת התורה בשביעי של פסח, אחרי קריעת ים סוף ושירת הים. העם התלוננו, הגיעו למרה בה לא היה מים לעדה לשתות – המים שם היו מרים – ומשה רבינו לקח עץ, כתוב שגם העץ היה מר, זו ״רפואת דומה בדומה״ (כמו הומיאופטיה), השליכו למים ״וימתקו המים״. זו הפעם היחידה בכל התורה, בחמשה חומשי תורה, שיש את שרש **מתק**. אחר כך סיום הפרשה, סיום העולים לתורה בשביעי של פסח, הוא ״כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני הוי׳ רפאך״. ״**אני הוי׳ ר**פאך״ ר״ת **איר** ועם ה״**כי**״ כבר ר״ת **אריך**, שגם ר״ת ״**אמן כן יהי ר**צון״, כך כתוב בספרי הקבלה. מהו אריך? לשון ארוכה ורפואה. זהו הסיום. מה הסיום אומר? שבהמשך לקריעת ים סוף ושירת הים, החדש הבא, הזמן הבא, בא חדש איר. אם כן, יש רמז אחד לחדש **איר**, ״**אני הוי׳ ר**פאך״.

הרמז השני הוא ל**אייר** עם שתי יודין (**אייר** = 221, מספר השראה, של 11 – 11 ברבוע ועוד 10 ברבוע. והוא עולה **אחד-אהבה** פעמים **טוב**, **אחד** באטב״ח אותיות **טוב** כנודע. והוא עולה **ארך**, ״**ארך** אפים״, ״**ארך** ימים בימינה״, סוד ״כוסי **רויה**״, כוס של ברכה של סעודת לויתן כנודע) – סוד המרכבה, **א**ברהם-**י**צחק-**י**עקב-**ר**חל. בתורה עדיין לא מופיע, לא נולד, דוד המלך. כתוב שכאשר דוד המלך נולד הוא מחליף את רחל במרכבה כרגל הרביעית, המלכות, אבל בתורה המרכבה היא **א**ברהם-**י**צחק-**י**עקב-**ר**חל ר״ת **אייר**.

מרכבת האצילות

אם כן, כתוב שאייר הוא חדש של מעשה מרכבה, חדש של מרכבה. לא סתם מעשה מרכבה – בכל עולם יש מרכבה:

בעולם העשיה יש את מרכבת הסוסים שראה זכריה הנביא.

בעולם היצירה יש את מרכבת חיות הקדש שראה יחזקאל – סתם מעשה מרכבה, הפרק הראשון של יחזקאל, הפטרת חג השבועות, זמן מתן תורתנו (הגילוי של ״רכב אלהים רבתים אלפי שנאן אדני בם סיני בקדש״).

בעולם הבריאה יש את המרכבה שראה ישעיהו הנביא, ״שרפים עומדים ממעל לו... קדוש קדוש קדוש״.

אבל מרכבת האבות, **א**ברהם-**י**צחק-**י**עקב-**ר**חל, עוד יותר גבוהה – מרכבה של עולם האצילות,

מרכבה של שרש נשמות ישראל. "אין קורין אבות אלא לשלשה, אברהם יצחק ויעקב" וההשלמה היא ברחל, שרש המלכות – הם בכל אחד מאתנו, זאת אומרת שבכל יהודי יש בחינת מרכבה. מה זאת אומרת? בטול מוחלט, כמו שהמרכבה בטלה לרוכב ומביאה אותו ליעד שלו, בלי שום הרגשת היש, רק עושה את רצון הרוכב עליה – כך אנו, עם ישראל, מרכבה לקב"ה בבטול מוחלט, רק להביא את הקב"ה, כביכול, ליעד שלו. מה היעד שלו? "להיות לו יתברך דירה בתחתונים".

ניסן – אתכפיא; איר – אתהפכא; אייר – "לא יגורך רע" באצילות

מה ההבדל בין שתי הכוונות האלה, "**אני הוי' ר**פאך" ומרכבת **א**ברהם-**י**צחק-**י**עקב-**ר**חל?

כתוב בחסידות שחדש ניסן, החדש הראשון שיוצאים ממצרים, הוא עדיין בבחינת "כי ברח העם". כלומר, הרע עדיין קיים, אנחנו רואים את מצרים רודפים אחרינו, ואנחנו בורחים (בעצם הבריחה יש עוצמה רבה, ועד לגילוי הכוחות הכי נעלמים בנפש, כמבואר בדא"ח, ובכל זאת זו בריחה מהרע הקיים בנפשנו). מה זאת אומרת בעבודת ה', בנפש? זו עבודת אתכפיא – הרע קיים ואני בורח ממנו, בכך שאני כופה אותו, "איזהו גבור? הכובש את יצרו", אתכפיא.

אבל חדש איר הוא כבר תיקון המדות ממש, המשכת מוחין – מי שמכיר קצת את כוונות האריז"ל – בשביל להמתיק-לרפאות את המדות. המדה שאינה מתוקנת נקראת דגש. יש **ז** כפולות, אותיות **בגדכפרת**, שיש בהן דגש ורפה. כתוב שהמדה הלא מתוקנת היא "קשה כארז", קשוחה, עם דגש. התכונות הראשונות של האדם הן קשוחות – לא טוב. אף על פי שהן ארז אדיר בלבנון – עלול להשבר, עולם התהו, כמו שארע בעולם התהו, שבירת הכלים. מה התיקון? לרפות אותו – כמו שאומרים לחיים ולברכה, לב-רכה, שיהיה רפה. שוב, יש **ב** דגושה, החסד דעולם התהו, ו-**ב** רפויה, שהיא החסד בעולם התיקון. מה פירוש "אני הוי' רפאך"? לרפאות את המדות, לרפאות את הלב, להמתיק. לכן כתוב שהחדש השני הוא כבר חדש של אתהפכא, לא רק אתכפיא. כלומר, יש מעלה בחדש השני יותר מניסן. בניסן "כי ברח העם", אבל אחרי קריעת ים סוף, כשמגיעים למרה והמים מתהפכים – המתקה, המשכת מוחין, עבודת ספירת העומר – יש כבר אתהפכא. אתהפכא היינו עבודת צדיקים בעוד אתכפיא היא עבודת הבינונים בתניא. זו רפואה – "אני הוי' רפאך".

אבל יש בחדש אייר עבודה עוד יותר מאתהפכא. באתהפכא יש עדיין איזו מציאות ראשונית של רע וצריך להמתיק אותה, לרפאות אותה – כמו שאדם היה חולה וזקוק לרפואה שלמה. מברכים אותו שיתרפא וה' עוזר והוא מתרפא, אבל היה חולי – יש משהו לא טוב שצריך להתרפא. מהי מרכבה? שאין שום חולי, "לא יגורך רע [לשון חולי כנודע]", כמו שכתוב על אצילות. אמרנו שזו מרכבת האצילות, אברהם-יצחק-יעקב-רחל, שם "לא יגורך רע" בכלל – שם אין אתכפיא ואין אתהפכא, אלא מרכבה שהיא בטול במציאות מוחלט, להביא את הרוכב, הקב"ה, ליעד שלו, לתכל'ס שלו.

במן אין פסולת – המשכת האצילות למטה

כל זה כדי להסביר את המיוחד של היום. כל החדש הוא חדש של אתהפכא, "אני הוי' רפאך", אבל דווקא היום המיוחד הזה, יום ה-**ל** של ספירת העומר, יום ה-**טו** של חדש אייר, הסיהרא באשלמותא שלו, יום המילוי של **אייר** (למלא את השם **אייר** בשתי **י**ודין), הוא עיקר היום של מרכבת **אייר** – ההתקשרות ל**א**ברהם-**י**צחק-**י**עקב-**ר**חל.

כאן, הילד שלנו – שעכשיו נימול בסימן טוב ובמזל טוב, שיגדל להיות חסיד ירא שמים ולמדן – חי מהיום הזה והלאה בהשראת שרשו האמתי, המרכבה דאצילות, משם הוא בא. יש לו את הכח לקחת את אור האצילות, שם אין רע בכלל, וגם אותו להפוך-להוריד לעולם הזה, כמו המן.

כמו שאמרנו קודם שמהתעבות האורות דאצילות נתהוו הכלים של ה"לחם אבירים" שאין לו פסולת. שוב, אין למן פסולת – מה הכוונה? שאין בו רע. בכל דבר בגשמיות יש ערבוביא, סוד "עץ הדעת טוב ורע" – מאז שאדם הראשון אכל מעץ הדעת כל המציאות התערבבה, טוב ורע. איך יכול להיות דבר גשמי שאין לו פסולת? נס. כל ענין המן הוא נסי נסים. כי הוא לוקח את אור האצילות, שם אין רע בכלל – "קדשו **במן**" (של **מנ**חם), הוא לוקח את הקדש העליון וממשיך אותו למטה למציאות התחתונה, "ברכו **במן**" (של **מע**נדל, לשון תרגום, לתרגם את אור האצילות לשפת העולמות התחתונים בי"ע). זו עשית דירה לו יתברך בתחתונים, תכלית כוונת הבורא יתברך בבריאת העולם.

ב. הקופין בשם מב

ארבע הופעות ק בשם מב

אחת מכוונות הספירה הוא לכוון את האות משם **מב** שרמוז בתפלת "אנא בכח" השייך לאותו יום. מה האות-המלה של היום (גבורה שבהוד)? "**ק**דוש", "חסין **ק**דוש ברוב טובך נהל עדתך". רמז שהרך הנימול, מנחם מענדל שי', יהיה קדוש לה' אלקיו.

יש עוד קדוש אחד בשם **מב**, "זוכרי **ק**דֻשתך" (יום ה-**מא** לעומר, יסוד שביסוד, ה"צדיק יסוד עולם"). יש עוד שני **ק**. הרי בשם **מב** אין מלים, רק אותיות, והאות **ק** חוזרת ארבע פעמים ב-**מב** אותיות (**ק** = 100, שלמות של **י** ברבוע; ארבע פעמים **ק** = **ת**, שלמות של **כ-יוד** ברבוע; יש שלש **ת** בשם **מב**, וביחד עם ארבע **ק** היינו ארבע **ת** = **מ** ברבוע, ודוק). אפשר לומר שארבע אותיות ה-**ק** הן בסוד **ק**דש (מלה בגרמיה, גילוי "אחד האמת" בפנימיות אבא, שמעל ל)**ק**דוש-**ק**דוש-**ק**דוש (כמבואר בדא"ח).

ה-**ק** הראשון הוא תחלת שם הגבורה של **מב** (חסד שבגבורה, האות השביעית, החביבה, של **מב**): "**ק**בל רנת עמך שגבנו טהרנו נורא". היום, גבורה שבהוד (יום ה-**ל** של ספירת העומר), הוא "**ק**דוש", אחר כך "זוכרי **ק**דֻשתך" ובשם האחרון, המלכות של **מב**, כתוב "שועתנו **ק**בל" (גבורה שבמלכות. נמצא ששלש מתוך ארבע ה-**ק** שייכות בפירוש לספירת הגבורה – חסד שבגבורה, גבורה שבהוד, גבורה שבמלכות, כאשר הרביעית היא יסוד שביסוד שנוטה לגבורה כנודע בסוד השם יוסף יצחק).

"חותם המתהפך" – קבל-קדוש-קדשתך-קבל

הראשון והאחרון אינם לשון קדושה אלא (שניהם, אותה תבה) "קבל" (בכללות, שם **מב** הוא שם של העלאה כנודע, העלאת עבודתנו אליו יתברך, שיקבל את עבודתנו ברצון). בשניהם ה' הוא המקבל מאתנו ("קבל רנת עמך" "שועתנו קבל"; **קבל רנה קבל שועה** = שלמות של 900, 30 ברבוע, סוד ה**לב** היהודי כנודע).

נמצא שיש כאן "חותם המתהפך": קבל קדש קדש קבל (**קבלה קדֻשה קדֻשה קבלה** = 1092 = **מב** פעמים **הוי**', סוד **מב** האזכרות של שם **הוי**' ב"ה בתפילין, בגימטריא "**ומי כעמך כישראל גוי אחד בארץ**" שכתוב בתפילין דמרי עלמא).

ארבע אותיות ה-ק בסוד הפסוק "וקרא זה אל זה..."

עוד רמז לארבע אותיות **ק**: בפסוק "**וק**רא זה אל זה ואמר **ק**דוש **ק**דוש **ק**דוש הוי' צבאות מלא כל הארץ כבודו" יש ארבע **ק** (בכל הפסוק יש 49 אותיות, 7 ברבוע, כנגד 49 ימי ספירת העומר, ארבע **ק** ועוד **מה** אותיות, ודוק).

בפשט, "קדוש קדוש קדוש" הולך על "הוי' צבאות" – הכל על ה'. נאמר ככה: מה פירוש "קדוש קדוש קדוש"? ה"קדוש" הראשון, שאחריו יש פסיק טעמא, אומר שה' קדוש-נבדל בעצם (היינו שה"קדוש" הראשון אחוז ב"קדש [מלה בגרמיה]" הקודם ל"קדוש קדוש קדוש" כנ"ל). אחר כך יש שני "קדוש" שקשורים אלינו, לכן יש מאמר חז"ל שאלה שני כתרים שה' מחזיר לנו – אחרי שלקח לעצמו את הכתר הראשון (שעשינו לו באמרנו "נעשה ונשמע". נמצא שכל שלשת ה"קדוש" הם "מעשה ידינו", משא"כ ה"קדש" העליון, "קדש מלה בגרמיה", שאין בו נגיעה של מעשה ידי התחתונים). שני "קדוש" אלה הולכים על ה' על פי פשט, אבל כפי שהשי"ת מתיחס אלינו – מה שהוא משפיע לנו את קדושתו ומה שמקבל מאתנו את עבודתנו לשמו יתברך, "שועתנו קבל". בתוך הקדושה של ה' יש את ה"קדוש" של הוי' כמשפיע לנו ויש את ה"קדוש" של הוי' כמקבל מאתנו – זו כוונה חשובה בפני עצמה.

אבל ה"**ק**דוש" הראשון הוא ה-**ק** של היום ("**ח**סין **ק**דוש" ר"ת **חק**, רמז לאותיות החקיקה שלפני הצמצום, לפני הפסיק טעמא בפסוק "קדוש קדוש קדוש". אות **ק** זו היא האות ה-26, **הוי'**, בשם **מב**, "קדוש הוי'" בעצם – "רוממו הוי' אלהינו והשתחוו להר קדשו כי קדוש הוי' אלהינו", "**קדוש הוי' אלהינו**" = **חסין קדוש**!). קדוש הוא, שוב, נבדל וטהור, בלי שום רע. אור האצילות, האור שהופך להיות המן (בירידתו דרך שלשת העולמות התחתונים בי"ע, סוד "קדוש קדוש קדוש"; בעולם הבריאה, עולם השכלים הנבדלים, האור הוא עדיין בגדר "אור המאיר לעצמו", ודוק).

ומה שיש "קבל"-קדש (מלה בגרמיה) לפני ה"קדוש קדוש קדוש" כנ"ל, היינו סוד שרש הכלים (כלי קיבול) שלמעלה משרש האורות, והוא משתקף בסוף כל סדר ההשתלשלות דווקא, "נעוץ תחלתן בסופן", בסוד "אף עשיתיו" ("אף" בא לרבות את האצילות, "קדש מלה בגרמיה", במקום העשיה דווקא).

ברכות סיום

שהקב"ה יברך את כולנו כאן, את הרך הנימול ואת כל בני המשפחה – שכולם יהיו בריאים (בחדש "אני הוי' רפאך" ותמיד), יזכו לכל הברכות בגשמיות וברוחניות, כל המשפחה הרחבה, וכל עם ישראל כולנו משפחה אחת, כל החסידים וכל היהודים "משפחה אחת באהבה", ושנזכה לגאולה האמתית והשלמה עוד ביום המיוחד הזה, "סיהרא באשלמותא" של חדש אייר.

י"ב אייר ע"ח - כפ"ח

ברית יוסף-חיים שי' ברג

לחיים לחיים, מזל טוב – להורים, לסבים, לכל הידידים.

יוסף חיים – תוספת חיים וטוב

הרך הנימול נקרא יוסף-חיים, השם של הבן איש חי. גם בחב"ד יש את צירוף השמות יוסף חיים, בסדר הפוך – חיים-יוסף – אבל אותם שמות. סימן שיוסף הצדיק, "יוסף הוי' לי בן אחר", מוסיף חיים (לוקח את ה"אחר" והופך אותו ל"בן" ובכך מחיה אותו). יוסף הוא ה"צדיק יסוד עולם", ספירת היסוד בקבלה, ומהיסוד נמשכים חיים למלכות – כנסת ישראל, אלינו. הצדיק ממשיך חיות, ואפילו כתוב שהמלה **צדיק** עולה ג"פ **חיים** – **חיים חיים חיים** – חזקה של חיים, הרבה חיים. הענין של הצדיק הוא להוסיף חיים.

הצדיק נקרא טוב, "אמרו צדיק כי טוב". ב-**חיים** יש ארבע אותיות, כשממוצע כל אות הוא **טוב**. בגן עדן מקדם יש שני עצים, עץ החיים ועץ הדעת טוב" (כתוב שלעתיד לבוא הוא יהיה רק "עץ הדעת טוב" בלי "ורע"). היחס ביניהם הוא ש-**חיים** עולה ד"פ **טוב**. **צדיק**, שעולה ג"פ **חיים**, עולה **יב** פעמים **טוב** ("ותרא אתו כי **טוב** [פעמים] **הוא**", הנאמר בלידת משה רבינו). כמו ש-**צדיק** הוא **חיים**-**חיים**-**חיים** כך **ברית** היא **צדיק**-**צדיק**-**צדיק**, וממילא **ברית** עולה **לו** פעמים **טוב** – כנגד **לו** צדיקים שבדור. אם כן, כל המלים האלה – **צדיק**, **חיים**, **ברית** – הן על אותו בסיס, **טוב**. והוא סודו של יוסף הצדיק, "יוסף בן שבע עשרה [**טוב**] שנה". כל זה היה רק לומר שיוסף וחיים הולכים יחד – יוסף באמת מוסיף חיים לעם ישראל.

יום הברית – בהשגחה פרטית

בהשגחה פרטית ה' רצה שהברית של יוסף חיים תהיה היום – למעלה ממה שכתוב בתורה. בתורה כתוב "ביום השמיני", אבל לפעמים ההשגחה פרטית קובעת אחרת. אם ההשגחה הפרטית קובעת אחרת סימן שהשרש, המקור, הוא עוד יותר גבוה ממה שכתוב בתורה.

ההשגחה הפרטית קבעה שהברית תהיה דווקא היום – גם צדיק, ספירת היסוד, יסוד שבנצח בספירת העומר, הצדיק של ספירת הנצח. בכל ספירה יש את כל המדות והיום הששי – בקביעות השנה "תמימות" לגמרי, יום הששי בשבוע הוא גם היסוד של הספירה – הוא הצדיק של הנצח. אולי נסביר עוד טפה בהמשך.

יום ה-זך בספירה

בכל אופן, היום יום ה-**זך** בספירה – עוד מלה חשובה. בספירת העומר "היום שבעה ועשרים יום שהם שלשה שבועות וששה ימים לעומר" – יום ה-**זך**. זך לשון זכוך וזכות. כתוב "אבוך במאי הוי זהיר טפי" – לכל אחד יש מצוה מיוחדת שהיא

[א] נרשם על ידי איתיאל גלעדי. לא מוגה.

ה"זהיר טפי" שלו, וכתוב שהיא גם ה"זך" שלו, מה שמזכך אותו ביותר, הזכות המיוחדת שלו.

יש בחסידות שני עמודי עבודת ה' (ה"יכין" ו"בעז" של החסידות) – בטול וזכוך. בטול הוא להגיע למדת אין שאז מאיר אור הנשמה ביותר, וזכוך הוא לזכך את הגוף, את הכלי (שאז יכול אור הנשמה להשתקף בגוף ממש, על דרך "חכמת אדם תאיר פניו" ממש, ולע"ל הנשמה עצמה תיזון מאור חוזר זה הבא מהגוף המזוכך בתכלית, הגוף שיקום לחיות חיים נצחיים). כתוב שמי שהתעצם בתכלית במדת הבטול הוא משה רבינו ומי שזכה לזכך את גופו לגמרי הוא אליהו הנביא, שיבשר את הגאולה. למה? הגוף שלו היה כל כך זך שמגשמי הפך לרוחני – עלה באש השמימה, עם הגוף שלו, מה שלא כתוב במשה רבינו. משה רבינו הוא בטול, לא מרגיש עצמו כלל – "והאיש משה ענו מאד". כתוב שתכלית מה שה' ברא אותנו כאן בגוף הוא בשביל זכוך הגוף, ומי שמזכך את הגוף בתכלית הוא ה"צדיק יסוד עולם".

אם כן, יסוד שבנצח הוא יום ה-**זך** בספירה – רמז שהילד הזה יהיה זך, נקי וטהור, תכונה של צדיק. בזכותו כולנו, שחוגגים כאן יחד, נזכה להיות זכים – זכים וזוכים, לזכות לכל הברכות בגשמיות וברוחניות.

יום ה-זך – סוד החשמל

יש עוד ענין שקשור ל-**זך**: לא אומרים בספירה 'היום יום העשרים ושבעה לעומר' אלא "היום שבעה ועשרים יום לעומר". לא אומרים 'יום שני לעומר' אלא "שני ימים לעומר", לא 'יום שלישי לעומר' אלא "שלשה ימים לעומר". מה הכוונה? שהספירה מצטברת – ביום הראשון יש יום אחד, ביום השני יש שני ימים, כך שבסך הכל כבר יש שלשה ימים, ביום השלישי יש עוד שלשה ימים, כך שבסך הכל יש כבר ששה ימים. זו נוסחת המשולש – כל יום מוסיף עוד מספר לספירת העומר. רק היום נוספים "שבעה ועשרים יום" על מה שהיה עד עכשיו, אז היום הוא המשולש של **זך** – סכום כל המספרים מ-1 עד 27 – שעולה **חשמל**, סוד מאד גדול בקבלה. לא כתוב בסידור, אבל היום הוא בעצם 378 ימים שספרנו עד היום לעומר.

378, סכום כל המספרים מ-1 עד 27, הוא מהסודות הכי עמוקים בקבלה – סוד ה**חשמל**. זהו בדיוק האור שמתגלה על גבי העטרה. בברית המילה קודם מלים, החיתוך, ואחר כך פורעים, קורעים את הקרום הדק, וכך מגיעים לתכלית הברית שהיא גילוי העטרה – התגלות. לכן "מל ולא פרע כאילו לא מל" – אם הוא רק חותך ולא פורע אין עדיין גילוי העטרה, שהוא העיקר. גילוי העטרה הוא גם הגילוי שלכל יהודי יש עטרה שצריך לגלותה – כתר (כל ישראל מלכים ואין כתר אלא למלך). כתר הוא מקור התענוג, כמו ששמענו במאמר שאבי הבן חזר – הוא האמונה שמעצבת את התענוג. יהודי לא הולך אחר התענוג אלא מעצב את התענוג לפי האמונה שלו.

דרך אגב, **אמונה** גם היא כפולה של 17 – כל **צדיק** הוא פעמיים **אמונה**, סוד "וצדיק באמונתו [ב אמונות] יחיה". **צדיק** הוא **אמונה-אמונה**, "ויאמינו בהוי' ובמשה עבדו" – שתי אמונות. זו עוד מלה שצריך להוסיף לרשימה הנ"ל. פסוק בו המלים האלה הולכות יחד הוא "אל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא" – מפניני החשבון בתורה. יש כאן "**אמונה**", "**צדיק**" שעולה ב"פ "**אמונה**" ו"**ישר**" שעולה ה"פ "**אמונה**" – סה"כ ח"פ **אמונה**, "ביום השמיני". אמרנו שההשגחה הפרטית קבעה את תאריך המילה שלנו היום, לא ביום השמיני לפי הפשט, ומצד שני באיזה יום שלא יהיה זו מדרגה של שמונה – לא מפספסים את המעלה של שמונה, סוד השמונה מופיע בכל ברית מילה.

שוב, היום יום ה**חשמל** של ספירת העומר – האור שמאיר על העטרה בקבלה. **חשמל** עולה גם "**אור פני אל**" – הוא מה שמתגלה היום. כתוב

שלאדם הראשון לפני החטא לא היה עור (ב-ע) אלא חשמל (אור החשמל). כאשר הוא חטא, אכל מעץ הדעת טוב ורע, הוא משך בערלה ואור החשמל שלו הפך לעור – "משכא דחויא", עור הנחש. הנחש פתה את חוה וחוה פתתה את אדם הראשון, ואז **אור** החשמל הפך להיות **עור ב-ע**, ולא סתם עור אלא עור הנחש. ברית המילה באה לתקן את החטא הקדום ועל הברית גילוי העטרה הוא גילוי אור החשמל.

החזרת "אני אמרתי אלהים אתם"

נעשה עוד חשבון – נראה שיוסף-חיים וחשמל הולכים יחד, זוג מן השמים: קודם כל, כל אחד מהם כפולה של 7 (דברנו על 8, אבל כל אחד כפולת 7 ו"כל השביעין חביבין"). **יוסף-חיים** הוא גם כפולה של 7 וגם של 8 – שוה 7 פעמים **לב**. מאד מתאים לספירת העומר – שבעה שבועות לתיקון שבע מדות הלב. **לב** הוא, כמובן, כפולה של 8 – 4 פעמים 8. אם כן, **יוסף-חיים** גם כפולה של 7 וגם של 8. המלה העיקרית ששוה **יוסף-חיים** היא **דרך**, "**דרך** הוי'", ו-**דרך** היא ז"פ **לב** ו-**לב** הוא ד"פ **ח**. יש ב**יוסף-חיים** 8 אותיות, כך שממוצע כל אות הוא 28, ד"פ **ז**, המשולש של **ז** (סכום כל המספרים מ-1 עד 7) – **כח**. עוד מלה חשובה ששוה **כח** הוא "**יחי**" – כמו "**יחי** המלך", "**יחי** אדוננו..." – שייך ל**יוסף-חיים** (לשון יחי). כעת אתה יודע איזה שיר צריך לשיר איתו – כולו אומר "**יחי**", ח"פ **יחי**, **ח** אותיות, לעילא ולעילא.

בכל אופן, נחזור לזה שהוא 7 – 7 פעמים **לב** – ו-**חשמל** הוא 7 פעמים **נד** (יש בקבלה שם של נד. **נד** = **חי חי חי**, ג"פ, חזקה, של **חי**. הרבי אהב את המספר הזה כי הוא בגימטריא **מיד** – אנו רוצים משיח **מיד**!). כמה הם עולים יחד? רוצים לקחת את **יוסף-חיים** ולתת לו את סוד היום הזה – יום הברית שלו בהשגחה פרטית, יום ה-**חשמל** בספירת העומר. ז"פ **לב** ועוד ז"פ **נד** עולה 602, ז"פ **אלהים**. הפסוק בתהלים אומר "אני אמרתי אלהים אתם [... אכן כאדם תמותון]" – כך לפני החטא. תיקון ברית המילה הוא לחזור להיות אלקים – אפילו לא "צלם אלהים" אלא "אלהים אתם". "אכן כאדם תמותון" בשל החטא, אבל מי שמתקן זאת מתקיים בו כל הזמן "יחי" – חי בזכות תיקון הברית, בחיים נצחיים. הצירוף של יוסף-חיים וסוד היום הזה, יום ה-**חשמל**, מחזיר ל"אמרתי אלהים אתם".

סוד החשמל כולו שייך למילה – חשמל הוא חש-מל והבעל שם טוב מצרף לשם "מל" של ברית מילה. חשמל הוא סוד ברית מילה בקבלה – נמצא שהיום הוא היום הכי טוב לעשות ברית. איך נדרוש לענייננו? הבעל שם טוב אומר שצריך לשתוק (חש) עד שאדם שובר את הגאוה שלו, מוריד את הגאוה שלו, ואז הוא צריך לדבר (מל). שוב, מל גם לשון מילת עצמו – צריך לדעת כמה לשתוק עד שהוא מל את עצמו – ואז "פתח פיך ויאירו דבריך", מל לשון דיבור. מי שמאד חכם יכול לשמוע בתינוק אם הוא נימול או לא. לפני ברית המילה הבכי שלו שונה מהבכי שלו אחרי שהוא נימול. אחרי שהוא נימול כהלכה כל הבכיה שלו, כל השמעת הקול שלו, היא בבחינת "פתח פיך ויאירו דבריך". הקול יוצא ממקום גילוי העטרה, אז יש בו אור. "וכל העם רואים את התורה". ישי אמר שאוכלים היום סעודת חג שבועות, "זמן מתן תורתנו" – במתן תורה זוכים לראות את הקולות. לראות את קול הילד אחרי הברית, כאשר יש אור בקול שלו.

שוב, **חשמל** ועוד **יוסף-חיים** עולה ז"פ **אלהים** – "אני אמרתי אלהים אתם", ה' ברא אותנו כדי להיות "אלהים" (**יהודי אלהים** משלימים ל-11 ברבוע, אורך האלכסון של רבוע שהוא **אלהים** על **אלהים**, ההפרש בין **אלהים** ל**אור** – "ויאמר **אלהים** יהי **אור**" – שהוא הוא ההפרש בין **אור** ל**חשך**, כמבואר במ"א. **יהודי אלהים** בה"פ = 630 = **יהודי** במשולש, **יהודי** פעמים **חי**!). "מה

אני בורא עולמות אף אתם בוראים עולמות" – הוא רוצה גאולה, רוצה משיח. לשם כך צריך שנהיה "אלהים". זו הסגולה המיוחדת של היום הזה.

זיהוי צדיק הנצח; דחית הברית – אריכות ב"חש"

נחזור: היום הוא היסוד של הנצח. כל שנה אנחנו מסבירים באופן אחר את ענין התכללות הספירות בספירת העומר. השנה אמרנו שכל שבוע הוא חיפוש – גם בי וגם בעולם – של מדת אותו שבוע, אצל מי היא נמצאת בעצם. השבוע של הנצח הוא לחפש גם בי וגם בכלל בעם ישראל מי הוא איש הנצח. איש הנצח הוא משה רבינו (שמדתו, במדות הלב, הוא נצח). איש הנצח הוא מי שחי חיים נצחיים. כשמגיעים ליסוד של הנצח (הארת גדלות ב' מצד אבא, בלשון הקבלה) – היום – זוכים למצוא, לזהות, את איש הנצח, את ה"צדיק יסוד עולם" של מדה זו, של ספירת הנצח.

משמע שאיש הנצח הוא איש ה-**זך**, שזכך את עצמו בתכלית, איש ה-**חשמל**, שמאיר באור החשמל (כמו לפני חטא אדם הראשון), מי שחש עד שמל. למה ה' עושה שלפעמים הברית נדחית? כי צריך עוד קצת "חש". כאן לא היה כל כך הרבה זמן. אצל הרבי הרש"ב היתה ברית נדחית יותר זמן. אצל הצדיקים הכי גדולים היתה ברית נדחית – לפעמים חדשים עד שעושים את הברית. כל הדבר הזה הוא כדי להתעצם עם ה"חש" – לשתוק עד שכורת לגמרי את הישות שלו – ואז הוא "מל"-מדבר. בדרך כלל מספיקה שתיקה של שמונה ימים, אבל יש כאלה שצריכים לשתוק יותר. "לפום צערא אגרא" – כמה ששותק יותר אחר כך מדבר ביתר שאת.

נברך את הילד הזה בכל הסגולות האלה, ונשתתף עם הסגולות. שיהיה צדיק כמו הבן איש חי, רבי יוסף חיים, ויחד עם כל הילדים – כן ירבו – יביא לנו את המשיח. לחיים לחיים.

י' אייר ע"ח - נצרת עילית

"גדולה מילה"

ברית שלום-דוב-בער שי' נחשון

א. נצח שבנצח והרבי הרש"ב

אבי הבן חזר על מאמר ד"ה[א] "ונקדשתי" תשכ"ה.

לחיים לחיים, מזל טוב – מזל טוב לכולם.

נצח שבתפארת – "ברא כרעא דאבוה" של תפארת שבתפארת

הרך הנימול נקרא על שם הרבי הרש"ב ואפשר לקשר זאת עם יום ההולדת שלו ויום הברית שלו. יום ההולדת בספירת העומר היה נצח שבתפארת, יום אחד אחרי תפארת שבתפארת. תפארת שבתפארת הוא יום ההולדת של הרבי המהר"ש, האבא של הרבי הרש"ב, ואחרי תפארת – תפארת שבתפארת – בא נצח. נצח הוא "ברא כרעא דאבוה" – הבן ממשיך ומנציח את אביו. באמת הרבי הרש"ב מנציח את אביו הרבי המהר"ש, ולכן מאד מתאים שיום ההולדת של הרבי הרש"ב שלנו יהיה בנצח שבתפארת, יום אחרי אביו הרבי המהר"ש.

הרבי הרש"ב – שביעי לבעל שם טוב

היות שהוא נולד בנצח שבתפארת יום הברית שלו הוא נצח שבנצח – אחד הימים המיוחדים בספירת העומר, בהיותו אמצע הספירה. נצח היא הספירה האמצעית בתיקון ז' מדות הלב וממילא נצח שבנצח הוא היום האמצעי, הציר המרכזי, עליו סובב כל התיקון של ספירת העומר. יש הרבה דברים חשובים שנאמרו לגבי יום זה, נצח שבנצח. בכל אופן, צריכים לקשר את היום שוב לרבי הרש"ב, על שמו נקרא הרך הנימול – מה הקשר שלו לנצח ולנצח שבנצח?

יש כמה שיטות איך מונים את שושלת הרביים. ידוע שבדור של הרבי הרש"ב החסידים – שכמו ששמענו קודם מהמחותן, חסידים תמיד דורשים שהרבי שלהם הוא המשיח, מוצאים את כל המעלות ביחס לרבי שלהם, וכך בדור של הרבי הרש"ב החסידים – אמרו שזהו דור השביעי, עליו כתוב "כל השביעין חביבין". זה בדיוק מה שאומרים גם על הדור שלנו, על הרבי, אז למה אמרו זאת על הרבי הרש"ב? דבר פשוט – החסידות מתחילה ממורנו הבעל שם טוב, ומהבעל שם טוב הרבי הרש"ב, על שמו נקרא הרך הנימול, הוא הדור השביעי החביב. הבעל שם טוב, הרב המגיד, אדמו"ר הזקן, אדמו"ר האמצעי, הצמח צדק, הרבי המהר"ש, והשביעי החביב הוא הרבי הרש"ב.

יש כמה וכמה שיטות איך מכוונים ומקבילים את הרביים לספירות. אחת מהן, שמתאימה במיוחד לרך הנולד והנימול שלנו היום ששייך לנצח – נולד בנצח שבתפארת והברית מתקיימת בנצח שבנצח – היא השיטה הכי פשוטה, שהרביים הם לפי הספירות כסדר.

[הרב דוד נחשון: במלה אחת, נזכרתי בדבר מאד מענין שקשור בהשגחה עליונה לשם הרך הנימול. היום הזה ממש, לפני 29 שנים, הקמנו את

[א] נרשם על ידי איתיאל גלעדי. לא מוגה.

הציון ואת המצבה של הרבי הרש"ב. והיום הרך הנימול בדיוק נקרא על שמו. כשהסבירו נצח שבנצח נזכרתי בענין – היה בנצח שבנצח ונמשך להוד שבנצח.] יפה מאד, זו השגחה פרטית גלויה.

שיטות בהקבלה מהבעל שם טוב עד אדמו"ר הזקן

כלומר, הבעל שם טוב הוא הכתר. יש שיחה אחת של הרבי הקודם שאומר שהבעל שם טוב הוא פנימיות הכתר והרב המגיד הוא חיצוניות הכתר, אבל יש פשט שהבעל שם טוב הוא הכתר והמגיד הוא כבר ספירת החכמה. אם הבעל שם טוב הוא הכתר והמגיד הוא החכמה אדמו"ר הזקן הוא כבר ספירת הבינה. אם הבעש"ט הוא פנימיות הכתר, עתיק, והרב המגיד חיצוניות הכתר, אריך, יוצא שאדמו"ר הזקן הוא חכמה, אדמו"ר האמצעי בינה ("רחובות הנהר") והצ"צ דעת, "עד כאן שמענו" כתוב בשיחת הרבי הקודם.

אבל יש משהו פשוט ומכוון, שהבעש"ט הוא הכתר, עם **ג** הרישין שבכתר – אחד הפירושים של "קדוש קדוש קדוש", כמו ששמענו במאמר שאבי הבן חזר – והמגיד הוא כבר המעבר ממקיף לפנימי. הרי אדמו"ר הזקן הוא פנימי והבעל שם טוב הוא מקיף, והממוצע ביניהם הוא החכמה – "והחכמה מאין תמצא". בדיוק מתאים לתורת הרב המגיד, שלוקח את המקיף ומתחיל להכניס אותו לפנימי – עוד לא הגיע לפנימי ממש, כמו חב"ד, אבל הוא דור המעבר, המעבר בין הסבא הרוחני, הבעש"ט, לנכד הרוחני, אדמו"ר הזקן.

את אדמו"ר האמצעי בדרך כלל מכוונים לבינה, "רחובות הנהר", אך מהי בינה? התבוננות פנימית. שיטת חב"ד, מאדמו"ר הזקן, היא שיטה של התבוננות. על ידי התבוננות צריך להגיע – כמו שכתוב בתחלת קונטרס ההתפעלות, שאדמו"ר הזקן מסר את נפשו על כך שהחסידים יגיעו על ידי התבוננות – לטעום מדרגות הכי נעלות של יחודא עילאה, שלמעלה היש האמתי ולמטה האין, "כולא קמיה כלא חשיב", "אין עוד מלבדו". להכל מגיעים על ידי עבודת ההתבוננות. העבודה של התבוננות היא חסידות חב"ד, מתחיל מאדמו"ר הזקן – לפני כן לא היה. לכן אדמו"ר הזקן מכוון כנגד ספירת הבינה, עבודת ההתבוננות. לפניו היו שני דורות של הכנה – הבעל שם טוב והמגיד.

רמזי שלום-דוב-בער

נמשיך הלאה: הדור הבא הוא אדמו"ר האמצעי, שעל שמו, דוב בער, גם נקרא הרבי הרש"ב. הרי הרבי הרש"ב הוא שלום-דוב-בער. שלום הוא חצי שם של אבי הצמח-צדק, רבי שלום-שכנא. הרבי המהר"ש – בן הצמח צדק, בחיי הצמח צדק, כך שיתכן מאד שהצמח צדק קבע את השם – לקח את חצי השם של הסבא, רבי שלום, ואת השם המלא של השוער של הצמח-צדק, דוב-בער. יש כמה שיטות איך כותבים רש"ב, אבל הפשט שזהו השם המלא של אדמו"ר האמצעי וראוי לכתוב כמו שהוא חתם את עצמו. רואים בהסכמתו לתניא, שהוא כותב דוב-בער – דוב מלא, עם **ו**, ותרגומו לאידיש בער. על השם הראשון, שלום, לית מאן דפליג איך כותבים – מלה בלשון הקדש. אם כן, הכתיב המלא והמדויק הוא שלום-דוב-בער.

ניתן סימן, כמה אותיות יש? 10 אותיות, 3-3-4, 10 אותיות כנראה כנגד עשר ספירות. הגימטריא של השם גם יוצאת בהשגחה פרטית קשורה למאמר שהאבא של הרך הנימול חזר לנו – 660, י"פ **יכול**. "קדושים תהיו – **יכול** כמוני" בניחותא, ככה מסביר הרבי – זה היה החידוש, עיקר הווארט, של המאמר. בחסידות, במיוחד הרבי, מסבירים שבאמת "יכול כמוני" – שעל ידי

עבודת התשובה יהודי יכול להמשיך את ה״קדושתי למעלה מקדושתכם״, הקדושה שנמשכת על ידי קדושתכם. אם כן, כל אות של **שלום-דוב-בער** היא **יכול** – ״יכול כמוני״. משהו יפהפה.

אם כבר אמרנו זאת, נאמר עוד ווארט: כתוב בחסידות שיש שלש מדרגות – יכולת, כח ופועל. דבר שבכח נקרא העלם שישנו במציאות, שבדרך הטבע עתיד לצאת מהכח אל הפועל, אבל דבר שביכולת הוא בהעלם שאינו במציאות ויתכן שאף פעם לא יצא לפועל. לכן כתוב שיכולת שייכת למדרגת יחיד – ההעלם העצמי של אור בתוך עצמות המאור לפני הצמצום. שם, במקום הזה, באמת ״יכול כמוני״ בניחותא – זהו שרש נשמות ישראל. כאשר אומרים ״**ברוך אתה הוי**״, ההתחלה של כל ברכה – בגימטריא **שלום-דוב-בער** – כתוב שבשם הוי׳ צריך לכוון היה, הוה ויהיה כאחד. **היה-הוה-יהיה** שוה **יכול**, כך ש״**ברוך אתה הוי**״ עולה י״פ **היה-הוה-יהיה**, הכוונה הפנימית של שם הוי׳ ב״ה. זהו מאמר מוסגר לגבי שלום-דוב-בער – אופן כתיבת השם, הגימטריא והקשר שלה בהשגחה למה ששמענו קודם.

חגת״נ – מאדמו״ר האמצעי עד הרבי הרש״ב

שוב, דוב-בער הראשון הוא השווער של הצ״צ, אדמו״ר האמצעי (שנקרא על שם הרב המגיד). כשהרבי הרש״ב נולד סבו הצמח-צדק לקח אותו על ברכיו והסתכל עליו – יש מי שאומר שגם הניח עליו את השטריימל – ואמר ׳פונקט דער שווער׳, בדיוק השווער. כמו עכשיו, אחרי הברית, הסתכל על הילד ואמר ׳פונקט דער שווער׳. באמת החסידות של אדמו״ר האמצעי היא בשופי הכי גדול, אוצרות שהרבי עצמו אמר שעוד לא התחלנו לדלות, ומי שהכי כן דלה מתוך האוצרות של החסידות של אדמו״ר האמצעי הוא הרבי הרש״ב. יש לו דמיון מאד חזק לסבא רבא שלו, אדמו״ר האמצעי, והוא נקרא על שמו.

שוב, הצמח צדק אמר ׳פונקט דער שווער׳ – זה בדיוק השווער. לפי איך שנסדר את הספירות של הרבנים מאד מובן, כי יוצא חידוש. אדמו״ר האמצעי הוא מוחין, אבל אם נלך לפי סדר הספירות, היות שהתחלנו מהכתר, לא נמנה את הדעת – ״במקום שמונים את הכתר לא מונים את הדעת״. מה בא אחרי הבינה? אם שלשת הדורות הראשונים, האבות של החסידות – הבעש״ט, המגיד ואדה״ז – הם כח״ב, יוצא שאדמו״ר האמצעי הוא כבר חסד, הצמח צדק הוא גבורה (הוא גדול בנגלה, כמו סבו אדמו״ר הזקן – הגבורה היא ענף הבינה, ״אני [אומר אדה״ז] בינה לי גבורה [נכדי, שאני גדלתי, אדמו״ר הצ״צ]״ – ומאד מקפיד לציין מקורות מדויקים, תכונת הגבורה כנודע), והכי מכוון הוא שהרבי המהר״ש הוא כנגד ספירת התפארת. כך אמר הצמח צדק על הרבי המהר״ש כשהיה ילד: הוא נבחן וידע טוב עד שהמלמד שלו התפעל כמה הוא עושה טוב (״ער מאכט גוט!״), והצמח צדק אמר – מה אתה מתפעל שתפארת שבתפארת עושה טוב?! יש פה גושפנקא דמלכא שלא רק שהרבי המהר״ש נולד בתפארת שבתפארת (שזה המזל, האור המקיף, שלו) אלא שהוא עצמו תפארת שבתפארת (בפנימיות ובעצמיות).

יוצא שהרבי המהר״ש הוא התפארת ואז הרבי הרש״ב, השביעי החביב, הוא הנצח. הרבה פעמים כתוב שהספירה השביעית-החביבה היא נצח. בהשגחה פרטית יום הברית הוא נצח שבנצח, וכמו ששמענו מהמחותן שבהשגחה פרטית ביום הזה לפני 29 שנה גילוי-חדשו את מצבת הרבי הרש״ב. הוא ׳פונקט דער שווער׳ כי נצח הוא ענף החסד – בסדר זה יוצא שאדמו״ר האמצעי הוא בחסד והרבי הרש״ב תחתיו בנצח.

הנצח הוא הנצחת התפארת אבל גם הנצחת החסד. אחר כך סדר הרביים ממשיך הלאה.

חסד (אדהאמ"צ) – המשכה לרוחניות; נצח (הרבי הרש"ב) – המשכה לגשמיות

אחת הנקודות שאבי הרך הנימול אמר קודם בחזרת המאמר שב"קדוש קדוש קדוש" ה"קדוש" הראשון הוא העלאה ואחר כך יש פעמיים המשכה – המשכה אחת ברוחניות והמשכה אחת גם בגשמיות, עד למטה-מטה. איך אומרים זאת בספירות? יש מה ש"קדוש קדוש קדוש" היינו **ג** רישין שבכתר, אבל אדמו"ר הזקן מסביר בלקו"ת ש"קדוש קדוש קדוש" הם גם כנגד כל הספירות. איך? ה"קדוש" הראשון, לפני ה"פסיק טעמא", הוא הג"ר, המוחין, הפנימיות. אחר כך "קדוש קדוש" הם המורגש והמוטבע שבנפש, חג"ת-נהי"ם. כלומר, ג"פ "קדוש" היינו חב"ד-חג"ת-נהי"ם. דווקא המוחין הם העלאה.

למה? יש מאמר של אדמו"ר הזקן על "ואפו עשר נשים" שהפנימיות, המוחין, היא בחינת אשה – העלאה. אחר כך החיצוניות היא הזכר, שהוא המשכה. רק, כמו ששמענו, בהמשכה יש שתי בחינות – ברוחניות ואחר כך בגשמיות. איך בספירות? ה"קדוש" השני הוא חג"ת, המשכה אבל עדיין ברוחניות, והמשכה למטה בגשמיות היא ה"קדוש" השלישי, הנהי"ם, שמתחיל מהנצח.

עכשיו נבין יותר טוב איך אדמו"ר האמצעי יכול להיות החסד. עצם ההתבוננות של חב"ד הוא אדמו"ר הזקן, אבל עדיין בבחינת העלאה – ג"ר, מוחין בעצם. מי שמתחיל להמשיך את הקדושה – על ידי הרחבת הביאור שלו, בה הוא מתחיל כבר להמשיך את האורות למטה – אבל עדיין ברוחניות, הוא אדמו"ר האמצעי. המשכה זו היא לאורך שלשה דורות – אדמו"ר האמצעי, אדמו"ר הצמח צדק והרבי המהר"ש.

מי שהתחיל לרדת לגשמיות הוא הרבי הרש"ב. מה ענינו? הוא ייסד את הישיבה תומכי תמימים, הוא קרא לתלמידים "חילי בית דוד". הרבי אומר שממנו מתחיל ה"**מיד**" – **מ**נחם-מענדל, **י**וסף-יצחק, **ד**וב-בער. שלשת הדורות האחרונים. למה? לפי הסבר זה יוצא מאד טוב – להמשיך לגשמיות כל מה שהיה ברוחניות, להביא את אור החסידות למטה מעשרה טפחים, "ווי וואנט משיח נאו" בגשמיות. זה מתחיל מהנצח, מהרבי הרש"ב.

ככה אפשר להבין בטוב טעם ודעת את סדר ההשתלשלות של הרביים – השיטה הכי פשוטה, כי היא לפי סדר הספירות. לענייננו, הרבי הרש"ב שלנו – הילד הזה – הוא ודאי נצח שבנצח, לכן צריך לקשר את הרבי הרש"ב גם לספירת הנצח, כמו שעכשיו דברנו.

ברכת הגאולה ושמחה ברבי הרש"ב

כמו ששמענו מכל מי שדבר כאן, שנזכה למשיח נאו. משיח בא כאשר יכלו כל הנשמות שבגוף להוולד. נקווה שהילד הזה הוא כבר ה"מכה בפטיש" שבזכותו נזכה לגאולה האמתית והשלמה על ידי משיח צדקנו תיכף ומיד ממש.

נאמר עוד משהו: כתוב ברמ"ח אותיות שבכל שמחה של חסידים צריך להזכיר ולשתף בשמחה את "אשרינו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו ומה יפה ירושתנו" – שזכינו להיות חסידים, זכינו לאדמו"ר הזקן, לאדמו"ר האמצעי ולכל הרביים עד לרבי. כעת, לפי שם הילד, צריכים הכי לשמוח ברבי הרש"ב – שהילד נקרא על שמו, שיהיה דומה לו – "אשרינו מה טוב חלקנו".

[מכאן המשך בבית משפחת נחשון.]

כוונות נוספות ליום בספירה – סוד גד והאות צ בשם מ"ב

היו שתי השלמות קטנות למה שאמרנו קודם:

כשסופרים את העומר יש "מצוה למימני יומי ומצוה למימני שבועי". היום, נצח שבנצח, היה "שלשה שבועות וארבעה ימים לעומר" – הסימן הוא **גד**, משהו מיוחד ביום הזה ששייך לגד (הוא יום ה-**כה** לעומר – **ג** ברבוע ועוד **ד** ברבוע = **ה** ברבוע = **כה**). תפארת שבהוד יהיה **דג** אבל היום, נצח שבנצח, הוא **גד**. יום ההולדת היה **בד** ("שני שבועות וארבעה ימים לעומר") – כמו "בד בבד". **גד** בגימטריא שבע ואכן יעקב אבינו קרא לו גד כי הוא הבן השביעי, החביב. אם שבע הוא ז"ת אז **ג** הם חג"ת ו-**ד** נהי"ם, אבל הסברנו שנצח הוא השביעי מהכתר, אז **גד** היינו כח"ב (מנין השבועות, התכללות בדרגה גבוהה יותר מאשר הימים, וכמו שמבואר בדא"ח בענין חיי שרה, מאה שנה בכתר, עשרים שנה בחו"ב ושבע שנים בז"ת, ודוק) ואחר כך חגת"נ. זה דבר אחד מיוחד – "גד גדוד יגודנו והוא יגוד עקב".

דבר נוסף, בכוונת "אנא בכח" "נצח שבנצח" הוא **צ**, "**צ**דקתך". נצח שבנצח הוא הציר המרכזי של הספירה כנ"ל – הציר המרכזי הוא הצדיק יסוד עולם. בשם של **מב** אותיות יש שלש פעמים **צ** – בשם הראשון, באמצעי ובאחרון, חסד-נצח-מלכות. במלכות באותו מקום כמו בנצח – בנצח של המלכות, "**צ**עקתנו", המלה הרביעית. הכי **צ** היא ה-**צ** של הנצח – "**צ**דקתך", לשון **צ**. ה-**צ** הראשונה היא היסוד של החסד – "**צ**רורה". שלש אותיות ה-**צ** – יסוד שבחסד, נצח שבנצח ונצח שבמלכות.

עד כאן שני רמזים.

[ב] ראה גם שיעור ז' חשון ש"ז.

ב. מיקום הלכות מילה בשו"ע

קנין עבדים – בין מילה לגיור – קירוב לעם ישראל

עיקר מה שרציתי לדבר הוא על הסימן הראשון בהלכות מילה – יורה דעה סימן רס.

קודם כל, דרוש נחמד להלכות מילה בטושו"ע: הסדר הוא הלכות צדקה, הלכות מילה, הלכות עבדים והלכות גרים. הקשר של הלכות מילה להלכות עבדים והלכות גרים שאחריהן (קשור למהפכה הרביעית) מאד ברור, שהרי דבר ראשון כשקונים עבד כנעני צריך למול אותו, והסימן הראשון של הלכות עבדים הוא דין מילת עבדים. גם בפרשת מילה אצל אברהם אבינו כתוב יליד בית ומקנת כסף – יחד עם המצוה למול את הבן יש את המצוה למול את העבדים.

עבד עברי לא נוהג בזמן הזה, אבל עבד כנעני נוהג בזמן הזה עקרונית. [הפוסקים דנים בזה לגבי תקנת ממזרים – כי היום לפי החוק הבינלאומי אי אפשר לקנות עבדים. יש איזו מדינה באפריקה שאפשר, או במים בינלאומיים שלא בשום תחום.] בשביל מה טוב עבדים? חוץ מהעבודה בשבילך, הטעם הפנימי הוא כנראה שככה מכניסים גוים תחת כנפי השכינה .

כאן אפשר ללמוד פשוט מסמיכות ההלכות – שעבדים הם ההמשך המתבקש להלכות ברית מילה. כשעושים ברית לחשוב על קנין כמה עבדים – כעת צריך עזרה בבית. מעבדים עוברים להלכות גרים, שגם מתחילים במילת הגר. כנראה שעבדים, בעל כרחם, הם איזו הקדמה שגם יהיו גרי צדק. ביאת משיח תלויה בגרי צדק. כאשר משחררים עבד הוא נעשה יהודי – יש איסור לשחרר, אבל אם מזדמנת מצוה לשמה צריך לשחרר כן משחררים, למשל כדי להשלים מנין.

למה בחרו דוגמה זו? כי כנראה שייך לתשובה ציבורית. [אפילו לא מצוה אלא 'ענין'.] כנראה כל גדרי הציבור הם יותר 'ענין' מאשר מצוה – ענין הוא משהו מאד חשוב, שרש המלכות ברדל"א. מה זה רדל"א? שלא יודעים איזו מצוה זו בדיוק, אבל נמצא בשרש כל השרשים – תכלית הכוונה של ה', לתקן את כל המציאות. בכל אופן, יש כאן סדר מאד יפה – מילה, עבדים וגרים.

עוד ווארט לגבי עבדים: איך מקיימים היום? הגם שעקרונית אפשר היום לקנות עבדים כנעניים כפשוטו (גם לדבריך, באמצע הים או במדינה אחת באפריקה) בפועל לא כל כך נוהג. עבד כנעני קונים בשוק של עבדים – איזה שוק יש היום שאפשר לקנות בו עבדים? היום צריכים לקנות אותו רוחנית – לקנות אותו עם דברי תורה. כל הווארט של המהפכה הרביעית – להשפיע עליו כל כך עד שימשך, "משכני אחריך נרוצה", "נרוצה" לשון רבים, גם הקדושה וגם הקליפה – בו קונים אותו. רואים שהתכל'ס כאן היא לא רק הפצת שבע מצוות בני נח, אלא לקנות אותם (לקנות אותם היינו 'לברוא' אותם מחדש, כמו "קונה שמים וארץ").

סגולת התורה והצדקה לזכות למילה

איך מגיעים לברית מילה? הסגולה כאן לבן זכר, "אשה כי תזריע וילדה זכר", אם דורשים את הסדר של השו"ע, היא צדקה. לכן מתחיל מהלכות צדקה, ואז הלכות מילה והלאה, הסגולה גם לכל מה שאחר כך. על מצות צדקה כתוב "רחבה מצותך מאד", זו המצוה המיוחדת שהקב"ה מקיים בכבודו ובעצמו. איך הוא מקיים? על ידי שמקיים ומהווה את כל העולמות ("קונה הכל"). ככה התפקיד של עם ישראל לעשות צדקה עם כל היצורים, כל העולמות – הויה גם לשון קידושין וגם לשון לידה בחז"ל. צריך להוות (לקנות) את הגוים – להוליד אותם מחדש, לייהד אותם.

מה בא לפני הלכות צדקה? הלכות תלמוד תורה. מה מלמד אותנו הסדר של תלמוד תורה ואז צדקה? "גדול תלמוד שמביא לידי מעשה" – עיקר המעשה הוא "והיה מעשה הצדקה שלום". [יש "ולמדתם את בניכם", ואם אין לו בנים אומרים לו לתת צדקה ואז תזכה לברית מילה.] בדיוק.

רמז סדר ההלכות

כמו בסדר ק"ש ערבית – ק"ש באמצע ושתים לפניה ושתים לאחריה. כך כאן מילה, שתים לפניה – ת"ת וצדקה, ושתים אחריה – עבדים וגרים. והסימן: **תורה צדקה מילה עבדים גרים** = 1274 = 49 (7 ברבוע, התיקון של ימי ספירת העומר) פעמים 26, שם **הוי'** ב"ה (והוא עולה **ז** פעמים **יעקב**, הבחיר שבאבות). האמ"ת = 576 = 24 (4!) ברבוע. בדילוג: **תורה מילה גרים** = 949 = 13 פעמים 73, **אהבה** פעמים **חכמה** = **אהבת ישראל** כנודע; **צדקה עבדים** = 325 = 13 פעמים 25, משולש 25, ודוק.

ג. פרצוף מעלות המילה בטור

נקרא בפנים:

"צד כרת" במילה

טור יורה דעה סימן רס:

מצות עשה לכל אדם מישראל שימול את בנו וגדולה היא משאר מצות עשה [זה החידוש הראשון – עד כאן השו"ע כותב, ותו לא. מה היא הגדולה?] שיש בה צד כרת [אם הילד לא נימול על ידי אביו, וגם בית דין לא מלו – המצוה על בית דין היא מצוה על כל ישראל, וכתוב שאם בית דין לא מלו ומישהו תפס ומל הוא נעשה כאביו,

דרך לזכות בעוד ילדים – אך אם הם לא מלו עליו למול את עצמו ואם לא הוא חייב כרת. מחלוקת האם מתחייב כרת בכל רגע שמבטל מילה, או שרק אם ימות ללא ברית חייב כרת. הרמב"ם כותב על המשניות שחידוש נפלא שלא ראה כמוהו שהחיוב בכרת הוא רק במיתה.]

לפני שנמשיך נראה איך השו"ע כותב זאת. הב"ח כותב בענין דרוש שלם. השו"ע כותב כך:

(א) מצות עשה לאב [משנה כאן מלשון הטור – "לכל אדם מישראל", או הגרסה "לכל אחד מישראל" – ואולי מכאן הדיוק שכל אחד שמל הוא כבנו.] למול את בנו, וגדולה מצוה זו משאר מצות עשה.

הפירוש היחיד כאן בפירושים הרגילים על השו"ע הוא הש"ך, שמביא רק את הטעם הראשון:

לפי שיש בה צד כרת כשיגדיל ולא ימול כבסימן שלאחר זה.

כתוב "צד כרת", ולא כרת, כי מדבר באב – שעליו אין כרת אף פעם.

טעמי הטור במעלת המילה

הטור לא מסתפק בטעם הראשון של צד כרת, וממשיך – תיכף נראה שיש כאן תשעה או עשרה טעמים, וממילא מתבקש לעשות פרצוף מהטעמים שמביא. הראשון – צד כרת. וממשיך:

וגם [טעם שני:] נכרתו עליה י"ג בריתות בפרשת מילה [לא מסיים כמו בחז"ל וברמב"ם שיותר מהתורה שנכרתו עליה **ג** בריתות. ברמב"ם אפילו מונה את הבריתות.

טעם שלישי:] ולא נקרא אברהם שלם עד שנימול [כמו שנאמר בתחלת פרשת ברית מילה, "אני אל שדי התהלך לפני והיה תמים [שלם]".

טעם רביעי:] ובזכותה נכרת לו ברית על נתינת הארץ

[טעם חמישי:] והיא מצלת מדינה של גיהנם כמו שאמרו חכמים שאברהם אבינו יושב בפתחה של גיהנם ואינו מניח ליכנס בו לכל מי שנמול

[טעם ששי:] ומאוסה היא הערלה שנתגנו בה הגוים [במשנה כתוב "הרשעים", אבל הכוונה לגוים.] שנא' כי כל הגוים ערלים

[טעם שביעי:] וכל המפר ברית של אברהם אבינו [בשתי צורות, או] שאינו מל [כלל] או שנימול, אבל אחר כך]מושך ערלתו אע"פ שיש בידו תורה ומעשים טובים אין לו חלק לעוה"ב

[טעם שמיני:] וצא ולמד ממשה רבינו שלא נתלה עליה אפילו שעה אחת שאיחר אותה אלא נענש מיד [שהנחש בלע אותו.] אע"פ שהיה בדרך [והיתה סכנה למול את התינוק. אחרי הטעם הזה מוסיף משפט, הייתי יכול לחשוב שנגמר אחרי שמונה טעמים – כנגד שמונת ימי מילה –] על כן צריך ליזהר בה מאד

[אבל לא, ממשיך בטעם תשיעי, שאולי הוא העולה על כולנה:] וגם כי היא אות ברית חתום בבשרנו ואינה כשאר כל המצות כמו התפילין והציצית שאינן קבועין בגוף וכאשר יסירם [חולץ את תפילין או פושט את הציצית.] יסיר האות [כמובן, כמו שהמפרשים מזכירים, קשור לסיפור של דוד המלך בבית המרחץ.] אבל המילה היא אות חתום בבשרינו [לא אותיות הכתיבה, שאפשר למחוק, אלא אותיות החקיקה בלשון החסידות – חוק, כאותיות לוחות הברית שהן אותיות שלפני הצמצום.

כאן ממשיך כאילו סיום אותו טעם, אך אפשר לראות בהמשך עוד ענין-טעם:] ומעידה בנו שבחר בנו השם מכל העמים ואנחנו עמו וצאן מרעיתו אשר לדור ודור אנחנו חייבים לעובדו ולספר תהלתו [איני רואה בתוך האות-ברית-קדש ממש את ה"חייבים לעובדו ולספר תהלתו" – הכל שייך לטעם שיש אות, אבל הסיום "ולספר תהלתו" בפרט אומר שתכלית הברית היא לעבוד

את ה׳ ולספר את תהלתו. לכאורה ווארט בפני עצמו, קובע ברכה לעצמו. למה? נראה כשנקביל לספירות.].

הקבלת הטעמים לספירות

איך על פי פשט ההקבלה לספירות?

כתר ו-יג תקו״ד: צד כרת ו-יג בריתות

כרת אותיות **כתר** – לכן הש״ך מסתפק בו. יש קושיא שיש עוד מצות עשה שיש בה כרת – פסח – אז מה מיוחד במילה? תיכף נתרץ. יש מחלוקת בין הבית יוסף לב״ח בתירוץ.

יג בריתות (יותר מ-**ג** בריתות) גם שייך לכתר – **יג** מדות הרחמים, שיש נוהגים לומר אותן בברית בעת גילוי העטרה. **יג** בריתות הן סוד הדיקנא – הכרת הוא עצם הכתר ו-**יג** בריתות היינו **יג** תיקוני דיקנא, לכאורה שתי בחינות של אותה ספירה. לכן נראה שהבית יוסף אומר שזהו טעם אחד – כרת ו-**יג** בריתות הולכים יחד בעצם. הב״ח לא כותב ככה.

חסד: שלמות אברהם

הטעם הבא, ״ולא נקרא אברהם שלם עד שנימול״ – כמו שהרב הרצל שאל בברית, למה נקרא ״בריתו של אברהם אבינו״ (ולא בריתו של הקב״ה), והביא משיחת הרבי ששייך לאברהם בעצם. כאן הווארט שאברהם לא נקרא שלם בלי זה. לאברהם יש שתי מדות עצמיות – חסד ואמונה. גם לפני ברית מילה הוא עשה חסד עם הבריות, הכנסת אורחים וכו׳. אדרבא, מכאן אני לומד את הווארט שאמרנו קודם – שמצדקה זוכים לברית מילה. אצל מי רואים זאת? אצל אברהם אבינו – הוא עשה הרבה צדקה בפועל, וגם האמונה שלו נחשבת צדקה (״והאמן בהוי׳ ויחשבה לו צדקה״), ואז זכה לבן משרה, בן עצמי שלו (ישמעאל יצא מהפסולת שלו כנודע).

לכן את הטעם הזה נשים בחסד – ״התהלך לפני והיה תמים״ היינו שלמות מדתו-הוא של אברהם. אם כן, בברית מילה צריך לכוון שהילד יהיה חסיד שלם, איש חסד בעצם – שלם במדתו של אברהם אבינו.

מלכות: ברית על הארץ

הטעם הבא גם שייך לאברהם אבינו – בזכות ברית המילה נכרת לאברהם ברית על נתינת הארץ. הארץ היא מלכות. משלמות החסד שלו הוא זוכה לארץ, ע״ד ״חסדי דוד הנאמנים״.

גבורה: הצלה מגיהנם

גם הטעם הבא קשור לאברהם אבינו, שקיום מצות מילה מצלת מדינה של גיהנם בכחו של אברהם שיושב על פתחה של גיהנם ולא נותן לנימולים להיכנס. גיהנם הוא גבורה – עונש, שייך ל״היכל הזכות״ בקבלה שממוקם בספירת הגבורה. שכר ועונש בגבורה, ואם אתה נימול אברהם אבינו שומר שלא תקבל עונש.

הוד: מיאוס הערלה

אחרי טעם הגבורה כתוב טעם נוסף שגם ׳מצלצל׳ מדת דין, ״ומאוסה היא הערלה שנתגנו בה הגוים״ – טעם זה שייך לספירת ההוד, ענף הגבורה, ״הודי נהפך עלי למשחית״, ״כל היום דוה״. מיאוס הוא כמו ״נדת דותה״, דוה – היפוך ההוד.

בינה: המפר ברית אין לו חלק לעולם הבא

הטעם הבא, "וכל המפר בריתו של אברהם אבינו וכו'", בשתי בחינות, "אף על פי שיש בידו תורה ומעשים טובים אין לו חלק לעולם הבא", שייך לספירת בינה (שרש קו שמאל) – עולם הבא הוא בינה. אפשר לומר ששתי הבחינות – לא מל בכלל או מושך בערלתו – הן כנגד אמא עילאה ותבונה. מדובר כאן באחד ששייך למוחין, ת"ח עם תורה ומעשים טובים (מעשים טובים שנובעים מלימוד התורה שלו, בחינת "גדול תלמוד שמביא לידי מעשה" כנ"ל), אך אין לו חלק לעולם הבא.

חכמה: זריזות הנלמדת ממשה

הטעם הבא מסוגנן בסגנון אחר: "צא ולמד [בחינת תלמוד תורה – אורייתא מחכמה נפקת] ממשה רבינו" – משה רבינו הוא בחינת חכמה, "מן המים [′מים מרוח′ היינו חכמה מכתר כנודע] משיתהו". "שלא נתלה לו עליה אפילו שעה אחת" – חכמה היא זריזות. גם אברהם אבינו הוא זריזות, אבל מקור הזריזות בחכמה (ובשרשה היא למעלה מן הזמן) – כמו הווארט של הבעל שם טוב, "זריזות [חכמה] במתינות [בינה]".

יסוד: אות בבשר

אחרי כל הטעמים האלה הוא מסכם (סיכום ביניים): "על כן צריך להזהר בה מאד". בולט שעד כאן חסר טעם שכנגד ספירת היסוד – עצם הברית (אות ה"צדיק יסוד עולם"). זהו הטעם הבא – "אות ברית חתום בבשרנו וכו'". כתוב שקימת הברית היא גם ענין קיום עדות. הרבה פעמים עדות שייכת לספירת היסוד, "מעידה בנו". בחירה היא בדעת או ביסוד, כאן הברית מעידה שה′ בחר בנו מכל העמים וגו′.

תפארת: ולספר תהלתו

הטור מסיים: "ולספר תהלתו" – תכלית ברית המילה, מה שצומח מהברית, שהרך הנימול יגדל להיות יהודי שמספר תהלות ה′. "ולספר תהלתו" שייך בפרט לספירת התפארת – "גופא [תפארת] ובריתא [יסוד] חשבינן חד" (שני הטעמים האחרונים חשובים כטעם אחד). יש בקבלה שהברית עולה לחזה – היסוד בתוך הגוף – ובעצם עולה למקום התפארת. ["ולספר תהלתו" ממשיך להלכות הבאות – "הללו את הוי′ כל גוים".] כן, כמו ש"ואהבת" הוא להאהיב – לעשות שכולם יספרו תהלתו.

נצח: הנצחת החסד

עוד ספירה שהיתה חסרה – הנצח. אמרנו שברגע שאברהם השלים את החסד, המדה העצמית שלו, הוא יכול להוליד בקדושה. ההנצחה שלו גם קשורה למה שה′ אומר לו "התהלך לפני והיה תמים". בדיוק מה שאמרנו ששלום-דוב-בער הוא הנצחת דוב-בער. פשיטא שכאשר נותנים את השם שלום-דוב-בער ממילא יש גם את אדמו"ר האמצעי בתוך הרבי הרש"ב. היה אפשר לומר שהנצח כלול בהוד, אבל לפי הענין כאן נצח לא קשור למיאוס. כן קשור להנצחת החסד.

ולסיכום (המספרים מציינים את סדר הטעמים בטור):

כתר (1)
צד כרת
יג תיקוני
דיקנא (2)

יג בריתות

חכמה (8)
לא נתלה
למשה אפילו
שעה

חסד (3)
לא נקרא
אברהם שלם
עד שנימול

נצח (נכלל בחסד)
הולדת
אברהם אחרי
שמל

מלכות (4)
ברית על
הארץ

בינה (7)
המפר ברית
אין לו חלק
לעוה״ב

גבורה (5)
מצילה
מדינה של
גיהנם

תפארת (10)
מעידה
שבחר בנו
לספר תהלתו

הוד (6)
מאוסה
הערלה
שנתגנו בה
הרשעים

יסוד (9)
אות
בבשרנו

הטעמים במשנה

לפני שנמשיך נסתכל גם במשניות וגם ברמב״ם כדי להבין את החידוש של הטור. הב״ח תוהה מה כל הדרוש הזה של הטור? למה בספר הלכה להאריך כל כך בדברי דרוש?! אבל בעצם יש לזה תקדים, שקצת פלא שלא כותב אותו – גם במשנה גופא יש משהו דומה וגם ברמב״ם יש משהו דומה. רק שבמשנה יש שבעה טעמים, ועוד פלא שיש שם עוד שני טעמים שהטור בכלל לא מזכיר – אם רוצה למצות כל טעמי ״גדולה מילה״ כאילו ׳פספס׳ שני טעמים, ולא ראיתי מי שמעיר.

המשנה היא במסכת נדרים סוף פרק ג:

קונם שאיני נהנה למולים, אסור בערלי ישראל [כי יהודי מהול בעצם, יש לו שם מהול.] ומותר במולי האמות [כי גוי הוא ערל בעצם.], שאין הערלה קרויה אלא לשם הגוים, שנאמר (ירמיה ט) כי כל הגוים ערלים וכל בית ישראל ערלי לב [בכינוי, ערלי לב, אבל לא ערלים.], ואומר (שמואל א יז) והיה הפלשתי הערל הזה, ואומר (שמואל ב א) פן תשמחנה בנות פלשתים, פן תעלזנה בנות הערלים.

[עד כאן רק אמר שהערלה שייכת לגוים, אבל לא התחיל לשבח את המילה ׳לשמה׳. כעת מתחיל:]

רבי אלעזר בן עזריה אומר, מאוסה הערלה שנתגנו בה הרשעים, שנאמר, כי כל הגוים ערלים [אם ננתח את המשנה לפי הפרצוף בטור – מתחיל בהוד, כמו ״מודה אני לפניך״. יש סדר בעבודה שמתחיל במיאוס.].

רבי ישמעאל אומר, גדולה מילה [בטור הכל המשך של ״גדולה מילה״. במשנה יש הרבה דברים שעל כל אחד מהם כתוב ״גדולה מילה״.] שנכרתו עליה שלש עשרה בריתות [תיקוני דיקנא, מדות הרחמים. מהוד עולים לכתר, כתכונת ההוד להודות על מה שלמעלה מטעם ודעת].

רבי יוסי אומר, גדולה מילה, שדוחה את השבת החמורה [לא הובא בטור. שבת הוא מעין עולם הבא, בינה כנ״ל. בעשרת הדברות, שבת היא כנגד הבינה כנודע, והיינו הבחינה ש״שבת מקדשא וקיימא״ מששת ימי בראשית (לא מה שישראל מקדשים את השבת, ששייך לחכמה, כמבואר בדא״ח). במשנה אין את טעם הבינה שבטור כנ״ל וע״כ י״ל שבמקום טעם הטור בא טעם השבת במשנה.].

רבי יהושע בן קרחה אומר, גדולה מילה, שלא נתלה לו למשה הצדיק עליה מלא שעה [שמנו בטור בחכמה. גם בטור הסדר הוא בינה ואח"כ חכמה, וכן במשנה הסדר הוא כך].

רבי נחמיה אומר, גדולה מילה, שדוחה את הנגעים [שייך לפרשה שעברה – קוצצים בהרת אם היא במילה. גם טעם זה לא מובא בטור. כאן אולי כי פשוט ש"עשה דוחה לא תעשה". בשבת אולי כי יש עוד מצוות שדוחות שבת – קרבנות דוחים שבת. נגעים שייכים לספירת הגבורה. אין במשנה את טעם הגבורה של הטור ועל כן בא טעם זה במקומו. הגבורה היא ענף הבינה – "אני בינה לי גבורה" – והיינו מה שדחיית הנגעים היא מתחת לדחיית השבת, ודוק].

רבי אומר, גדולה מילה, שכל המצות שעשה אברהם אבינו לא נקרא שלם, עד שמל, שנאמר (בראשית יז), התהלך לפני והיה תמים [היינו טעם החסד של הטור, וכן כאן במשנה הוא החסד המופיע לאחר הגבורה.].

דבר אחר, גדולה מילה, שאלמלא היא, לא ברא הקדוש ברוך הוא את עולמו, שנאמר (ירמיה לג), כה אמר הוי' אם לא בריתי יומם ולילה, חקות שמים וארץ לא שמתי [עוד טעם שהטור לא מביא. לדעת הבית הלל דלקמן אפשר לומר שהטור לא מביא זאת כי הוא "דבר אחר" והטור לא סובר שהדבר אחר מוסכם על דעת כל התנאים. אבל צריך להבין למה לא? כנראה מפני שהמלה "בריתי" בפסוק "אם לא בריתי וגו'" קאי על התורה, ולא על המילה. אך לגבי עצם המלה "ברית", יש סברא לומר שכל "ברית" בתנ"ך, הגם שאמורה לגבי משהו אחר, רומזת לברית מילה. כך גם לכאורה – כמו שנראה לקמן באריכות – בפסוק ממנו נלמד שהארץ נתנה בזכות ברית המילה. חידוש מאד גדול שנדון עליו בהמשך. צ"ל שזו דעת ה"דבר אחר". בפרצוף הטעמים, ה"גדולה מילה" הזו היא כנגד תפארת ומלכות – ""חקות שמים [תפארת] וארץ [מלכות]" – שהטעמים שכנגדם בטור (תפארת – "לספר תהלתו"; מלכות – נתנה הארץ) לא הובאו כאן במשנה.

יש גרסה בעין יעקב, מירושלמי, עם עוד דבר במשנה שבבבלי הוא ברייתא – "דבר אחר גדולה מילה שהיא שקולה כנגד כל המצוות". על זה כותב הבית הלל שהטור לא מביא זאת מפני שהוא "דבר אחר". גם בזה, המלה "ברית" בפסוקים המובאים להוכיח שמילה שקולה כנגד כל המצות לא קאי על פי פשט על ברית מילה, וצ"ל כנ"ל שה"דבר אחר" סובר שכל "ברית" רומזת לברית מילה. ראה מלאכת שלמה על המשנה. את הטעם הזה נכוון כנגד היסוד (במקום הטעם של היסוד בטור – שהמילה היא אות בבשר האדם) – שהרי היסוד נקרא כל, "כי כל בשמים ובארץ" (פסוק שקושר את שני ה"דבר אחר" יחד – "חקות שמים וארץ" ו"כי כל בשמים ובארץ").].

כמה היו במשנה? "מאוסה הערלה" ועוד ששה לשונות של "גדולה מילה" לפי הגרסה שלנו (כאשר האחרון הוא "דבר אחר"). לפי הירושלמי יש גם "גדולה מילה" שביעי. מתוכם שלשה (לירושלמי – ארבעה) הטור לא הביא. לפי הטעם של הב"ח לגבי כל הדרוש של הטור, שנראה תיכף, אולי גם נוכל להבין למה לא מביא.

ולסיכום פרצוף טעמי המשנה (במושכל ובמורגש – הסגולתא של הכח"ב והסגול החג"ת – הסדר במשנה הוא שמאל-ימין-אמצע, כשהקדמת השמאל שייכת לעצם סוד הברית, נטית היסוד שמאלה).

כתר-דיקנא

(2)

יג בריתות

חכמה (4)
לא נתלה למשה אפילו שעה

בינה (3)
דוחה את השבת

חסד (6)
לא נקרא
אברהם שלם
עד שנימול

גבורה (5)
דוחה את
הנגעים

תפארת (7)
"אם לא
בריתי...
חקות שמים
[וארץ] לא
שמתי"

נצח (נכלל בחסד)
הולדת
אברהם
אחרי שמל

הוד (1)
מאוסה
הערלה
שנתגנו בה
הרשעים

יסוד (8)
שקולה
כנגד כל
המצוות

מלכות (7)
"אם לא
בריתי...
חקות
[שמים] וארץ
לא שמתי"

הטעמים ברמב"ם

ברמב"ם זהו סיום הלכות מילה, גם מתחיל מ"מאוסה". במשנה יש סבה פשוטה לכך, כי יוצא מהדין של הנודר מהערלים. ברמב"ם ההלכה קודמת היתה האיסור למול גוי לשם רפואה. היתה הו"א שלמרות האיסור לרפאות גוי מותר למולו – יש לנו 'תאוה' למול את כולם – אך הדבר אסור מפני שהגוי לא התכוון למצוה. צריך לנתב את התאוה למול למי שמבין שעושים מצוה, כסיום ההלכה "לפיכך אם נתכוון הגוי למילה מותר לישראל למול אותו". הוא בא לרופא עם בעיה, והרופא אומר שצריך למול אותך – והדבר מותר רק אם מסכים למול לשם מצוה. גם כאן כאילו ראש של גוים, לכן ממשיך כמו המשנה במיאוס הערלה:

(ח) מאוסה היא הערלה שנתגנו בה הרשעים [כך ברמב"ם פרנקל, כמו המשנה.] שנאמר כי כל הגוים ערלים

וגדולה היא המילה שלא נקרא אברהם אבינו [קופץ מיד לאברהם אבינו – הרמב"ם מאד אוהב אותו, כידוע.] שלם עד שמל שנאמר התהלך לפני והיה תמים ואתנה בריתי ביני וביניך [מוסיף מלים שלא הוזכרו במשנה. כנראה רוצה להדגיש שהשלמות היא הקשר – הקשר בין אברהם לבין הקב"ה.] וגו'

וכל המפר בריתו של אברהם אבינו והניח ערלתו או משכה אע"פ שיש בידו מעשים טובים [לא כותב תורה, כך בפרנקל ומציינים זאת – בגרסאות אחרות יש גם "תורה ומעשים טובים הרבה".] אין לו חלק לעולם הבא [הבינה בחלוקה שלנו. אז בהלכה זו יש שלשה דברים – הוד, חסד, בינה. נראה שכל הסדר שלו, איך שהסברנו את הספירות, הוא ממטה למעלה. בינה היא שרש ההוד – "בינה עד הוד אתפשטת". אחר כך ממשיך בהלכה האחרונה.].

(ט) בא וראה כמה חמורה מילה [במשנה היה כתוב גם בזה "גדולה מילה".] שלא נתלה למשה רבינו עליה אפילו שעה אחת אף ע"פ שהיה בדרך [החכמה.

ומכאן עולה ל-יג מדות הרחמים:] וכל מצות התורה נכרתו עליהן שלש בריתות שנאמר אלה דברי הברית אשר צוה יי' מלבד הברית אשר כרת אתם בחרב ושם הוא אומר אתם נצבים היום כולכם לעברך בברית יי' אלהיך הרי שלש בריתות ועל המילה נכרתו שלש עשרה בריתות עם אברהם אבינו [הוא מונה אותן אחת לאחת – חידוש, ובכך מסיים הלכות מילה. למה חייב

למנות? להדגיש שכל **יג** הבריתות הן בפרשת ברית מילה – לאפוקי משהו שנראה תיכף בבית יוסף.] ואתנה בריתי ביני וביניך, אני הנה בריתי אתך, והקימתי את בריתי ביני וביניך, לברית עולם, ואתה את בריתי תשמור, זאת בריתי אשר תשמרו, והיה לאות ברית, והיתה בריתי בבשרכם, לברית עולם, את בריתי הפר, והקימתי את בריתי אתו, לברית עולם, ואת בריתי אקים את יצחק [הוא חותם את הלכות מילה עם "**יצחק**", הראשון שנימול לשמונה – **יצחק** = **ח** פעמים **הוי**', שהוא **יו** פעמים **יג**, קשור בעצם ל-**יג** בריתות שנכרתו על המילה.] בריך רחמנא דסייען.

לפי ההקבלה הנ"ל, חמשת הטעמים ברמב"ם עולים מלמטה למעלה (הוד-חסד-בינה-חכמה-כתר, החתימה ב-**יג** בריתות בכתר היא בסוד "מכתם" הנ"ל):

כתר-דיקנא
(5)
יג בריתות

חכמה (4) לא נתלה למשה אפילו שעה		**בינה (3)** המפר ברית אין לו חלק לעוה"ב
	חסד (2) לא נקרא אברהם שלם עד שנימול	
נצח (נכלל בחסד)		**הוד (1)** מאוסה הערלה

הולדת אברהם אחרי שמל	שנתגנו בה הרשעים

זו היתה רק הקדמה איך נמנים במשנה – 7 דברים (בלי הדבר אחר 6 דברים) – וברמב"ם חמשה דברים, בסדר עולה, ובטור 10 דברים (אבל לא אותם דברים). והסימן (לפי סדר הדורות) – **והי**, צירוף ספירת היסוד, שייך בעצם למצות ברית מילה.

ד. "גדולה מילה" – חיזוק שמירת הברית (ב"ח)

מעלת המילה על פסח (שגם בו כרת)

נעבור לבית יוסף – נקרא בשקט, כי לא כל דבר הוא חידוש:

מצות עשה לכל אדם מישראל שימול את בנו. בפרק קמא דקידושין (כט.) ומייתי לה מדכתיב (בראשית כא ד) וימל אברהם את יצחק בנו וקאמר התם דאם לא מיפקדא דכתיב (שם) כאשר צוה אותו אלהים אותו ולא אותה [היה לנו שיעור בענין – נוגע למחלוקת[3] המחבר והשו"ע אם אשה יכולה למול.].

ומה שכתב וגדולה היא משאר מצות עשה שיש בה צד כרת וגם נכרתו עליה שלש עשרה בריתות [כולל כאן את שני הענינים יחד. למה?]. כלומר אף על פי שפסח מצות עשה שחייבים עליה כרת מכל מקום לא נכרתו עליה שלש עשרה בריתות כמו שנכרתו על המילה.

מה אומר על זה הב"ח?

ומ"ש שיש בה צד כרת. כלומר גדולה היא על האדם מצות עשה זו למול את בנו משאר מצות עשה שזו יש בה צד כרת על הבן עצמו משא"כ

[3] ראה גם בשיעור הנ"ל הערה ב.

שאר מצות עשה דלית בהו אפילו צד כרת ואע"ג דמצות עשה דקרבן פסח אית ביה כרת מזה לא קמיירי דלא קאמר אלא במצות עשה שנוהגים בזמן הזה [הראש של הטור והשו"ע – רק מה שנוהג בזמן הזה. (אז מקטין את הברית, שרק טכנית אין פסח.) אלא אם כן נאמר שיש מעלה במצוה שנוהגת תמיד, בפני הבית ולא בפניו, על מצוות שמשתנות לפי הזמן – כמו רשב"י שלמעלה מהבית, שהחורבן לא פוגע בו. אפשר להביא מכאן ראיה שהש"ך סובר כב"ח, כי הביא רק את צד כרת ולא הזכיר את **יג** בריתות בכלל. (כל הטעמים הם 'אגדתא' וצד כרת הוא דין.) לכן הש"ך מביא רק אותו – בדיוק מתאים, כל השאר דרוש. החידוש של הטור, גם על המשנה וגם על הרמב"ם, שמילה גדולה משאר מצוות עשה – ועיקר הטעם הוא מצד כרת. יש לך קושיא על פסח? לא נוהג בזמן הזה. (לדעת הב"ח מובן למה המשנה וגם הרמב"ם לא מביאים שגדולה מילה מפני שיש בה צד כרת, מפני שאין דרכם ליחד דווקא מצות הנוהגות בזמן הזה.)].

"צד כרת" – על הבן כשיגדיל

נמשיך בבית יוסף:

ודייק רבינו לכתוב שיש בה צד כרת ולא כתב שיש בה כרת משום דאינו מתחייב כרת עד שיגדיל ולא ימול.

הבית יוסף מדגיש שיש במצות מילה "צד כרת" כי אפשרות הכרת היא רק אצל הבן (אף פעם לא אצל האב). וכך כותב הב"ח:

כלומר גדולה היא על האדם מצות עשה זו למול את בנו משאר מצות עשה שזו יש בה צד כרת על הבן עצמו.

מקור לימוד הברית על הארץ

נמשיך בבית יוסף:

ומה שכתב שי"ג בריתות נכרתו עליה. משנה סוף פ"ג דנדרים (לא ע"ב) פירוש שי"ג פעמים נזכר ברית בפרשת מילה [מדגיש זאת, אך נראה מה שכותב בהמשך.] (בראשית יז).

ומ"ש ולא נקרא אברהם שלם עד שמל. משנה שם ומייתי לה מדכתיב (שם יז א) התהלך לפני והיה תמים.

ומ"ש ובזכותה נכרת לו ברית על נתינת הארץ. נראה [אומר נראה, לא מפורש.] דהיינו מדכתיב (בראשית טו יח) ביום ההוא כרת השם את אברם ברית לאמר לזרעך נתתי [איפה כתוב? בכלל לא בברית מילה! אלא בברית בין הבתרים.].

על כך כותב הב"ח משהו שכלל לא נראה, בפרט שהב"י מדייק באומרו "נראה", סימן שיש כאן חידוש (ובודאי דייק היטב):

ומ"ש ובזכותה נכרת לו ברית על נתינת הארץ. כתב ב"י וז"ל נראה דהיינו מדכתיב ביום ההוא כרת ה' את אברם ברית לאמר לזרעך נתתי עכ"ל ושגגה היא פלטתו הקולמוס במהירות דפסוק זה כתוב בברית בין הבתרים וצ"ל במקומו פסוק שכתוב בפרשת מילה (שם שם ז–ח) והקימותי את בריתי וגו' ונתתי לך ולזרעך [אחריך] את ארץ מגוריך את כל ארץ כנען וגו' והכי איתא בבראשית רבה פרשה מ"ו על פסוק זה אם מקיימין בניך את המילה הן נכנסין לארץ ואם לאו אין נכנסין לארץ.

בהגהות והערות על הב"י (מכון ירושלים) מביא כאן שהירושלמי בנדרים פ"ג ה"ט מונה את **יג** הבריתות, ואחד הפסוקים שמביא הוא הפסוק של ברית בין הבתרים – כנראה מה שהרמב"ם מונה בדייקנות את ה-**יג** (כנ"ל) הוא לאפוקי

מהירושלמי . המאירי כותב – בשם הירושלמי – שברית בין הבתרים היא תחלת ברית מילה, ומביא ראשון את הפסוק הזה. כותב שכל סוף פרשת לך לך, מסיום ברית בין הבתרים עד סיום ברית מילה הוא ענין אחד. שם מעיר אמנ"ה (אמר מרדכי נתן הלוי) שיש **יג** בריתות גם בלי ברית בין הבתרים. אומר כאן שאפילו אם הב"י הסתמך על הירושלמי דבריו קשים שמביא את הפסוק על נתינת הארץ (כשאלת הב"ח, שכתב חריף שהוא שגגה ופליטת קולמוס) ולא את הפסוק שהביא הב"ח שמדבר להדיא על הארץ בברית מילה. לכאורה הערה זו האחרונה אינה נכונה, שהרי אם הבית יוסף סומך על הירושלמי – וודאי יש לירושלמי טעם למה פותח בפסוק מברית בין הבתרים – הוא עושה זאת בדווקא (כי מפסוק זה דווקא לומדים שברית מילה היא סגולה לירושת הארץ. ולגבי הפסוק שהב"ח מביא מפרשת ברית מילה עם דברי המדרש היינו בגדר חיזוק למה שכבר נאמר בברית בין הבתרים).

"גורעין ומוסיפין ודורשין" בין ברית בין הבתרים וברית מילה

כל הפלפול כאן, רואים שיש פה שיטה – נקרא לה שיטת הירושלמי – שפסוק זה, הגם שכתוב בברית בין הבתרים, קשור לברית המילה. מכאן נראה יסוד למה שנאמר למעלה (בדעת שני ה"דבר אחר") שכל הבריתות בתורה רומזות לברית מילה, החל מברית בין הבתרים (בסדרת מספרי ברית, ברית בין הבתרים הוא 1 וברית מילה 13, כמו ב"אחד מי יודע", מאחד ל**אחד**, ודוק).

נרצה להגיע לכך שברית מילה כוללת את כל מצות התורה – ה"דבר אחר" השני של המשנה שבגרסת הירושלמי. בפרשת ברית בין הבתרים – אחד הדברים היפים של טוביה וכסלר, הראשון בתקופה האחרונה שדייק לספור מלים ופרשיות בתורה וגלה ריבוי תופעות מעניינות – יש 258 מלים ובפרשת ברית מילה 355 מלים, ביחד **תריג** (כללות כל מצות התורה). לכאורה הייתי רוצה שיתחלק ל-**רמח** ו-**שסה**, אבל יש 10 יותר מ-**רמח** בפרשת ברית בין הבתרים ו-10 פחות מ-**שסה** בפרשת ברית מילה. צריך כאן להשתמש במדת "גורעין ומוסיפין ודורשין" – לקחת מברית בין הבתרים עשר מלים ולהעביר אותן לברית מילה. את עשר המלים אפשר לקחת מהפסוק הזה, שמסיים את ברית בין הבתרים (לפני פסוקי עשרת העממין) – "ביום ההוא כרת הוי' ברית וגו'". אז ה"ברית" הזאת תוכלל בפרשת ברית מילה (כרמוז בירושלמי)!

דבר ראשון, צריך להציל את כבודו של הבית יוסף – כשאומר "נראה" לא סתם טעה. חידוש שהב"ח לא הכיר את הירושלמי.

הב"ח: אריכות הטור לחזק שמירת הברית

הכי מענין הוא המשך הב"ח כאן:

ויש לתת לב לאיזה צורך האריך רבינו בדרוש זה [שאלה לאהכל כך מובנת – יש בטור הרבה 'חסידות'. למה הוא צריך לתמוה כאן על הטור?

[ד] אך ראה לקו"ש חכ"ה עמ' ??? שיש לומר על מנין הפסוקים בירושלמי ועל מנין הפסוקים ברמב"ם "מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי" – הירושלמי (בהמשך לתוכן המשנה) מדבר מצד הענין הכללי שבברית המילה (שהיא ביטוי לכריתת הברית הכללית עם עם ישראל, שהחלה בברית בין הבתרים ומתקיימת גם בכל ישראל שנקראו מולים) והרמב"ם (בהמשך לסדר ההלכות שלו) מדבר מצד המצוה הפרטית של ברית המילה (ועל כן מונה את הבריתות שנזכרו דווקא בציווי ברית המילה) – עיי"ש שבכך הסביר עוד שינויים (בתוכן ובסדר) בין המשנה והרמב"ם.

[ה] ודוק גם במובא בהערה הקודמת מלקו"ש חכ"ה.

רואים כאן איך עובד הראש של הב"ח – מענין מאד – שהיתה סבה אצל הטור שדרשה חיזוק, כך מבין שעובד הראש של גדולי ישראל:] כנראה שהיו מתרשלין בזמנו במצוה זו [כך נראה בהשקפה ראשונה. ראש מאד מנהיגותי-מלכותי, שדורשים לפי הדאגה למצב של עם ישראל. אבל:] וזה לא שמענו מאבותינו ומזקנינו כי הלא אין הדור שהיה שרוי רבינו בתוכו כל כך רחוק מדורינו זה [קצת יותר ממאתים שנה.] ואילו היה דבר זה בדורו היה נשמע גם לנו

אבל נראה בקושטא שגם בדורו היו רבים נכשלים בעון זה כמו שנמצא בדורינו שאין נזהרין בקיום מצות מילה כמאמרה [לא שלא חתכו את הערלה, אבל אומר כאן – ממש חסידות – שלא שמרו על קדושת הברית, תכלית ברית המילה. הוא אומר ש"גדולה מילה" היינו הטעם האמתי של מילה – קדושת הברית לכל החיים. מי שלא שומר – בטל את הברית ח"ו. רוצה לומר שכל האריכות כאן לא על עצם מצות מילה אלא הכל לחזק את שמירת הברית ותיקון הברית. משהו מאד מענין. סימן שהוא משיחיסט גדול, כמו שהרבי כותב – מהאריז"ל – שעיכוב הגאולה הוא כי לא נזהרים בשמירת הברית.] והוא כי עיקר המצוה [אינו לחתוך אלא] להיות עליו אות ברית קודש [כבר קשור לטעם שהטור מביא אחרי שמונת הטעמים, שהוא עצם היסוד כפי שהסברנו.] מאותיות שמו הקדוש יתברך [י"ל שרומז בפרט לאות ה-ו של שם הוי' ב"ה, שבראשה י', סוד "יסוד אבא ארוך ומסתיים ביסוד ז"א".] לשמור את כל גופו מכל טומאת עריות [הטור אמר בסוף דבריו שתכלית כריתת הברית הוא להלל את ה', אבל הוא אומר כאן שהתכלית היא שמירה מעריות.]

והנה הרבה [מן הסתם ה"הרבה" הם בעיקר מעמי הארצות שאין מקפידים כל כך על קלה כבחמורה, לא משומרי התורה והמצות בדקדוק ובפרט לא התלמידי חכמים שבדור. מכאן שוב רואים שעיקר הדאגה של המנהיג האמיתי הוא לפשוטי העם, שילכו בדרך ה' (שרק אז נזכה לגאולה).] נכשלו בעון זה לטמאות אות ברית קודש בעריות ובייחוד בבנות הערלים ומולידין בנים לעבודה זרה וגם רבים באים אל נשים פנויות בנדתן ונעשה להם כהיתר כיון שהיא ישראלית פנויה [נדמה לו שהיות שהיא ישראלית פנויה אין בכך כלום.]

וע"כ האריך רבינו בדרוש המילה [אם זו כוונת הטור איני יודע – אבל אצלו בטוח ככה כי הוא אכפתי, נוגע לו בעצם המצב של עם ישראל.] כמה גדולה היא אם מקיים אותה כמאמרה שלא יהא פוגם אותה כי מלבד שיש בה צד כרת ונכרתו עליה י"ג בריתות ולא נקרא אברהם שלם עד שנימול עוד דבר גדול מזה [רואים כמה הוא מלכות, משיחיסט, כמו שאמרנו, שהטעם הזה, טעם המלכות, הוא העיקרי אצלו:] שכריתת ברית על נתינת הארץ אינה אלא אם בניך מקיימין את המילה [לא רק מלים, אלא מקיימים את הברית – שומרים את הברית.] ואם לאו אין נכנסין לארץ א"כ נשמע שעון זה והוא כשפוגם אות ברית קודש דאינו מקיים מצות מילה [דהיינו] להיות דבוק עם קדושת שמו יתברך אלא נדבק אל החיצונים דבר זה הוא מחזיק גלותינו בין האומות שאין נכנסין לארץ [בדיוק כמו שהרבי מביא בשם האריז"ל. שוב, העיקר אצלו הוא ענין הגאולה ומה מעכב בעדה]

ועוד דבר גדול מזה שמצלת אותנו מדינה של גיהנם וכשישראל בא על הגויה נמשכת ערלתו ודומה כמי שאינו נימול ונופל בגיהנם כדאיתא פרק שני דעירובין (דף י"ט.) ומביאו ב"י. עוד גדול מזה שע"י שמפר ברית לפגום אות ברית קודש ונמשכה ערלתו אע"פ שיש בידו תורה ומעשים טובים אין לו חלק לעוה"ב [כל הדברים שמביא – שראינו שלא כתובים בשאר המקומות – הם כי לא מקפידים על שמירת הברית.].

צא ולמד ממשה רבינו וכו' והוא דסנולת מצוה זו כשמקיימין אותה בזמנה [מוסיף כאן משהו שלא היה כתוב בכל המקומות האחרים – סגולה מיוחדת של ברית מילה בזמנה, ביום השמיני. והיינו קשור למשה רבינו שהתרשל לקיים את המצוה בזמנה:] גורם שיהא נדבק בקדושת שמו יתברך שלא תהא נפגמה ונטמאה בשום ביאה בעבירה וזה שכתב רבינו על כן צריך ליזהר בה מאוד לקיימה בזמנה [שתי מלים אלו לא מופיעות בטור... רק "להזהר בה מאד".] ושלא יהא פוגם קדושתה בשום ביאת איסור [כעת מוסיף על ביאות אסורות, שעד כאן הזכיר רק אותן:] והוצאת זרע לבטלה כנ"ל דעת רבינו בדרוש זה [יש דרושים בטור, והדרושים בטור משקפים אקטואליה.].

ה. מילה וציצית

בית הלל: ציצית גדולה ממילה

היו עוד כמה דיוקים בבית יוסף, אבל אני רוצה להגיע לעיקר – ה"בית הלל" על השו"ע. בשו"ע על הדף יש רק ש"ך קצר, אבל בסוף יש בית הלל. הוא כותב חידוש שבאמת תמהים עליו איך אומר זאת.

וגדולה מצוה זו משאר מצות עשה. ונראה חוץ [מ]מצות ציצית [שישנה מצות עשה שעוד יותר גדולה ממצות מילה – ציצית.] משום דכתב הטור באו"ח בסימן כ"ד גדולה מצות ציצית ששקולה כנגד כל המצות [לשון של הטור, שלא כתב כאן. מדייק הבית הלל ש"שקולה כנגד כל המצות" יותר גדול מ"גדולה מכל מצות עשה".]. ולשון זה שכתב בשו"ע יותר משאר מצות עשה הוא גם כן לשון הטור, ואם כן דברי הטור סותרים זה את זה. לכן צ"ל מה שכתוב כאן יותר משאר מצות עשה, איירי חוץ מציצית [היה יכול לכתוב גם הפוך, אבל לא יכול לכתוב הפוך כי שם שקול כנגד כל המצוות – אי אפשר לומר שיש משהו שעוד יותר שקול.] שהיא גדולה ככל המצות דהיינו תרי"ג. ואף על גב דאיתא בגמרא פרק ד' דנדרים דף לב [מה שראינו הרגע] דבר אחר גדולה מצות מילה ששקולה ככל המצות, הטור לא סבירא ליה כדבר אחר הנ"ל ולכן לא הביאו בטור בסימן זה [הסברנו למה לא סבירא ליה – כי הפסוק שהביא שם לא הולך על ברית מילה. אבל לפי היסוד שכל ברית היא ברית מילה – אפשר להצדיק.], וגם הגרסא במשנתינו גם כן אינו, ואף שתוס' ז"ל ורבינו ניסים כתבו במשנה פירוש עלה ששקולה כנגד כל המצות [ואם כן משמע שכן גרסו.], מכל מקום במשנה שלפנינו אינו [ואפילו אם כתוב במשנה הוא לא הביא, כמו שראינו – כי לא סובר "דבר אחר" – אפילו בלי הדיוק בגרסה.] וק"ל.

נסתכל כעת בפירוש יד אברהם, שמובא כאן על הדף בשו"ע באוצר מפרשים.

מצוה גדולה לעומת מצוה כללית – יחיד ורבים

לפני כן, מה כאן המחלוקת? בין מצוה אחת שגדולה מכל מצוות עשה למצוה אחת ששקולה כנגד כל המצוות. חוץ מכך ש-**תריג** כולל גם את מצות הלא-תעשה, יש כאן מחלוקת עקרונית – כמו "יחיד ורבים" – בין הכי גדול להכי כללי.

יש אחד שהוא הכי גדול ויש אחד שהוא הכי כללי, הכי שייך לכולם, כמו רבי אמתי שהוא נשמה דאצילות וגם נשמה כללית. המחלוקת היא בין יחיד שהכי גדול כיחיד לבין אחד שהכי כללי היא מחלוקת בין משיח בן יוסף למשיח בן דוד, בין יסוד למלכות. היסוד הוא "חד בדרא" – בדיוק ברית מילה, לכן דבר זה תפס אותי. ברית מילה הכי גדולה כדבר פרטי, כ"צדיק יסוד עולם", אבל בציצית יש משהו הכי כללי – שקול כנגד כל **תריג** מצוות. **תריג** בגימטריא **בנין**

המלכות. שני ראשים גם בעם ישראל – יש ראש שהעיקר הוא הצדיק ויש ראש שהעיקר הוא הכלל.

יתכן שהבית הלל הוא ראש 'ציוני' שהעיקר הוא הכלל ואילו השו"ע הוא ראש חרדי-חסידי שהעיקר הוא הצדיק. הגם "שיחיד ורבים הלכה כרבים" – לגבי כלל זה כולם צריכים להסכים. בכל אופן, מאד ברור שהראש של היד אברהם שכעת נקרא הוא ראש של ספירת היסוד, וממילא ברית מילה חייב להיות הכי חשוב – היסוד בעצמו, ה"צדיק יסוד עולם" – והראש של בית הלל הוא ראש של הכלל, מה הכי כללי, כולל את הכל, מלכות לעומת יסוד.

השגות היד אברהם על הבית הלל

אחרי ההקדמה הזאת נראה את היד אברהם:

וכתב בספר בית הילל דנראה דהיינו חוץ ממצות ציצית, שהרי כתב הטור באו"ח סימן כ"ד ששקולה כנגד כל המצות [לפני שנמשיך – יש ראיה מיניה וביה שהטור לא סובר כמו הבית הלל. פלאי פלאים שגם היד אברהם, שרוצה לתקוף את הבית הלל, לא מביא את דברי הטור המפורשים בטעם האחרון – "ואינה כשאר כל המצות כמו התפילין והציצית שאינן קבועין". הוא לא קרא את זה? קרא רק את השו"ע ולא את אריכות הדרוש של הטור?!], ואם כן מה שכתב כאן גבי מילה שהיא גדולה משאר מצות עשה על כרחך היינו חוץ מציצית שגדולה יותר. ולא סבירא ליה כהאיכא דאמרי דאיתא בנדרים (דף ל"ב) דמילה שקולה ככל המצות.

[עד כאן הבית הלל. וכותב היד אברהם:] ואין זה נכון, דאיך אפשר דציצית גדולה ממילה שיש בה כרת ודוחה שבת, מה שאין כן ציצית. [אמרנו שדוחה נגעים מצד עשה דוחה לא תעשה. יתכן שדחית שבת כלולה בכרת – עשה דוחה לא תעשה, אבל לא דוחה לא תעשה שיש בו כרת. אולי עשה עם כרת כן דוחה לא תעשה שיש בו כרת. בכל אופן, היד אברהם אומר שהדברים שהטור מביא כה ברורים וחזקים – מה עולה בדעתך?!]

ועוד, דבספרי פרשת שלח איתא בזה הלשון, וראיתם אותו וזכרתם, מגיד שכל המקיים מצות ציצית מעלים עליו כאילו קיים כל המצות, וסיים דקל וחומר לכל מצות שבתורה, ואם כן אדרבא משמע דציצית קילא משאר מצות עשה. וכן איתא במנחות (דף מ"ד) [כמו בספרי], ועיין שם בצאן קדשים, אלא דמכל מקום קיומא [של מצות ציצית] חשוב כאילו מקיים כל המצות, ולאו דגדולה מהן קאמר, ולזה נתכוון הטור באורח חיים. [אבל כאן כותב מה הכי גדול. עיקר מה שרציתי אותו הוא בשל ההמשך:] ולשון זה מצינו בבבא בתרא [לגבי עוד מצוות, אף שבטור מביא רק על ציצית:] גבי צדקה ששקולה כו', וגבי שבת בירושלמי, וכן גבי תלמוד תורה.

אם כן, יש לציצית חברים טובים, אבל לא אומר שהכי גדול – רק שקיום המצוה הזו נחשב כאלו מקיים את הכל. [כל הסימן הזה הוא אגדתא, עם שקלא וטריא בלי נפקא מינה.] כן, לכן אמרנו שאין כאן אריכות בהלכה. ב"ה שמישהו מתחשב בנו....

מבנה המצוות הכלליות

חוץ ממה שאמרנו קודם, שלדעתי הגדולה כאן היא ספירת היסוד וגדולת הציצית היא מצות

---

[1] ראה יבמות ה, ב ובמאירי שם ג, ב (המקדים כללים לכל הסוגיא) ועצ"ע (וראה הכללים שהביא בזה רב נסים גאון בשבת קלג, ב).

המלכות – מוסיף בסוף צדקה ושבת ותלמוד תורה. [ציצית היא רשות.] מתאים גם להבדל בין יסוד למלכות – מצוה לעומת רשות (סוד "בריש הורמנותא דמלכא", רשות המלך-מלכות). [יש שיחה בלקו"ש חכ"ה שמדבר על הרבה מהענינים האלה, ובח"י עמ' 51 הערה 20 גם על הפסוק שהביא, גם על הש"ך שיש כרת כי הוא ענין כללי.] זהו סוד "מכתם לדוד" – תיקון הברית שהוא המשכה מכתר ליסוד.

במצוות הכלליות שהיד אברהם מזכיר, לגבי צדקה: בתניא כתוב שצדקה היא מצוה כללית, סתם "מצוה" בירושלמי – אז יש באמת מקום לשקול מה יותר גדול, צדקה או מילה. בסדר ההלכות הצדקה מופיעה לפני מילה כנ"ל. מהי צדקה? הייתי יכול לחשוב שהיא חסד, אבל נראה מה כתוב בשו"ע בתחלת הלכות צדקה – סימן רמז, ג:

כל המרחם על העניים, הקב"ה מרחם עליו [בלשון חז"ל "כל המרחם על הבריות מרחמים עליו מן השמים".]: הגה – ויתן האדם על לבו שהוא מבקש כל שעה פרנסתו מהקב"ה, וכמו שהקב"ה ישמע שועתו כך הוא ישמע שועת עניים. גם יתן אל לבו כי הוא גלגל החוזר בעולם, וסוף האדם שיבא הוא או בנו או בן בנו לידי מדה זו, וכל המרחם על אחרים מרחמין עליו (מלשון הטור).

מכאן אני לומד שצדקה היא מדת הרחמים. מדת הרחמים היא פנימיות ספירת התפארת. הרבה פעמים אומרים שכל **תריג** מצוות התורה הן בתפארת. בתיקון ליל שבועות אומרים את כל **תריג** המצות. מובא אצלנו בדברים כלליים של התורה שהענין של **תריג** המצוות שייך לספירת התפארת, היינו "גופי תורה", "תפארת גופא" (כללות כל השיעור קומה של התורה. והוא סוד "תתן אמת ליעקב" – יעקב הוא מדת התפארת, וה-י שלו, שרש נשמתו, מדת האמת שלו, נמשכת עד לעקב, עד לגוף שלו – **אמת עקב** = **תריג**.

יעקב שלח לעשו – "וידו אחזת בעקב עשו" – "עם לבן **גרתי**' ו**תריג** מצות שמרתי"). בתניא הוא כותב ש"רחבה מצותך מאד" – צדקה היא המצוה שה' מקיים. כתוב שהגוף הוא ה"רחבה" לעומת הראש. בכל אופן, מצות הצדקה היא רחמים.

אז יש לנו צדקה בתפארת ומילה ביסוד וציצית במלכות. מה כללי בציצית שלא הזכרנו? [הגימטריא.] **ציצית** (מלא, כן מביא רש"י) שוה 600 ויחד עם **ח** חוטים ו-**ה** קשרים עולה **תריג**. כל מצוה כוללת תרי"ג (כנ"ל ביד אברהם בשם חז"ל), אבל יש כאן רמז מובהק שרש"י מביא בפשוטו של מקרא דווקא לגבי ציצית. גם מפורש בה, שאין באחרים, ו"וראיתם... וזכרתם את כל מצות הוי'". הספרי אומר שק"ו לכל המצוות, אך בכל אופן כתוב כאן ולא במקום אחר. ציצית היא לבוש – לבוש הוא מלכות ("לבוש מלכות"). יש בה תכלת – תכלת וחור הן לבוש מלכות. כתוב בפירוש בקבלה שתכלת היא מלכות – כל המצוה הזו היא מצוה של מלכות.

אם יש לנו צדקה ברחמים, מילה ביסוד וציצית במלכות – איפה שבת ות"ת שמביא כאן? תפארת-יסוד-מלכות בקו האמצעי. אם אני רוצה שהכל יהיה בקו האמצעי – גדר מצוה כללית שבאמצע, כולל ימין ושמאל – אז דעת וכתר. תלמוד תורה אשים בדעת, מוחין, כולל את כל החב"ד. שבת היא "וקראת לשבת ענג". הייתי יכול לומר שהיא "מקדשא וקיימא" בבינה (ורק האדם שמקדש ממשיך מוחין דאבא, וברעוא דרעוין עולים לכתר) ותלמוד תורה בחכמה, אבל אם הפשט של שבת הוא ענג היא בכתר (בעתיק, פנימיות הכתר).

אז יש לנו כאן חמש מצוות כלליות כנגד כתר-דעת-תפארת-יסוד-מלכות:

כתר	שבת
דעת	תלמוד תורה
תפארת	צדקה
יסוד	מילה
מלכות	ציצית

ציצית – מצוה של "זהיר טפי"

עוד משהו לגבי ציצית: ברור למה תורה, שבת וצדקה הם מאד כלליים. מילה – המילה עושה אותי יהודי. מה המעלה של ציצית? איך היא בכלל הגיעה לכאן, היא רשות, ואפילו אם היתה חובה מה הדמיון? הוא מביא בתניא את "אבוך במאי הוי זהיר טפי" – ציצית. הרבי ר' אלימלך אמר שהמצוה של הדור שלנו – עד ביאת משיח – היא ציצית. לא סתם זו הדוגמה של "אבוך במאי הוי זהיר טפי" וכמצוה מיוחדת של הדור.

בתניא כותב שה"זהיר טפי" הוא סוד הגורל – גורל הוא כתר, אבל "נעוץ סופן בתחלתן", מלכות בכתר ("אין כתר אלא למלך", "כתר עליון איהו כתר מלכות"), ויכול להתבטא בדבר שהוא רשות. [אולי קשור לכח השמירה של הציצית, כמו שהציציות טפחו על פניו.] נכון, זה הקשר בין המילה לציצית – הציצית היא השמירה על המילה, "ולא תתורו וגו'" שכתוב בפרשת ציצית (עוד דבר כללי מאד בציצית, שדווקא את פרשת ציצית מוסיפים לקריאת שמע – "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד", יסוד אמונת ישראל). אם הב"ח אומר שכל מצות מילה אינה החיתוך אלא שמירת הברית – מה הסגולה לשמירת הברית? ציצית, כמו שמפורש בגמרא.

מילה, ציצית ושבת בדין "ציצין המעכבין את המילה"

איזה עוד קשר יש בין ברית מילה לציצית? "ציצין המעכבין את המילה" – חתיכות עור שמכסות את רוב העטרה. יש ציצין שמעכבין וציצית שלא מעכבין. הדין שבשבת אם המוהל משך את ידיו חוזר רק על ציצין המעכבין אבל באמצע העבודה חוזר גם על ציצין שאינן מעכבין.

עיקר החידוש של מצות מילה שהיא דוחה שבת, ולכן דיני מילה נמצאים בגמרא במסכת שבת – קשר בין שתי מצוות כלליות שאמר היד אברהם. צריך לומר שגם "שבת שקולה כנגד כל המצוות" ודאי לא מתכוון רק ללאו אלא לעשה, "וביום השביעי תשבות". לאוים יש עוד, כמו ע"ז וכו', אבל יש חידוש בעשה של שבת (שנקרא בראשונים גם "עשה שיש בו כרת", בדומה למילה ופסח).[1]

גדר פריעה ביחס ל"ציצין המעכבין את המילה"

יש במסכת שבת פרק "רבי אליעזר דמילה", פרק יט במסכת שבת, שמסיים במשנת "אלו הן ציצין המעכבין את המילה" שסיומה – "הכל הולך אחר הסיום", של כל הלכות מילה – "מל ולא פרע את המילה כאילו לא מל". אצלנו פשוט שמילה ופריעה הן שתי פעולות, עם כל הפירושים לכך בחסידות, אך ברש"י ותוספות כאן אני רואה שכלל לא פשוט גדר פריעה, מה משמעות המשנה בכלל. רש"י אומר "'פרע' – גילה". המשנה היא

---

[1] ורמז יפה: **שבת פסח** (שנקרא שבת בין המועדים, "ממחרת השבת", היינו שפסח הוא מעין ממוצע המחבר בין שבת לשאר המועדים [טעם לשבח למה אין שמחה בפסח, שהרי עיקר ענין שבת הוא ענג ולא שמחה]) = 850 = 10 פעמים **מילה**; היינו שיסוד הכל הוא מילה, כריתת ברית (שעל כן יש בו כרת), ודוק. **שבת פסח מילה** = 935 = **הכל** פעמים **טוב** (**מילה** = **ה** פעמים **טוב**, "אמרו צדיק [מהול] כי טוב גו'").

"מל ולא פרע את המילה" – גילה את המילה. אצלנו – כך מצטט בטור והשו"ע – "מל ולא פרע כאלו לא מל" (בלי "את המילה"), שברור שהן שתי פעולות, אבל כאן "ולא פרע את המילה", צריך לגלות את המילה. בכל אופן, רש"י לא אומר כאן שיש פעולה של קריעת הקרום הדק בפריעה (כפי שאמר בפירוש המשנה לעיל קלג, א: "ופורעין את העור המכסה ראש הגיד") – רק שמדובר בגילוי הפריעה. איך אני יודע? כי גם תוספות חושב ככה:

מל ולא פרע את המילה כאילו לא מל – תימה אמאי איצטריך למיתני האי כיון דכבר תנא דבשר החופה את רוב העטרה מעכב המילה וכי לא פרע עדיין רוב עטרה מכוסה.

נראה ברור בתוספות ש"פרע את המילה" הוא אותו דבר כמו קודם לגבי ציצין המעכבין – צריך להשלים כראוי את פעולת המילה. אפשר לדחוק שיש כאן עוד פעולה, אבל בפשט נראה שפשוט ש"פרע את המילה" הוא סיום המילה שלא יהיה "בשר [לא משמע קרום דק] החופה את רוב העטרה". לא עיינתי בזה מספיק – צריך אחר כך לעיין. [היה דיון ארוך בפשט התוספות.]

[תוספת אחרי העיון:] ואכן, בשפת אמת על אתר מסביר שהפריעה במשנה זו אינה הפריעה הרגילה (בלי לדייק בפירוש במלים "פרע את המילה", שלכאורה מחזק את דבריו) ובכך מיישב דברי התוס' הנ"ל שרבים תמהו עליהם (ולכאורה י"ל שגם פירוש רש"י, שאינו מזכירו, תומך את דבריו ורש"י פירש כאן בניגוד לפירוש הר"ח שאינו כשפ"א, כמובא בסוף דבריו):

במשנה מל ולא פרע כו'. נראה לפרש דלא קאי על הפריעה מה שקורעין עור השני אלא על עור העליון, וקמ"ל דלא סגי במה שחותך מלמעלה אם נשאר עדיין עור מונח ומכסה את העטרה דבעינן שיגלה את העטרה וצריך למול כל העור אשר על העטרה [וכן בתוס' ביבמות (ע"א ע"ב ד"ה מ"ט) משמע דממתני' דהכא אין ראי' דעור הפריעה מעכב ע"ש שהוביחו כן מתוך קושית הגמ' ולא הביאו מכאן]. ובזה מובן תמיהת התוס' דא"כ היינו דקתני רישא דחופה רוב העטרה מעכב, דאי נימא דקאי על עור הפריעה אין מובן תמיהתם. דהא מרישא דמתני' הוי ס"ד לומר דכל שחתך העור העליון אף שנשאר עור הפריעה אין העטרה מכוסה דגם עור הפריעה בכלל העטרה. [כמו שהקשו המג"ש והתוי"ט. אכן הר"ח פי' ולא פרע כלומר לא קרע את העור דקאי על העור השני דבעי קריעה. ולפ"ז מיושב תמיהת התוס' כנ"ל].

וראה גם בשו"ת נפש חיה (יו"ד סימן עג ד"ה "ובזה"; הובאו דבריו במתיבתא אוצר עיונים, עיון עא פ"ב) מדבריו עולה שכל דין "ציצין המעכבין את הערלה" במשנתנו אינו מדין מילה אלא מדין פריעה (שלכן הלשון "בשר החופה את רוב העטרה", שהרי גילוי העטרה שייך לדין פריעה) ולכן יש מקום לקושית התוס'. גם מדבריו עולה שהבין בתוס' שיש שייכות בין "ציצין המעכבין את המילה" לפריעה (וממילא הפריעה במשנתנו מובנת כהרחבת גדר פריעה מעבר לקרום הדק – על דרך דברי השפ"א, אך בסגנון אחר – ודוק).

פריעה – עיקר המילה

בשו"ע כתוב רסד, ד:

(ד) מל ולא פרע כאלו לא מל.

מביא זאת בלי "ולא פרע את המילה", ומקדים זאת לדין של "ציצין המעכבין".

מענין שבשו"ע על הדף גם על ההלכה הזו אין שום פירוש. יפה מאד שיש פה ראשון לציון מבעל אור החיים הקדוש:

מל ולא פרע. ולפי זה נראה לי דמי שמל ולא פרע וחייבוהו אחר כך לפרוע [פשיטא לו שאלה שתי פעולות.] צריך לברך אשר קדשנו במצותיו וצונו על המילה [ולא על הפריעה, קודם כל כי אין

מצוה כזו בפני עצמה וממילא אין נוסח ברכה כזו, והחידוש הוא שמברך "על המילה" רק על הפריעה – זהו החידוש של הלכה זו.] כי זו היא עיקר המילה, ועיין מה שכתבתי בחיבורי על הש"ס במסכת שבת פירק יט דקא משמע לן מתניתין [מתרץ את התוספות.] באומר מל ולא פרע לגבי שבת, דיתורא דמתניתין היא לומר דכשם שצריך לחזור בשבת על ציצין המעכבין את המילה מבשר הערלה, כן צריך לחזור ולחלל שבת על עור הפריעה אם הוא חופה וכו' [ולא הבנתי זאת ממה שכתוב קודם במשנה לגבי ציצין המעכבין כי זה משהו אחר – ציצין המעכבין ועור הדק של הפריעה הם שני דברים, וצריך לומר בשניהם.], כיון דעיקר המילה היא הפריעה. ושייך שפיר לומר על המילה כי זו מיקרי נמי מילה.

כל זה נוגע לחקירה שראינו האם ב"מל ולא פרע" קיים חצי מצוה או לא .[ח]

מילה ופריעה – כח ל"יתגבר" ב-תריג מצוות

נסיים: "**מל ולא פרע כאלו לא מל**" שוה **יתגבר** (המלה הראשונה של השו"ע), אותיות **בתרי"ג**. כנראה שאם מלים ופורעים כמו שצריך זה נותן כח על כל החיים להתגבר (לעמוד נגד היצר הרע) בקיום התורה והמצות, ועל כן מצוה זו גדולה משאר מצות.

[ח] ראה שיעור ג' אדר ש"ז (ולהעיר שדנו באחרונים – ונחלקו הפוסקים – בנפק"מ להלכה ממימרא זו בסיום המשנה דנן לגבי חלוקת מילה ופריעה לשני אנשים בשבת).

דבר יום ביומו – פרשת בהר

פרשת בהר יום ראשון – מתנה לכלה

"כִּי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם וְשָׁבְתָה הָאָרֶץ שַׁבָּת לַה'. שֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְרַע שָׂדֶךָ וְשֵׁשׁ שָׁנִים תִּזְמֹר כַּרְמֶךָ וְאָסַפְתָּ אֶת תְּבוּאָתָהּ. וּבַשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִת שַׁבַּת שַׁבָּתוֹן יִהְיֶה לָאָרֶץ שַׁבָּת לַה' שָׂדְךָ לֹא תִזְרָע וְכַרְמְךָ לֹא תִזְמֹר". מחזור השמיטה דומה מאד למחזור השבת, "שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעָשִׂיתָ כָּל מְלַאכְתֶּךָ. וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת לַה' אֱלֹהֶיךָ" – שבת לה' בימי השבוע ושבת לה' בשנות השמיטה.

השבת היא "מתנה טובה" שה' נתן לבני ישראל, יום של ענג ומנוחה – מתנת נישואין שהחתן נותן לכלה, ה' הוא החתן וכנסת ישראל היא הכלה. באותה מידה, שנת השמיטה, שבה הארץ נחה, היא מתנת נישואין שבני ישראל נותנים לארץ ישראל – ישראל הוא חתן והארץ היא הכלה כמו שנאמר "כי יבעל בחור בתולה יבעלוך בניך".

[עמודיה שבעה]

פרשת בהר יום שני – עבודה עברית

"וְכִי תִמְכְּרוּ מִמְכָּר לַעֲמִיתֶךָ אוֹ קָנֹה מִיַּד עֲמִיתֶךָ אַל תּוֹנוּ אִישׁ אֶת אָחִיו". רש"י מביא כאן את דברי חז"ל: "מנין כשאתה מוכר מכור לישראל חברך? תלמוד לומר וכי תמכרו ממכר, לעמיתך מכור. ומנין שאם באת לקנות קנה מישראל חברך? תלמוד לומר או קנה מיד עמיתך".

זו הלכה למעשה: למשל, יש לך ברירה להעסיק בשיפוצים פועל יהודי או גוי? תן עדיפות לאחיך, ביטוי ממשי למצות "ואהבת לרעך כמוך" שהיא "כלל גדול בתורה". הלכה זו נוהגת בכל מקום ובכל זמן, כמו שכתב למשל בעל 'החפץ חיים' (בספרו אהבת חסד), אבל היום בארץ ישראל זו מצוה כפולה, ההידור המיוחד של הדור שלנו.

ומה לעשות אם עבודה עברית היא האופציה היקרה יותר? עד הפרש מסוים, נדרש באמת לשלם יותר (הדעה המקלה בפוסקים מחייבת להוסיף עד 15%). אבל המשימה העיקרית היא לא להתייחס לזה כחוב הלכתי 'מעיק', חס ושלום, אלא **לשמוח** בהזדמנות לחזק את האהבה והאחוה, החברות והערבות בתוכנו, כמו סימן השנה שלנו: **תשע"ח** – **ת**הא **ש**נת **ע**רבים **ח**ברים.

פרשת בהר יום שלישי – מהר סיני לארץ ישראל

"וְנָתְנָה הָאָרֶץ פִּרְיָהּ וַאֲכַלְתֶּם לָשֹׂבַע וישַׁבְתֶּם לָבֶטַח עָלֶיהָ... וְצִוִּיתִי אֶת בִּרְכָתִי". הפרשה שלנו פתחה "וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּהַר סִינַי לֵאמֹר... כִּי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ" – יש קשר ישיר בין הר סיני לארץ ישראל המבורכת בכל טוב, בזכות התורה מגיעים לארץ ישראל.

המעבר מהר סיני לארץ ישראל כתוב בלשונות הגאולה שנאמרו ביציאת מצרים: הלשון הרביעית היא "ולקחתי אתכם לי לעם" והכוונה למתן תורה בהר סיני, והלשון החמישית היא "והבאתי אתכם אל הארץ". ארבע הלשונות הן כנגד ארבעה רבדים בנשמה "נפש רוח נשמה חיה", והלשון החמישית היא כנגד המדרגה הגבוהה ביותר, "היחידה שבנפש".

הר סיני עצמו נמצא במדבר שמם, מקום "תוהו" וחורבן, לעומת ארץ ישראל המיושבת. בלשון הקבלה, זהו ההבדל בין "עולם התוהו" ל"עולם התיקון". בעולם התוהו יש עוצמה אדירה של "אורות מרובים" שאינם מצליחים להתיישב בכלים מתאימים. רק בעולם התיקון האורות מתיישבים ונקלטים היטב בתוך כלים רחבים ומתאימים. המלה "בְּהַר" עצמה (כשם הפרשה)

רומזת לאור **בהיר**, והחידוש הוא שברכת הארץ הטובה מתחילה מהאורות הגדולים של הר סיני, אורות שיורדים להתממש בברכה הגשמית של ארץ ישראל.

ובגימטריא: **סיני** = 5 פעמים **הוי'**, **ארץ ישראל** = **לב** פעמים **הוי'** (כאשר פרשת בהר היא הפרשה ה-**לב** בתורה). ושניהם יחד, **סיני ארץ ישראל** = **יחידה** פעמים **הוי'**.

[לחיות עם הזמן, פרשת בחקתי]

פרשת בהר יום רביעי – מי הגואל

"כִּי יָמוּךְ אָחִיךָ וּמָכַר מֵאֲחֻזָּתוֹ וּבָא גֹּאֲלוֹ הַקָּרֹב אֵלָיו וְגָאַל אֶת מִמְכַּר אָחִיו". נפתח בחשבון: עד פרשת בהר, השורש**גאל** מופיע בתורה שלש פעמים בלבד, ואילו בפרשת בהר יש 19 פעמים **גאל**, הריכוז הגדול ביותר של גאולה בפרשות התורה. הבאה בתור היא פרשת בחקותי (שפעמים רבות נקראת יחד עם בהר), ובה עוד 12 פעמים **גאל**. זהו רמז יפה: עד סוף ספר ויקרא יש **גאל** (34) פעמים **גאל**, בחלוקה של **ג-אל**. אם נמשיך לספור את הופעות השורש גאל בכל התורה נגיע ל-45 פעמים = **גאולה** פעמים!

בכל התנ"ך, הריכוז הגדול ביותר של **גאל** הוא במגילת רות (שנקרא בחג שבועות) – ב-85 הפסוקים במגילת רות יש 23 פעמים **גאל**. יש יחס מובהק בין 45 ל-23, שהרי 23 הוא הנקודה האמצעית של 45.

והנה בפרשתנו ובמגילת רות מודגש שקרוב המשפחה הוא הגואל המועדף, יש לו זכות קדימה לקנות-לגאול את השדה, כדברי בועז לרות "אִם יִגְאָלֵךְ טוֹב יִגְאָל וְאִם לֹא יַחְפֹּץ לְךָ וּגְאַלְתִּיךְ אָנֹכִי". יש כאן רמז חשוב לגאולת עם ישראל: הגואל הקרוב של ישראל הוא הצדיק, כלומר גאולת ישראל מתוך היותם זכאים לגאולה, צדיקים ועוסקים בתורה. אלא שכמו במגילת רות, יכול להיות שהגואל הקרוב איננו רוצה לגאול, אנחנו לא מוצאים חן בעיניו, נראים רחוקים ומלוכלכים... אז בא הקב"ה ואומר "וגאלתיך אנכי" – אני עצמי גואל אתכם, מבלי להביט על החיצוניות, "למעני למעני אעשה".

[בעתה אחישנה עמ' קכט. התוועדות ט"ז אייר תשע"ו]

פרשת בהר יום חמישי – גר תושב

"וְכִי יָמוּךְ אָחִיךָ וּמָטָה יָדוֹ עִמָּךְ וְהֶחֱזַקְתָּ בּוֹ גֵּר וְתוֹשָׁב וָחַי עִמָּךְ". מיהו "גר תושב" לפי ההלכה?

על רגל אחת, גר תושב הוא אדם המאמין בתורת משה רבינו ושומר שבע מצוות בני נח. למעשה, כיום יש הרבה בני-נח חסידי אומות העולם, במקומות רבים בעולם. אבל המושג "גר תושב" מיוחד למי שגָר-יושב בתוכנו בארץ ישראל, ואנו מחויבים לדאוג לשלומו ולרווחתו (כחלק ממצות צדקה).

לכתחילה, ניתן לקבל גרי-תושב רק כאשר עם ישראל יושב בנחלתו בשלמות, כאשר היובל נוהג, ואז ביכולתנו לקלוט-ולעכל כראוי את הגרים התושבים – מצב שעדיין לא הגענו אליו.

העקרונות האלה מנחים אותנו בתכנית המקיפה של "תיקון המדינה" לפי התורה, להבהיר מהו המצב הרצוי ולהתקדם לקראתו בעזרת ה'.

פרשת בהר יום שישי – אני העבד

"כִּי עֲבָדַי הֵם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם" – כולנו עבדי ה', כמו שנאמר בעשרת הדברות "אנכי ה' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים", קודם הייתם עבדים לפרעה ועכשיו אתם רק עבדי ה'. לכן מתייחסים בחומרה לאדם שרוצה להיות עבד, "קונה אדון לעצמו"...

אנחנו עבדים אבל גם בנים, "בנים אתם לה' אלהיכם". על עצמי צריך להסתכל בעיקר בתור עבד, ועל כל אחד אחר מישראל עלי להתייחס בעיקר כבן של ה'. וגם מי שלא מתנהג כמו בן, הרי "בין כך ובין כך קרויים בנים".

ורמז יפה: **אני עבד** = **כל יהודי בן** (ושוה גם **קבלה**).

[משיעור י"ג אייר תשע"ב]

פרשת בהר יום שבת – עבד מלך

"כִּי לִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים עֲבָדַי הֵם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם" – דומה מאד לפסוק שראינו ב'שישי' אבל יותר מורכב. מה המשמעות של להיות עבד ה'?

התחושה הראשונה בנפש היא **הכנעה**: העולם הזה לא שלי, מי אני ומה אני, לא מגיע לי כלום. ממילא ראוי להיות עבד למי שהכל שלו, בעל הבית האמתי (ו"מה שקנה עבד קנה רבו"). זו תחילת הפסוק "כי לי בני ישראל עבדים". במלה אחת: **עבד**.

אחר כך מגיע שלב ה**הבדלה**: הרי אני לא סתם עבד, אלא עבד של המלך, "עבד מלך" כלשון חז"ל. במקום להביט בעצמי (מתוך הכנעה) אני שם לב למלך, הוא מלך מלכי המלכים שמלוא כל הארץ כבודו. המלך קדוש ונבדל, והבדיל אותנו להיות לו עם סגולה, "עבדַי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים". כעת אני מרגיש שמחה רבה על הזכות הגדולה הזו.

ולבסוף מגיע שלב ה**התקה**: "עבד מלך – מלך". העבד מזדהה לגמרי עם המלך עד שנחשב כמוהו ממש, ומתקיים בו "צדיק גוזר והקב"ה מקיים". מלך מלשון נמלך, הקב"ה נמלך עם הצדיקים לברוא את העולם, הם שותפים שלו, ובכך מתגלה בהם אור-אין-סוף שלפני הבריאה. זהו סיום הפסוק, "אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם" – אני אלוקיכם וגם אתם נקראים כך, "אני אמרתי אלהים אתם".

[לפי שעשועים יום יום, פרשת שמות]

חדש אייר ע"ח

מענות ותשובות (3)

תשובות לשאלות במייל

א. מצות בפסח שני

מתי נוהגים לאכול מצות בפסח שֵׁני, ביום י"ד או בליל ט"ו (כמו בסדר)?

תשובת הרב: שניהם.

ב. כיבוד הורים בקבלת עול

[מענה לשאלה על כיבוד הורים שבנם מרגיש פגוע מהם.]

[א] לתשומת לב – מדובר במענות פרטיים לשאלות מסוימות ולשואלים מסוימים בהקשר מסוים. הדברים לא נאמרו ולא נערכו כתשובה לרבים, והם מתפרסמים כ"לחם חם ביום הלקחו" בשל הענין והלימוד שיכול להיות מהם כהשראה לרבים. בדרך כלל השאלה קוצרה או שונתה (ולעתים גם התשובה בפרטים קטנים) כדי למנוע פגיעה בפרטיות השואלים.

יש לכבד את ההורים באתכפיא – התגברות של "מח שליט על הלב". "מח שליט על הלב" היינו קבלת עול מתוך שפלות (ראה שיעור של ל"ג בעומר), פשוט לעשות מה שאומרים לך בלי לשאול שאלות ובלי לחקור חקירות – אָן חכמות. זה לא תלוי ברגש שלך כלל, "מח שליט על הלב" היינו כח בנפש לבטל את הרגש לגמרי מתי שצריך. במקרה הזה התורה פשוט נותנת פקודה לכבד את ההורים הביולוגים שלך (לא משנה אם מרגישים שהם הורים או לא), נקודה. קבלת עול היא התשתית של הקמת בית נאמן בישראל מיוסד על יסודי התורה והחסידות.

ג. ריפוי נכון על פי תורה

שאלה

לפני כמה חודשים התייעצתי עם הרב לגבי לימודי שיאצו הרב כתב שלפי מה שמכיר אין עם זה בעיה (הלכתית/השקפתית). אני רוצה שוב להתייעץ בעניין משמעותי בסוג השיאצו שאותו אני לומדת. השיטה נקראת טאו שיאצו (ולא זן שיאצו שזה הלימוד הנפוץ יותר). חלק משמעותי מלימודי הטאו שיאצו הוא ללמוד לפתח ראיה של המטפל איפה המטופל צריך שאלחץ לו (ראיה פנימית, על ידי ריקון מהאגו, כמו אמא שמרגישה מה התיקון צריך כשהוא בוכה). אני שואלת שוב כי חשבתי שאולי הרב מכיר את השיטה של הזן שיאצו המוכרת. חשוב לי לציין שהשיטה של הטאו שיאצו נחשבת שיטת טיפול אפקטיבית יותר מהזן שיאצו.

שאלה שניה: בנוסף ללימודי השיאצו אני לומדת גם ארומטרפיה שזה ריפוי על ידי שמנים. הטיפול בשמנים עוזר גם במצבים של בעיות פיזיות וגם במצבים של בעיות יותר רגשיות ונפשיות, בהן עיקר השפעת השמן היא על ידי הרחה. אני מאוד מתחברת לעניין של חוש הריח שקשור לנשמה מצד אחד אבל מצד שני אני שואלת את עצמי אם נכון לתת לבן אדם עזרה "חיצונית" בדוגמא של הרחה שתעזור לו לחזור למצב שיותר ברור לו איך לעזור לעצמו או שעדיף ללמד אותו להתבונן במצבו (דבר שלא תמיד ניתן כי לפעמים המצוקה משתלטת על הבן אדם כך שלא מסוגל לצאת מעצמו לבחון את המצב יותר מבחוץ). כלומר, השאלה שלי היא לא על אמיתת ההשפעה אלא על השיטה אם נכון להשתמש בה (מזכיר לי קצת את הבשמים שמריחים במוצ"ש כדי לעודד אותנו שנשארנו בלי נשמה יתרה).

תשובת הרב

אישית, לא הייתי הולך או ממליץ ללכת לאחד משני סוגי הטיפול שאת מתארת (השני קצת יותר טוב מהראשון). יש בהם המון כח המדמה שאינו מבורר.

וכן, לגבי השני, את צודקת שעיקר עבודת האדם צריך להיות על ידי התבוננות המביאה לידי אתכפיא ואתהפכא.

לכל אחד ואחת צריך להיות משפיע/ה שעוזר לו ללכת ולהתקדם בחיים בדרך החסידות, ולפתור את הבעיות שלו ושל אחרים.

במקרה של מחלה פיזית הדורשת טיפול תרופתי, עדיף להתחיל עם תרופות טבעוניות כולל דיאטה נכונה, פעילות גופנית וכו', ורק אם הן לא עוזרות לעבור לתרופות רגילות.

ד. החזקות בשליחות בהוה

שאלה

אני ר"מ בישיבה שענינה לקדם בחורים בתורה וביראת שמים טהורה. לאחרונה אני מרגיש מתוסכל – לא מגיעים הרבה בחורים, יש בחורים שעזבו והשינוי בבחורים הנוכחים אינו גדול מספיק. יש לי צד אפילו לעזוב ולחפש מקום אחר.

האם הבעיה היא בי או שיתכן שיש משהו רוחני שתוקע את המקום? כמה צריך להחזיק את התפקיד בשינים? חשוב לי להדגיש, שיש חבר׳ה שכן עושים שינוי, וגם לי אישית הרבה ימים טוב לי, ויש לי חברותות וכו׳.

תשובת הרב

אם יש הצעה מעשית לעבור למקום יותר טוב מבחינה רוחנית אפשר לשקול זאת. העיקר, כל עוד שאתה שם, עליך השליחות לחזק את המקום בכמה שיותר לימוד חסידות אליבא דנפשיה של כל אחד ואחד מהתלמידים, להחדיר בהם רוח של חסידות ויראת שמים טהורה.

ברכה להצלחה.

ה. התמקדות בקיים

[מענה לשואל שמשתקם כלכלית ושוקל לפתח עיסוק חדש בהשקעה גדולה.]

אני מסכים עם דעתו של... (המלווה מטעם ״חסדי יצחק״) שצריך להתמקד ולהתקדם בקיים (דברים טובים מאד שאתה עושה ויש בהם פוטנציאל להצליח בגו״ר) ולא להשקיע לבד (ללא משקיע חיצוני) בעסק שבו הריזיקה גבוהה מאד.

ברכה להצלחה.

ה. לשחרר את השליה

שאלה

בלידה האחרונה נשאר לי אחרי הלידה חלק מהשליה ברחם ואיבדתי דם עד שנדרש טיפול בהרדמה מלאה. אני מסתובבת בתחושה שה׳ מדבר איתי דרך הענין – אך לא ברור לי מה. אשמח לעצה וברכה מהרב.

תשובת הרב

צריך בנפש לשחרר את השליא כאשר הילד נולד, היינו לשחרר תפיסות קודמות (מלאות דמיונות-דם) ששמשו לשמור על הולד עד שנעשה בשל ללידה, סוד קליפה קדמה לפרי, כמבואר בחסידות ואצלנו בהרחבה.

העיקר – הכל לטובה, וכל ההתבוננות בהנ״ל לא מעלה ולא מורידה באמת אלא לרווחא דמילתא בלבד.

תבשרי תמיד בשורות טובות.